

C
2116

2116

53404

KRISZTUS URUNK

HÉTSZAVA A KERESZTEN

NAGYBÖJTI SZENT BESZÉDEK.

IRTA

SZULY JÓZSEF,

PÉCS-MEGYEI ÁLDOZÁR, ALKORMÁNYZÓ A SZEPLŐTELENÜL
FOGANTATOTT B. SZ. MÁRIÁRÓL NEVEZETT
PÉCSI KISEBB PAPNÖVELDÉBEN.

K 1126

PÉCS, 1868.

NYOMATOTT IFJ. MADARÁSZ E. GYORSSAJTÓJÁN.

Csak helyben
használatra

NAGYMÉLTÓSAGU ÉS FŐTISZTELENDŐ

GIRK GYÖRGY

URNAK,

ISTEN ÉS AZ APOSTOLI SZ. SZÉK KEGYELMÉBŐL

PÉCSI PÜSPÖKNEK,

Ő SZENTSÉGE IX. PIUS PÁPA

HÁZI PRAELATUSÁNAK ÉS TRÓNÁLLÓ PÜSPÖKÉNEK.

Ő CS. KIR. APOSTOLI FELSÉGE

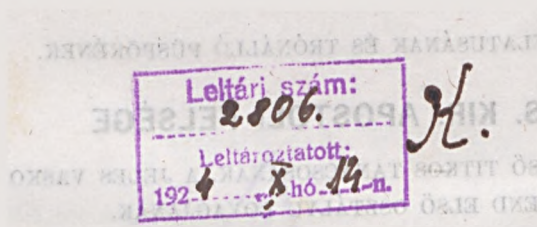
VALÓSÁGOS BELSŐ TITKOS TANÁCSOSÁNAK A JELES VASKORO-
NA-REND ELSŐ OSZTÁLYU LOVAGJÁNAK,

NEMES RÓMAI GRÓFNAK,

FÉLSZÁZADOS ÁLDOZÁRNAK, A SZ. HITTUDOMÁNYOK BEKEBELE-
ZETT FÉLSZÁZADOS TUDORÁNAK

FELAJÁLJA

FIUI KEGYELETE JELÉÜL

A SZERZŐ.

TARTALOM.

Előszó.

„Az Egyház-megyei Hatóság Engedelmével“ sajtó alá bocsájtván nagybőjti sz. beszédeimet. Előszavamban csak a következő szerény észrevételekre szorítkozom:

E sz. beszédek az utolsónak kivételével, amint „Előfizetési Felhívásomban“ említve volt, 1864-ben Pécsett mondattak a Székesegyházban. Tapasztalatból tudván így, minő feladat a Székesegyházban a bőjti sz. beszédek tartása, habár évek múltával, a bőjti szónokoknak némi segílyt hozandó, határoztam el az említett sz. beszédek kissé bővítve kiadni; legmélyebben tisztelt Előfizetőim határozatomat kivitelre segítvén, nekik ezennel forró köszönetet mondok és Gyümölcscsoltó Boldogasszony ünnepére is egy beszéddel szolgálók.

Ha valaki e sz. beszédek hoszaknak tartaná, legyen szabad előtte figyelmeztetésként felhoznom, hogy e sz. beszédek részei úgy szerkesztvék, miszerént egész pontok hagyhatók ki minden legkisebb értelemzavar nélkül, vagy csekély változtatással, illetőleg hozzáadással, egy-egy rész magányosan is használható... consilium in corde viri: sed homo sapiens ex-hauriet illud.“ Prov. 20, 5.

Kelt Pécsett jan. 24-én 1868.

A szerző,

„O vos omnes qui transitis per viam, attendite, et videte si est dolor
sicut dolor meus.“

Threni Jer. 1, 12.

„Nunc ergo fili mi, audi me, et attende verba oris mei.“

Prov. 7, 24.

„Verbum enim crucis, . . . iis qui salvi fiunt, Dei virtus est.“

I. Cor. 1, 18.

T A R T A L O M.

Előszó	Lap. V.
------------------	------------

I.

Az ellenség iránti szeretet.	1
-------------------------------------	---

a) A kereszténynek ez fontos kötelme	3
b) Indokok, melyek a keresztényt e kötelem teljesítésére buzdíták	8

II.

A mennyország.	13
-----------------------	----

a) Mi a mennyország	14
b) Kik mennek mennyországba	18

III.

Az isteni gondviselés, mely dicsően kitűnik	25
--	----

a) a természeti,	26
b) az erkölcsi világban	31

IV.

A földi szenvedések.	39
-----------------------------	----

a) Mi célja van Istennek ezekkel	42
b) Miként kell e szenvedéseket elviselnünk	45

V.

Isten szomjuhozza a lelkek üdvét.	51
--	----

a) Noha Ő mindent megtett, hogy kiki üdvözüljön	52
b) mégis kevesen fognak üdvözülni	58

VI.

A halál.	65
-----------------	----

a) Az istenfélő	68
b) Az istentelen halála	70

VII.

Jézus Isten, mutatják ama nagyszerű csodák, melyek halálakor a természeti világban megcáfolhatatlanul végbementek	75
---	----

Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepére.	87
---	----

Mária magát jobban meg nem alázhatta, mint amennyire megalázta;	88
de Isten sem magasztalhatta őt jobban fel, mint amennyire felmagasztalta	92

I.

„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekesznek“ sz.
Luk. 23, 34.

Ha a főoltárra tekintünk, mit vesznek észre afölött szemeink? Egy képet, mely a világ Megváltóját a legkinosabb helyzetben ábrázolja. Ma egy hete, e képet még nem láták ott szemeink. Mit jelent ez ma előttünk? Nagy dolgot keresztények, mely nem csak minket, hanem magát az összes emberiséget érdekl. „Ime most van a kellemes idő, ime most az üdvösség napja“⁽¹⁾. Igen! azt jelenti, hogy most közelebb levén üdvösségünk, mintsem gondolnók, serkenjünk fel a halál álmából, mely eddig oly erősen nehezült szemeinkre. Az életben azt tapasztaljuk, hogy az édes anyák csodálatosan leleményesek, ha gyermekeik boldogságáról van szó. Van-e édesebb anyja a kath. egyháznál? Nincs, és azért nem is találhatik az anyák közt, ki ölében levő gyermeke boldogságáról jobban gondoskodhatnék, mint gondoskodik a kath. egyház szerető keblén ápolt gyermekei lelki üdvéről. Jól tudja az, miszerént nem csak lélekből, hanem testből is áll az ember, azért míg egyfelől a lelket elméleti érvekkel igyekszik meggyőzni, addig másfelől érzékeinkre is hatást gyakorlandó, üdvös gondolatokra gerjesztő tárgyakat állít szemeink elé és pedig aszerént, amint különböző érzelmeket akar bennünk felgerjeszteni. A negyvennap sz. bőjt alatt bűnbánatra hí fel bennünket az egyház, ezért a keresztet, Krisztus Urunk szenvedését rendelte ünneplésünk tárgyaul és ez az oka, hogy míg ma egy hete nem látók a főoltár felett ezen az Üdvözítő szenvedését élénken szemeink elé állító képet, addig ma ezt ott látjuk. Egyébiránt, ha figyelemmel voltunk néhány hét óta jelen Isten házában, egyebet is vehettünk már észre, mi által az egyház bennünket a magunkba való szálásra serkentett. Ha nézzük a templom belsejét, ez nagy ünnepi ékeitől megfosztva tűnik szemeinkbe. Ha figyeltünk az áldozó papra, ő a betlehemi angyali kar énekét: Dicsőség a magasságban Istennek — nem hangoztatta. A zeneszerek elnémultak.

¹⁾ II. Kor. 6, 2.

Ime keresztények, így ragad meg az egyház mindent, hogy hiveit a bűn utjáról az üdvösség útjára vezesse. De miért használna gondoskodása, ha mi üdvözülni nem akarnánk. Én nem hihetem, hogy volna csak egyis köztünk, aki valaha az örök boldogság részese lenni nem kívánna. De vajmi szerencsétlen volna, aki csak a pusztá kívánatnál megmaradna, és mitsem tenne örök üdve munkálására. Keresztények! itt az idő, ki tudja itt leend-e esztendő ilyenkor is. Az idő ugyan itt leend, de hogy mi, kik most itt vagyunk, megérjük-e mindnyájan a jövő nagy bőjtöt, nem tudom, és ki tudja csalatkozom-e, ha mondom: Nem. Oh, mily szerencsés lesz az illető, ha felhasználva e szép alkalmat, megtért és egy boldog örökkévalóságot nem játszott el. Keresztények! én választattam ugyan, hogy nektek e szent időben hirdessem a bűnbánatot; de ki vagyok én: „Ah, ah, ah, Uram Isten! ime nem tudok szólni, mert én gyermek vagyok“¹⁾.

Siessünk tehát Golgatára. Egészen mást és másképp beszél ott a szenvedő Üdvözítő, mint mit és mikép én tudnék nektek itt beszélni. Siessünk mindnyájan a kereszt, mint a világon azon egyetlen tanszékre elé, melyen ama tudomány tanítatik, melyre királynak, koldusnak, boldognak, boldogtalannak, tudósnak, tudatlannak egyiránt szüksége van. Ime dacára tengernyi kínjainak hétszer nyitja fel azon a kegyes Mester szentséges ajkait és szól úgy amint csak Isten szólhat. Legyen a szenvedő és még kínjai közt is bennünket buzgón tanító Jézus hét szava e szent bőjtű időben elmélkedésünk tárgya. Meg vagyok győződve, ha csak kissé is szeretitek mennyei barátotokat és üdvösségeteket, e szent szavak a keresztről, magának az isteni Mesternek szájából, a borzalmas haláltusa alatt hangoztatva, nem téveszthetik reátok hatásukat. Volna-e azon gyermekben, tanítványban, jóbarátban szív, hála és hűség, ki haldokló atyja intését, a halállal küzdő mester utolsó tanítását, az elmenni készülő jóbarát szívélyes kérelmét nem teljesítené? Bizonyára nem. Ha tehát akár szívtelen gyermekek, akár háladatlan tanítványok, akár hűtelen barátok nem akarunk lenni: halljuk a keresztben függő végszavait és teljesítsük azokat. „Atyám, bocsáss meg nekik, — így szól Ő lefelé — mert nem tudják, mit cselekesznek.“ Nehéz kötelességet rós ránk mindjárt első szavaidban szeretett Mester, nem tudom, mint fogjuk azt teljesíthetni. Valóban előre kétségbe kellene esnünk, ha nem tudnók, hogy Te mondád: „Az én igám gyönyörűsége, és az én terem könnyű“²⁾, ha nem tudnók, hogy „Isten az, ki bennetek mind a szándékot, mind a véghezvitelt munkálja“³⁾, ha nem tudnók, miszerént Te lehetetlent nem kívánsz. Mi az tehát Keresztények, amire Krisztus Urunk bennünket mindjárt első szavaival a keresztről tanít? Az ellenség szeretete. Nagy és fontos kötelme

¹⁾ Jer. 1, 6.

²⁾ sz. Mát. 11, 30.

³⁾ Filip. 2, 13.

ez a kereszténynek; fontoljuk meg tehát közelebből. Szólok azért először az ellenségszeretetnek nagy kötelméről, másodsor a bennünket eme kötelem teljesítésére buzdító indokokról.

Kereszten függő s elleneidért imádkozó Megváltóm légy velem csekély szolgálóddal, hogy követőid eme nehéz kötelméről kellőleg szólhassak.

* * *

Ha visszatekintünk a pogány világba, az ellenségszeretet (A pogány-
erényének vagy semmi, vagy csak igen gyér nyomaira akadunk. nyok nem ismerték.)

Igaz, „Epictetus, midőn ura őt verné, így szólott hozzá: „Vigyázz, mert könnyen összetörheted csontomat;“ s midőn egyik lábát csakugyan eltörte az ő gazdája: „Nemde megmondtam?“ folytató a rabszolga⁽¹⁾. Igaz, Szenekának volt fogalma ezen erényről, de korántsem tanította ő azt úgy, mint Krisztus Urunk. Az óvilág legtöbb bölcsei megengedték az ellenség gyűlöletét és a rosznak rosszal való fizetését. Sőt némelyek az ellenségen vett boszút erény- és kötelességnek tarták. A pogány hősöknél gyávaságnak és szolgálai érzelmenek tekintetett meg nem boszulni magát ellenségén⁽²⁾, ellenben bátorságnak és vitézségnek, ha valaki a kapott bántalmakat és sérelmeket megtorolta. Ami a zsidókat illeti, ezeknek meghagyta ugyan Isten Mózes által: „Ha elétalálod ellenséged eltévedt ökrét, vagy szamarát, hajtsd vissza hozája“⁽³⁾.

A példabeszédekben pedig ezt olvassuk: „Ha éhezik ellenséged, adj enni neki; ha szomjuhozik, adj neki vizet inni“⁽⁴⁾. (A zsid. roszul magy.) De mikorra Jézus eljött, annyira félreérték a nyílt és világos parancsokat az írástudók és farizeusok, hogy ama törvényt is, melynél fogva szemért szemet, fogért fogat, kézért kezet kívánni a bírákhoz tartozott, az egyedi boszu szabadságára magyarázták. Sőt egyesek annyira eltértek Mózes törvényétől, hogy Jézus idejében az ellenség gyűlöletét nyilván taníták. Tehát csak az új-törvényhozó, Krisztus Urunk volt az, ki tulszárnyalva a pogány szűkkeblűségét és a mózesi törvény tökéletlenségét, határozottan követelte híveitől az ellenségszeretetet⁽⁵⁾. „En pedig mondom nektek: Szeressétek elleneiteket, és jót tegyetek azokkal, kik titeket gyűlölnék, és imádkozatok üldözőitekért és rágalmazóitekért“⁽⁶⁾. De hogyan kell már ezen szavakat értenünk? Talán tartozunk ezek következtében elleneink iránt oly gyengéd érzelme-
ket táplálni, amilyekkel el szoktunk telni szeretteinkre gondol-
ván? Talán e kötelemnek eleget teendők, bizalommal ajándékoz-

¹⁾ Cantu Caesar. V. Köt., 76. lap.

²⁾ Atque ego, tametsi viro flagitiosissimum existumo inpune iniuriam accepisse... P. Sall. Crispi Jugurtha. C, 31.

³⁾ II. Móz. 23, 4.

⁴⁾ Péld. 25, 21.

⁵⁾ Bibler. Th., S. 104, Eingang.

⁶⁾ sz. Máté 5, 44.

zuk meg gyűlölőinket? Talán szükséges titkainkat rájuk bízunk? Nem, ennyire nem terjed az ellenségszeretetnek kötelme. Aki e kötelemnek eleget akar tenni, attól nem kívántatik több, mint hogy ellenségén is tekintse Isten képmását; tekintse, miszerint ellensége is ugyanazon drága megváltás tárgya és a mennyei dicsőség örököse. Aki e kötelemet teljesíteni akarja, attól nem kívántatik több, mint hogy megbántójának szívből megbocsásson, a haragot és gyűlöletet, melylyel szíve eddig tele volt, letegye.

Ki a keresztény erkölcs tan eme legdicsőbb parancsát: „szeressétek ellenségeiteket“, végre akarja hajtani, attól végül még csak az kívántatik, hogy azoknak, kik neki rosszat akarnak, ő jót akarjon, kik neki rosszal fizettek, ő jóval fizessen, kik őt átkozzák, azokért imádkozzék ¹⁾. Tiltatik tehát az ellenségszeretetnek kötelme által minden haszontartó harag: „Bocsáss meg ellened vétő felebarátodnak.“ Parancsolja Isten bölcs Sirák által ²⁾. „A nap ne szálljon le haragotok fölött“ ³⁾. Figyelmezteti szent Pál efezusi híveit. Tiltatik az ellenségszeretetnek kötelme által minden gyűlölség: „Mint nappal, tisztességesen járjunk, ... nem versengésben, és irigykedésben“ ⁴⁾. A gyűlölség még akkor is kárhózatos, ha alattomban tápláltatik; mert utóbb az ítélőszék elé kerül annak gonoszsága: „Ki a gyűlölséget álnokul takargatja, — mondatik a példabeszédekben — gonoszsága nyilvánossá lesz a gyülekezetben.“ ⁵⁾ Tiltatik az ellenségszeretet kötelme által a boszuállás: „Enyém a boszuállás, — mondja az igazságos Isten — én megfizetek annak idején“ ⁶⁾. És ha valaki Isten szigorú tilalmának ellenére boszut merne állni ellenségén, azt maga az Úr az életből kitérítéssel fenyegeti mondván: „Mivelhogy boszut állottak a filiszteusok, és magokat teljes kedvök szerint megboszuzták, gyilkolván, és folytatván a régi ellenségeskedést; azért ezeket mondja az Úr Isten: Ime én kinyújtom kezemet a filiszteusokra, és megölöm az öldöklőket és elpusztítom a tengeri tartomány maradványait“ ⁷⁾. Ime mily világosan tiltakoznak, és fenyegetődnek mind az ó-, mind az újszövetségi sz. iratok a harag gyűlölség, és boszuállás ellen. Tehát ha Isten haragját magunkra vonni nem akarjuk, szeressük ellenségeinket, bocsássunk meg megbántóinknak, imádkozzunk rágalmazóinkért.

(Elleneinket tartozunk szeretni.) Hogy ellenségeinket szeretni tartozunk, mutatják a következők: Nekünk mint keresztényeknek kétségkívül tökélyesebbeknek kell lennünk a vámosok- és pogányoknál, már pedig éppen nem volnánk tökélyesebbek; ha az ellenségszeretet kötelem nem

¹⁾ Bihler 2. Th. 106. S.

²⁾ 28, 2.

³⁾ Efez. 4, 26.

⁴⁾ Rom. 13, 13.

⁵⁾ 26, 26.

⁶⁾ V. Mózes. 32, 35.

⁷⁾ Ezek. 25, 15, 16.

teljesítenők. „Ha azokat szeretitek, kik titeket szeretnek, — írja sz. Máté — minő jutalmatok leszen? nem azt cselekszik-e a vámosok is? És ha csak atyátokfiat köszöntitek, mivel cseleksztek többet? nem azt mivelik-e a pogányok is“¹⁾. Ki az közülünk keresztények, aki nem óhajtana, hogy mindennapi imája, sz. mise-hallgatása, nagybőjti ajtatoskodásai és egyéb jócselekedetei Isten előtt kedvesek, következőleg az örök életre érdemesek legyenek? Bizonyára mindnyájan ezt ohajtjuk; akkor bocsássunk meg ellenségeinknek; mert „ha ajándékokat az oltárra viszed, és ott eszedbe jut, hogy atyádfiának van ellened valamije: hagyd ott ajándékokat az oltár előtt, és menj előbb megbékélni atyádfiával; és akkor eljövén, ajánld föl ajándékokat“²⁾. Azonkívül, hogy megbocsátunk ellenségeinknek, és szeretjük őket, még jót is kell velők tennünk. „Ha éhezik ellenséged, tápláld őt; ha szomjúhozik, adj italt neki; mert ezt cselekedvén, tüzes szenet raksz fejére“³⁾. Igen! tüzes szenet, melynek hevétől szügyenpir borítja el arcát, látván nemes lelkiünket, melynél fogva a rosztat is jóval fizetjük. Nem a legjobb boszu-e ez, üdvösen szügyeníteni meg azokat, kik bennünket megbántottak; tehetne-e az ily módon megszügyenített ellen valaha még nekünk rosztat? Én nem hiszem keresztények; mert a köztapasztalás mutatja, hogy az ily megboszuult ellenség még szemeit is ritkán meri nemes szívü megbántottjára felemelni. Hollott ellenben midazok, akiken az ellenünk elkövetett sérelmek megtoroltatnak, adandó alkalommal ujjal megsértének bennünket, még pedig sokkal érzékenyebben, mint azelőtt. „Tüzes szenet raksz fejére.“ „Mert midőn ellenednek istenes lélekkel gyakrabban jót teendesz; — magyarázza sz. Ágoston az említett szavakat — bármennyire legyen istentelen és kegyetlen, barbár, és vérengző, mégis végtére valahára elpirul és fájdalmat érez s bánni kezdi tettét. Mikor tettét bánni kezdi, akkor értelme a szeretet tüztől már gyulad, és aki előbb hideg volt irántad, az jóságod által felgyujtatva téged egész szívéből szeretni kezd“⁴⁾.

Hogy az Üdvözítő e kötelmet élénk szabva nem kívánt tölünk lehetetlent, megmutatták tanítványai, az első századokbeli keresztények és a későbbi hívek példái. A tanítványok közül sz. István vértanut akarom felemlíteni, ki midőn a zsidóktól halálra hurcoltatnék és megköveztetnék „térdeire esvén, nagy szóval kiálta mondván: Uram! ne tulajdonítsd nekik e bünt“⁵⁾. Az első századokban a keresztények szeretett Mesterök eme parancsát akarhányszor teljesíték. Mily buzgón könyörögtek a vértanuk hóhérjaikért, nem kell hosszasan fejtegetnem. Csak egy példa

¹⁾ 5, 46, 47.

²⁾ sz. Mát, 5, 23, 24.

³⁾ Rom. 12, 20.

⁴⁾ Tom. V. S. Aug. Serm. 272. Punct. 5. De dilig. inim. Migne.

⁵⁾ Cs. 7, 59.

álljon itt: Midőn Venusianus toskánai helytartó sz. Szábin püspök kezeit egyedül azért, mert ez a keresztény hitet vallotta, levágatta volna, a zsarnokot oly heves szemfájdalom érte, hogy ez kényszerítve érezné magát azonnal a megbántott vértanúhoz fordulni és őt szemei meggyógyításaért kérni. Gondoljátok-e keresztények, hogy sz. Szábin, Krisztus buzgó követője mást tehetett volna, mint amit tett, ugyanis vérző karjait az ég felé emeli, szíve egész mélyéből imádkozik zsarnokaért, megáldja őt és szemei épségét csodálatos módon visszaadja, sőt a magába szállt Venusianusnak a megtérésre kegyelmet és így az örök boldogságot is megnyerte ¹⁾. A későbbi századokat illetőleg is számtalan a példa, sőt a kereszténység első korszakától nagyon is elűtő napjainkban is találtaknak, kik megmutatják, hogy az Üdvözítő épen nem kíván lehetetlent, midőn mondja: „szeressétek ellenségeiteket, bocsássatok meg az ellenetek vétőknak, imádkozzatok üldözőitek és rágalmazóitekért.“

(Sz.Atyák.) Hogy az Üdvözítő parancsolván az ellenségszeretetet, nem kíván lehetetlenséget, bizonyítják a sz. Atyák is, a többi között így szól sz. Jeromos: „Isten nem parancsol lehetetlenséget, hanem tökélyességet.“ Sz. Ágoston szerint pedig „az egész sz. írásban azt mondta neked Isten, hogy lehet az ellenséget szeretni: te ellenben feleled, hogy nem lehet. Fontold most meg, valjon Istennek vagy neked kell-e hinni. És mivel nem hazudhat az igazság, hiu mentegetőzéseit hagyja el már az emberi gyarlóság: mert nem is parancsolhatott valami lehetetlent az, aki igazságos“ ²⁾. Szálezi sz. Ferenc pedig azt mondja, ha jobb szemét kívájná ellene, a ballal reá barátságosan pillantana.

(Hasztalanok a mentések.) De lássuk most már, mily haszontalanok a mentségek, melyekhez az elleneikkel kibékülni nem akarók folyamodnak. Azt mondják: „A bántalom, melylyel illettettem, sokkal nagyobb, hogysem ezt feledhetném. Nem közeledhetem ellenségemhez anélkül, hogy fel ne induljak, azért legjobb, ha távol leendünk egymástól.“ Keresztények, megengedem, hogy a bántalmaknak elfelejtése nincs mindig hatalmatokban, de az igen is hatalmatokban van, hogy azok miatt mód nélkül elne keseredjete, és valami gonoszra ne vetemedjete. Azután azt sem parancsolta még eddig senki, hogy te ellenséged társaságát folyton keresd. Elég ha egyszer másszor adandó alkalommal ezt megteszed és néhány emberséges szavat váltasz vele; meglásd, hogy ismét jóbarátokká lesztek. „Igen! megtenném — folytatja egynémely — de ha nyájnak mutatom magam ellenségem iránt, utóbb azt gondolja, hogy részén van az igazság, és majd annál kevésbé leend hajlandó a kibékülésre, sőt így csak makacssá tenném.“ Dicséretes mentegetés és szép gond felebarátod iránt. Te nem akarsz, hogy

¹⁾ Liguori. Die wahre Braut. I. Th. 291. S.

²⁾ Tom. V. S. Aug. Serm. 273. Punct. 2. De dilig. inim. Migne.

ellenséged lelke a bekövetkezhető nagyobb harag által eléktele-
nítették és a magadét, mely ugyanazon bűn által talán halálosan
van sebesítve, gyógyítani nem akarsz. Te mást balvéleményében
megerősíteni irtózol, holott magad lehetsz a legnagyobb balvéle-
ményben. Te mást nem akarsz makacscsá tenni és épen magad
vagy makacs. Mily következetlenség! Barátom, hidd el, jobban
megmented ellenségedet a tévelytől, ha őt barátságosan felvilágo-
sítod, mintha akár meddig is mogorván viseled magad iránta,
hogy ne gondolja — mint mondod — az örészén lenni az igaz-
ságot. De legyen, hogy ő minden baráti felvilágosításod mellett
sem akar kijózanulni, mitsem tesz, te megtetted a magadét, a
többit ő lássa. „Igen — mondod tovább — én megbocsátanék, ha
ez először történt volna, de hányszor megbántott már! Azután
mit is használna kibékülnöm, ugysem soká tartana ismét köztünk
a békesség.“ Keresztények, hányszor bántjátok ti meg Istent, és
kibékülvén vele, sokáig tart-e a békesség. Vajmi szerencsétlenek
lennétek, ha a miényei Atya is így szólna: Nem békülök ki ve-
letek; mert ugys ujjalag megbántotok. Jegyezzétek ezt meg és
ne vonakodjatok többször is megbocsátani megbántóitoknak.
„Uram! hányszor vétkezhettek ellenem atyámfia, hogy megbocsás-
sak neki? Kérde Péter Jézust „hétszer-e?“ Az Üdvözítő így felelt:
„Nem mondom neked hétszer, hanem hedvenhétszer“¹⁾. Én
kész vagyok kibékülni — mondod végre — de ki kezdje? Mind-
kettőtök barátom. Vagy kezd el te, ha mindjárt öregebb, vagy a
megsértett félnél nagyobb méltóságú volnál is. Ki volt nagyobb,
Jézus, vagy Judás? és mégis Jézus közeledik csókkal az áruló
Judáshoz. Ki volt nagyobb, Augusztus császár vagy Cinna taná-
csosa, és mégis Augusztus száll le trónjáról a hűtlen Cinna meg-
ölelésére. Hasztalan tehát minden mentegetőzés. Legjobb azért,
ha egymással kibékültök²⁾.

Midőn benneteket az ellenségszeretetre, megbocsátásra és
szívbeli kibékülésre intelek, nem akarom egyszersmind mondani,
miszerént ti minden sértegetést szó nélkül tűrjétek, magatokat (Nem tart.
tapodtatni engedjétek, vagy akár becsületben, akár vagyonban mindent
szenvedett károtokért elégtételt ne kívánjatok. Lehet, sőt kell is szó nélkül
tűrni.) néha figyelmeztetni sértegetőiteket, miszerént ez vagy az kedve-
tek ellen történik; hanem szép szerével tegyétek ezt. Lehet, sőt
kötelességtek mindenkitől megkivánni, hogy emberi méltóságtok
általok becsültsék; de ne tegyétek ezt kihívó fenhéjazással.
Lehet, sőt némelykor kötelességtek akár megsértett becsületete-
ket, akár vagyonotokat illetőleg törvényes uton is elégtételt
követelni; csak ne történjék ez elkeseredéssel. Istenem, de vajmi
kevés azok száma, kik a boszu érzetét le tudnák győzni, ellen-
ben mint lesik igen sokan az alkalmat, mely az óhajtott boszu-

¹⁾ sz. Mát. 18, 21, 22.

²⁾ Dr. Schlör. I. köt. 15-ik Elm. I. Pont. 417. lap.

állást elhozza; mint használnak fel minden körülményt, melylyel ellenségeiket keseríthetik, mint törnek ki némelyek gyalázatos szavakban, káromlásokban és átkokban! mint örülnek mások látván megbántóikat szerencsétlenségbe hanyatlani! mint kerüli egynémely ellenét, hogy vele ne találkozzék, röviden: mily ritka a megbocsátó nagy lélek. Igaz! nem könnyű dolog annak jót akarni, ki nekem rosszat akar, annak jó hírét nevét kimélni, ki az enyémet bepiszkolja, azt szeretni, ki engem gyűlöl ¹⁾, de éppen azért hatalmasak az okfők is, melyek bennünket e nehéz kötelem teljesítésére indítanak; lássuk tehát azokat is.

(Is'en ke-
gyelme se-
git.)

Az igaz keresztény előtt, hogy e kötelmet teljesítse, elégnek kellene lenni hallani, mit isteni Mestere mond: „Szeressétek ellenségeiteket.“ Azonban az Üdvözítő jól ismervén gyarlóságunkat, midőn e parancsot elének szabja, gyarlóságunkat buzdító indokokról is gondoskodik. Az első indok, mely bennünket az ellenségszeretetre indítson, annak meggondolása, hogy míg magunk erejéből e kötelmet nem teljesíthetnők, addig Isten kegyelmével azt bizonyosan fogjuk teljesíthetni. „Mindent megtehetek az által, ki engem megerősít.“ Irja sz. Pál ²⁾. Pedig hogy Isten kegyelme segitend bennünket, azt bizonyítja a sz. írás úgy, mint a józan ész: „Nálam az ut és igazság minden kegyelme, — mondja a legjobb Atya bölcs Siráknál — nálam az élet és erény minden reménysége“ ³⁾. „Nem én — mondja sz. Pál — hanem az Isten malasztja én velem.“ ⁴⁾ „Kegyelem nektek és békeség attól, aki van, és volt és eljövendő“ ⁵⁾. Ami a józan észet illeti, ez meg van győződve Isten segítségének minden dolgainkban való közellétéről. Ugyanis Isten nekünk bármit is parancsolván tudja gyarlóságunkat, tudja hogy sokszor legjobb akaratunk mellett sem tehetjük azt, mit jónak, és helyesnek lenni megismerünk; mert a bűn által hatalmassá vált érzékiség által elragadtatunk; mit tesz tehát? Jósága- és igazságánál fogva segít bennünket annyira, mennyire segedelmét ránk nézve szükségesnek ismeri. Tudván azt, hogy az ellenségszeretet nagy kötelemének teljesítésében Istennek bennünket segítő kegyelme el nem marad, hanem bizonyosan megjő, ki az közülünk, aki nem akarná ellenségét szeretni?

(Igéret és
fenyege-
tés.)

Hogy az ellenünk vétetteknek megbocsássunk, Isten az erre szükséges kegyelem megadása mellett még nagyszerű igérettel is buzdít bennünket, sőt ha még erre is vonakodnánk, rémitő fenyegetéssel kényszeríti a makacsokat. És ugyan mi ezen igéret? Olyasmi, mire mi mindnyájan reászorulunk, bűneink bocsánatja.

¹⁾ Bihler 2. Th. 108. S.

²⁾ Filip. 4, 13.

³⁾ Sirák 24, 25.

⁴⁾ I. Kor. 15, 10.

⁵⁾ Mondatik a Titk. Jel. könyv. 1, 4.

És mi azon rémitő fenyegetés, mely a vonakodókat illeti? Olyasmi, minek hallatára mindnyájan megborzadhatunk, bűneink bocsánatjának megtagadása. „Mert ha megbocsátjátok az embereknek az ő bűneiket, mennyei Atyátok nektek is megbocsátja vétkeiteket. — Mondja az Údvözítő. — „Ha pedig meg nem bocsátotok az embereknek, a ti Atyátok sem bocsátja meg nektek bűneiteket“ ¹⁾. Ime keresztények mily könnyen nyerhettek bűnbocsánatot! Nem ragadjátok meg az alkalmat? Vagy talán nincsenek bűneitek. Istenem, mily boldogok vagytok! Azonban engedjétek meg, miszerént veletek rövid lelkismereti vizsgát tartassak. Jöjj el Szentlélekisten, ereszd ránk teljesen mennyből fényességedet. Tedd csak barátom jobbodat szivedre, és halld amit mondanod vagyok. Ti előljárók mindig úgy világoskodott a ti jócselekedetetek alattvalóitok előtt, hogy ezek látván ezeket, dicsőíthették az Atyát, aki mennyekben vagyon; ti alattvalók mindig megtettétek azt pontosan, amit előljáróitok elétek szabtak? Ti hivatalnokok, kiknek azon égi hivatás jutott, hogy az elnyomott igazságot diadalra segítsétek, a diadalmaskodó gazságot pedig elnyomjátok, ezt valóban mindig megis tettétek? Ti szülők úgy neveltétek-e gyermekeiteket, hogy ezek itt e földön jó keresztények, becsületes polgárok, igazi hazafiak, túl e földön pedig örökké boldogok legyenek; ti gyermekek sohasem keserítétek szüleiteket tiszteletlenség, engedetlenség, és durva magatok visellete által? Ti urak és minden hatalmasok, kiknek e siralom völgyében sokkal bővebben jutott a földi javak- és örökökből, nem szoktatok zsarnokosodni a nálatoknál e tekintetben sokkal hátrább álló szegény cselédeiteken; ti szolgálk és szolgálók mindig hűvek voltatok uraitok- és urnőitekhez, sohasem esaltátok őket? Ti házasok, meg van-e tarva azon eskü, melyet az oltárnál Isten és az egyház színe előtt oly ünnepélyesen tettetek? Mindnyájan ti, kik a kereszténynevet viselitek, úgy élték-e, hogy cselekedeteitek nem pogányokat tüntetnek elő bennetek? Keresztények! ha mindezen kérdésekre őszintén akartok megfelelni, meglátjátok, hogy nagyon is bűnösök vagytok, ezt maga a sz. írás nyilván bizonyítja. „Mindnyájan elhajlottak, — panaszkodott már Dávid — mindegyütt hasztalanókká lettek; nincs ki jót cselekedjék, egyetlen egy sincs“ ²⁾. Hasonlót mond szent János első levelében: „Ha azt mondjuk, hogy nincs vétünk, magunkat csaljuk meg, és igazság bennünk nincsen“ ³⁾. Azután, ugyancsak a sz. írás szerint az igaz is hétszer esik napjában, hányszor eshattunk mi bűnösök eddig? Igen sokszor. Tehát ha valamikép bocsánatot nyerhetnénk, használjuk fel az alkalmas módot. Bocsássunk meg másoknak, hogy Isten nekünk is megbo-

¹⁾ sz. Mát. 6, 14, 15.

²⁾ zs. 13. v. 3.

³⁾ I. sz. Ján. 1, 8.

esásson. Te pedig keresztény, ki megbocsátani nem akarsz, reszkess; mert az igazságos Isten neked sem fog megbocsátani. „Vajjon nem kellett volna-e neked is könnyörülnöd szolgatársadon, mint én könnyörültem rajtad?“ ¹⁾ Kérdi a hatalmas Úr azon szolgát, kinek ő minden adósságát elengedte, de aki szolgatársának mitsem engedett el. Mire a keményszívű szolga bilincsekre veretett, melyek közül nem is szabadult ki, míg minden adósságát le nem fizette. Mikor fogjuk mi azon sok adósságot, melyet vétkeinkkel tettünk, leróni? Pedig ha meg nem bocsátunk embertársainknak, vagy le kell azokat valamikép rónunk, vagy bilincsekre kerülünk; mert hogy Krisztus Urunkkal szóljak: „Igy cselekszik az én mennyei Atyám is veletek, ha meg nem bocsátotok kiki az ő atyjafiának szívetekből“ ²⁾.

(Istengyermekai le- szünk.) Az ellenségszeretetet nagy kötelme teljesítésére buzdítson bennünket az is, hogy ez által Isten gyermekeivé és így a mennyország örököseivé lehetünk. „Szeressétek ellenségeiteket, — mondja Krisztus Urunk — hogy fiai legyetek Atyátoknak, ki mennyekben vagyon, ki az ő napját felviraszítja a jókra és gonoszokra, és esőt ad az igazaknak és hamisaknak“ ³⁾. „Boldogok a békeesések; mert Isten fiainak hivatnak“ ⁴⁾. „Ha pedig fiai, — folytatja sz. Pál — örökösei is, az Istennek ugyan örökösei, Krisztusnak pedig örökös térsai“ ⁵⁾. Van-e egy köztetek, ki nem szeretne Isten fia, Isten leánya lenni? Van-e, ki nem akarná egykor az eget örökölni? Ha nincs, bocsássatok meg ellenségeiteknek.

(Testvérek vagyunk.) Hogy egymásnak megbocsássunk, erre buzdítson bennünket továbbá annak meggondolása is, hogy mindnyájan testvérek vagyunk és pedig mind a közös származás mint a lelki ujjászületés útján, Mindnyáinknak egy közös ősatyja Ádám és egy közös ősanyja Éva volt. Mi természetesebb tehát, mint hogy mindnyájan testvérek vagyunk. Azután e testvéri kötelék a kereszten alatt, hol a bold. Szűz édes anyánkká tétetett, szorosabbra fűzetett. Sz. Pál pedig azt mondja: „Mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által“ ⁶⁾. Igen mi mindnyájan testvérek vagyunk, hisz mindnyájan egy ugyanazon mennyei Atya gyermekei vagyunk, mindnyájan egy módon születünk újra Szentlélekből és vízből: gyűlölhethetünk-e tehát egymást? Oh micsoda testvérek azok, akik néha összekoccanva nem akarnának egymásnak megbocsátani?

(Kr. U. példája.) Hogy az ellenünk vétetteknek megbocsássunk, erre buzdítson bennünket Krisztus Urunk példája. Nézzük e példát közelebbről. Egyszerre szeretném most előttem látni mindazon száj-

¹⁾ sz. Mát. 18, 33.

²⁾ sz. Mát. 18, 35.

³⁾ sz. Mát. 5, 44, 45.

⁴⁾ sz. Mát. 5, 9.

⁵⁾ Rom. 8, 17.

⁶⁾ Gal. 3, 26.

höst, kik a világot már oly régtől boldogították — szóval, de mitsem tesznek annak boldogítására, és megkérdezní őket: ki tett valaha az emberiségnek több jót, mint Jézus? Ő a könyek egész özönét szárítá fel három év alatt, Ő a betegek legióitíngyen gyógyítja meg; Ő számos halottat adott vissza siránkozó rokonaiknak. És mégis kinek okoztak keserűbb könyeket, mint neki, kinek jótéteményeit ismerték jobban félre az emberek, mint az övét, ki iránt voltak háladatlanabbak mint őiránta? Ti talán ártatlanul szenvedtetek igazságtalanságot, és így nehezen esik a megbocsátás? Kérdem: ki volt ártatlanabb és mégis ki szenved több igazságtalanságot nálánál? Ő mindenki iránt a legjobb szívvél volt, körüljárt egész Palesztinában, és mindenütt jót cselekedett, és mégis kinek okoztak több rosszat, mint neki? Ő irgalomteljesen bánt a legrutabb bűnösökkel: „Bizzál fiam! — mondja a kicsapongó inaszakadtnak — megbocsáttatnak neked a te bűneid“ ¹⁾. „Megbocsáttatnak neki sok bűnei, — szól Simon farizeus előtt Magdolnáról — mert igen szeretett“ ²⁾. „Asszony! — kérdi a házasságtörő nőt — senki sem ítél el téged?“ Az pedig felelé: „Senki Uram! . . . Én sem ítéllek el téged. Eredj, és többé ne vétkezzél“ ³⁾. Igen, Ő irgalomteljesen bánt a legnagyobb bűnösökkel, és mégis ki iránt voltak irgalmatlanabbak az emberek, mint épen őiránta. Ő mindenkinek jót akart, mindenkit védett, mindenkit üdvözíteni jött. Ő látván Mária és Márta bánatát, Jeruzsálem makaességát, drága vérének sokakra nézve haszontalan folyását, sirt keserűen; mert nemes szíve nem nézhetett akár szomort, akár megátalkodottságot megindulás nélkül. Ő még most is feledve a vérescseppeket, melyeket izzadott, feledve az ostorcsapásokat, melyeket szenvedett, feledve a töviskoronát, mely szívtelenül sz. fejére nyomatott, feledve a keresztsúlyát, mely alatt háromszor összerogyott, feledve hogy a kereszten van, feledve a gyalázatos arcfintorgatást, káromlást és gunyt, melyeket a kereszten az amugyis kinzó sebeken kívül szenvednie kellett — igen Ő feledve mindezt, még most is így imádkozik: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekedeznek.“ Ki az, akit e példa meg nem indítana? És most keresztények tudván, hogy Isten kegyelme benneteket megsegítend; tudván hogy a ti bűneitek is megbocsáttatnak; tudván hogy Isten gyermekei, és a menny örökösei lesztek: ha az ellentek vétetteknek megbocsátotok; és most keresztények megértvén, hogy mindnyájan testvérek vagytok; megértvén hogy a legnemesebb boszu jót tenni ellenségeiteknek, hogy így hozhatjátok leginkább zavarba sértegetőiteket; és most midőn halljátok hogy Jézus is megbocsátott, hogy megbocsátás nélkül ti sem remélhet-

¹⁾ sz. Mát. 9, 2.

²⁾ sz. Luk. 7, 47.

³⁾ sz. Ján. 8, 10, 11.

tek a mennyei Atyától bocsánatot: ki az közületek, aki megbocsátani nem akarna? Oh ha még ezek hallatára is kemény szívűek maradnátok, úgy tegyétek le a keresztény nevet és ne bitorolják azt jogtalanul; mert Krisztus Urunk csak azokat ismeri övéinek, akik egymást szeretik: „Arról ismernek meg mindnyájan, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel lesztok egymáshoz“ ¹⁾. Ugy ne imádkozzátok többé a Miatyánkot; mert csak Isten átkát vonjátok le magatokra, midőn hazudva mondjátok: „És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk ellenünk vétetteknek.“ Ugy hagyjátok el e sz. helyet; mert ajándéktok csak utálat Isten előtt. Ugy ne lépjétek át többé e sz. hajlék küszöbét; mert itt minden a kiengesztelésre és bűnbocsá-natra mutat. Nézzétek a keresztkutat, melynek tiszta forrásában már mint gyengéd gyermekcsék megmosatva Istennel kiengeszteltettetek, nézzetek a keresztre, melyen egy legártatlanabb bárány áldoztatik fel a megbántott Isten megkérlelésére. Tekintsétek az oltárokat, melyeken Jézus engesztelő áldozata naponként megújítatik. Tekintsétek a gyóntató székeket, melyekben már ezeken és ezeken nyerték meg bűneik bocsánatját. Tekintsétek a mennyei vendégség asztalát, melyről már annyiszor osztatott ki gazdagnak és szegénynek, urnak és koldusnak, boldognak és boldogtalannak a szeretet záloga. Tekintsétek e szószéket, melyről már oly sokszor hangzottak le az evangelium szeretet- és kiengesztelődésre buzdító szavai ²⁾. Keresztények! ha mindezek dacára sem indulna meg szívetek, akkor végül mondjatok le örök üdvötökről is: „Ha pedig meg nem bocsátotok az embereknek, ati Atyátok sem bocsátja meg nektek bűneiteket“ ³⁾. Nemde ti megakartok bocsátani; mondjátok tehát velem: Mennyei Megváltóm, midőn szenvedésed kinfája szemeim elé van állítva; midőn hallom, hogy Te így imádkozol: „Atyám bocsáss meg nekik; mert nem tudják mit cselekesznek“: én sem akarok ezután már bárkivel is ellenségeskedésben élni. Ime itt sz. kereszted tövével esküvel mondom, hogy e perctől senkire többé nem haragszom, mindenkinek, ki valaha megbántott, szívből megbocsátok; mert tudom, hogy ez kedves előtted. De ezt tevén, bátorkodom várni saját bűneim bocsánatát is. „És bocsásd meg ami vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk ellenünk vétetteknek.“ Amen.

¹⁾ sz. Ján. 13, 35.

²⁾ Bihler. 2. Th. 113. S.

³⁾ sz. Mát. 6, 15.

II.

„Bizony mondom neked, ma velem leszesz a paradicsomban.“ sz.
Luk. 23. 43.

Ime a kereszten szenvedő Mester másodszor nyitja fel ajkait, és pedig most azért, hogy paradicsomot igérjen a megtérő bűnösnek. Amint tudjátok, ugyanakkor, amikor édes Üdvözítőnkre a kereszthalál kimondatott, vele együtt két lator is hasonló bűnhődésre íteltetett azon különséggel, hogy míg Krisztus Urunk egészen ártatlanul szenvedett, addig a két lator megérdemlette a kínos kereszthalált. Az Üdvözítővel felfeszített latrok nyomasztó helyzetökben Jézushoz fordultak; azonban valamint a hozzáfordulási mód a két szerencsétlen részéről nagyon is különböző volt: úgy nem csoda, ha a kérelmek eredményei szintén igen elütöttek egymástól. Az egyik ugyanis közülök Jézus által szabadulni akarván a kintengerből gúnynyal előadott követeléssel lépett fel: „Ha te vagy a Krisztus, szabadítsd meg tenmagadat és minket is“ ¹⁾. Mily vakmerő követelés a bűnös részéről a noha szenvedő, de mégis mindenható Istenemelőtt! Csoda-e ha Jézus a vakmerő követelést még feleletre sem méltatja? Nem tűrhethén a másik magábatérő lator társa illetlen fellépését, őt méltán dorgálni kezdi: „Te sem féled az Istent, holott ugyanazon büntetés alatt vagy. És mi ugyan igazságosan — — —; de ez semmi gonoszt nem cselekedett“ ²⁾. Ezután pedig törődött szívvél Jézus felé fordul és mondja neki: „Uram; emlékezzél meg rólam, midőn országodba jutsz“ ³⁾. Ime! így kell a mennyet keresni, ha az ember azt meg akarja találni. Jézus előtt a lator törődött szíve, társát dorgáló szavai, a mennyért esdeklő hangja oly kedves volt, hogy tengernyi kinjának dacára azonnal beszél és megígéri a paradicsomot a latornak: „Bizony mondom neked, ma velem leszesz a paradicsomban.“ Keresztények! ki az közöttünk, aki valaha nem óhajtana az égi paradicsom, e kies éden boldog lakója lenni? De nem elég ezt csak óhajtani, hanem tettel is kell törekedni. Volna-e

¹⁾ sz. Luk. 23, 39.

²⁾ sz. Luk. 23, 40, 41.

³⁾ sz. Luk. 23, 42.

valami, ami jobban buzditaná törekvésünket, mint magának a mennynek ismerete és annak tudata, kik jutnak oda? Azért elmélkedjünk ma először arról, mi a mennyország, azután halljuk másodszer, kik jutnak mennyországba.

Kereszten függő Megváltóm! engedd azon dicső hajlékot, melyet a latornak ígértél, megismernünk, hogy a vágy ezt bírhatni szivünkben felébredvén, ezt megnyerni-törekedjünk.

* * *

(Hasonla-
tok.)

Ha állatok már egy tiszta nyári éjen a szabad ég alatt és annak a csillagok milliárdjaival ragyogó azurjára szemeitek világát felvetettétek, meg kell vallanotok, hogy az elragadólag bájos volt. Istenem milyen lehet e gyöngyörű ég belül, ha már kívül is ilyen! Megkísértem annak hasonlatosságban leírását. Láttatok-e már tavaszt a maga pompájában? Az ég boltozatja tiszta, minden felleg nélkül; a nap dúsan ömleszti alá jótékony sugarait a dermesztő tél öléből kibontakozott üdülő földre; a növény- és állatorszámban minden egykép kell új életre. Itt a tágos mező zöldel gazdag vetésével, ott a messze kiterjedő rét diszlik virányával, majd a rengeteg erdő terül el előttünk terebélyes tölgyeivel, melyeknek gazdag lombjai közt ezernyi szárnyas dall Teremtőjének dicséretet. Az ember, ki télen át lakát őrizte, kívágy a szabadba, hol a természet minden lépten-nyomon új gyönyörrel kínálkozik. Maga a dúsgazdag, ki a tél unalmas estéit fényes termekben, kedélyes társalgásokkal füszerezett estélyeken, gond nélkül élte le — mennyivel boldogabb egy szép tavaszi napon megtekintvén a szabad mezőt, melyen minden a legkisebb porfőregtől egész a legnagyobb tehervonó állatig egy új élet jelét viseli magán. Láttatok-e már szép kertet, mely mindjárt az első pillanatra elragadja a szemeket. A benne körülvezető utak szélesek és zölden segítyezvők. A tiszta vízzel csörgedező patakokon melyek mindmegannyi kristálytisza hegyi forrásokból erednek, remekül készült hidak vezetnek át. A szabályos felosztás ügyes kertészt gyanittat velünk. Itt a maguk pompájában levő kelleti növények ígéznek meg a szemeket, ott a gyümölcssterhelt citrom- és narancsfák ragadják meg azokat, odább a különféle rózsabokrok, melyek valódi illatárral töltik el a kert legét, tűnnek fel a szemlélőnek. A többi virágok ezer nemeiről nem akarván szólni, csak a kert árnyas ligetét, melynek fájain keleti szárnyasok röpködnek, és a kékes tavat, melynek nyugodt tükrében a sugárzó napot vélnéd mindig felebb jöni, akartam még felemlíteni. Láttatok-e már valamely magas pontról festői vidéket, melyet egy elmúlt, üdítő esőt hozott éj után a hajnalból kifejelett nap kezd megvilágítani. Jobbról beláthatlan kalásztenger hullámszik, balról zöld pázsit várja a kisebb nagyobb falkában jövő nyájat, míg középen égbe nyuló tornyai- és nagyszerű palotáival egy dicső város fekszik. Ha mindezt, sőt ha a természeti

világ összes szépségeit, a csodateljes nap- és csillagrendszereket, az ismert öt világrész legfestőibb tájait, a megmérhetlen Ocean gyöngyeit — mind egyszerre láthatnátok, mi volna mindez a mennyhez képest, mely „legboldogabb lakóhelye a szenteknek, hol az Istent színről színre látják, s határtalan örömkben örökké élnek“ ¹⁾. Képzeljétek, mintha a föld minden városait, ezek legeszebb kövezetű utcái-, drága cimraktárai-, pazarfényben uszó palotái-, ékes templomaival mind együtt láthatnátok, ez mind mi volna azon mennyei városhoz képest, mely hogy Chateaubriand-
(Chateaubriand.)
nal szóljak. — „A teremtet világok központján, megszámlálhatlan csillagok között, melyek bástya, bemenet, és ösvényül szolgálnak, hullámszik és melynek csudáit halandó nyelv elbeszélni nem képes . . . A láthatlan Jerusálem a magasságbelinek dicsőségével van felruházva, . . . Távol innen földi emlékek! ti nem közelítetek a szent város emlékeihez . . . Itt az anyag drágasága versenyez az alakok tökélyével. Itt saphir és gyémánt karzatok uralganak . . . itt emelkednek a legragyogóbb csillagokból készült diadalívek; itt következik lánczolata a napokból alkotott porticusoknak, melyek végnélkül nyulnak el, mint Palmyra oszlopai a sivatag homokjában . . . A szent városnak csarnokában, s az öt környező mezőkön vannak részint egyesülve, részint feloszorva, a cherubok, seraphok, angyalok, és archangyalok, trónok, és uraságok karai: mindnyájan az örökkévaló műveinek és akaratajának szolgálai.“

„Itt vannak összegyülekezve örökre a halandók is, kik e földön az erényt gyakorolták: arany pálma alatt ülve a patriarchák; két fénysugártól ragyogó homlokkal a látnokok; szíveiken evangeliumot viselve az apostolok, kezükben örökfényű tollat tartva a doctorok; mennyei grottákba vonulva a remeték, ragyogó ruhába öltözve a vértanúk; éden rózsáival koronázva a szüzek; hosszú fátyollal ékesített fővel az özvegyek“ ²⁾.

Képzeljétek, mintha mindazon örömköket, melyeket a világ csak képes nyújtani, egyszerre érezhetnétek, óh mindez pusztán semmi volna azon mennyei örömhöz képest, melyet a legelragadóbb isteni szépség látása kelt a megdicsőültekben! Sz. Ágoston erről így ír: „Semmi sem hasonlítandó azon gyönyör- és örömhöz, amely származik magának az Istennek színről színre való látásából. Kinek szépségét csodálják az angyalok, kinek parancsára feltámadnak a holtak, . . . , kinek dicsősége el nem beszélhető; kinek fénye a napot elhomályosítja, kinek édessége a mézét felülhaladja. Kinek ábrázatját, ha a pokolba zárottak megláthatnák, semmi büntetést, semmi fájdalmat és semmi szomort nem éreznének. Ki ha megjeleznék a pokolban, ez azonnal kellemes paradiocsommá változnék.“ ³⁾ Óh mily szépnek kell tehát az isteni

(Istent színről színre fogjuk látni.)

¹⁾ A Katekizmus.

²⁾ A Vértanúk. III. könyv. 25—26 lap. Varga Ferenc fordít.

³⁾ S. Aug. Tom. VI. Lib. de Trip. Hab. c. 4. J. P. Migne.

szépségének lenni! Pedig hogy a választottak a mennyben Istent színről színre látják, azt világosan hirdeti a sz. írás: „Vigyázzatok, hogy meg ne vessetek egyet e kisedetek közül; mert mondom nektek, hogy ezek angyalai mennyekben mindenkor látják Atyám orcáját, ki mennyekben vagyon“ ¹⁾. Itt ugyan az angyalokról vagyon szó; de hogy minden dicsőültek hasonló szerencsében fognak részesülni, egyebek között nyilván kimondja sz. János, midőn így szól: „Szerelmesim! most Isten fiai vagyunk, de még nincs kijelentve, milyenek leszünk. Tudjuk azonban, hogy mikor ő meg fog jelenni, hasonlók leszünk hozzája; mert látni fogjuk őt, amint vagyon“ ²⁾. Hasonlóan nyilatkoznak a sz. Atyák. Nagy sz. Gergely pápa így értezik: „Mely nyelv képes megmondani, vagy mely értelem képes felfogni, hogy mily nagyok lesznek azon felső város örömei? Az angyalok karai közt jelen lenni, a legboldogabb szellemekkel a Teremtő dicsőségének szolgálni, az Isten jelenlevő arcát nézni?“ ³⁾

(Sz. írás.) Ha szavaimat eddig figyelemmel kísértétek, lehet már némi fogalmatok a mennyországról. Azonban mi ez mind ama szavakhoz képest, melyekkel a sz. iratok állítják elénk a szentek hazáját! Ezek szerint tehát a menny „örök élet.“ „Úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött fiát adná, hogy minden aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen“ ⁴⁾. Oh mily boldogság ez! Van-e valami irtózatossá, mint annak tudata, hogy egykor meg kell hallnom, hogy a szép tavaszt, a fényes napot, a kék eget többé nem láthatom, hogy szüleimtől, testvéreimtől, jó barátimtól, meg kell válnom; van-e ez életben valami kínzóbb, mint a gondolat, hogy nekem előbb, vagy utóbb, de bizonyosan fog ütni a távozás órája, hogy éltetnek vége szakad, hogy testemet a setét sír zárandja hideg kebelébe? Amint a halál tudatánál nincs, nem is lehet irtózatossá, ugy viszont lehetetlen, hogy legyen valami boldogítóbb, mint a gondolat: én örökké élek, én soha meg nem halok. Pedig e boldogító tudat foglalkodtatja mennyben az értelmet. A sz. írás szerint a menny továbbá az „élet világossága:“ „Én vagyok a világ világossága; — mondja az Údvözítő -- aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem az élet világossága lesz nála“ ⁵⁾. Ennél fogva a mennyből tova van üzve minden természeti és lelki sötétség. Ott örök nappal dereng, minden boru nélkül, nyilvánosságban van, minden titok nélkül, meggyőződés uralkodik, minden kétség nélkül. Ott be fogjuk látni, mily bölcsen intézett mindent az isteni gondviselés, világos leend előttünk, miért szenvedett ez életben az ártatlanság, míg a bűn diadalmaskodott, miért vesztett az igazság, míg a hamisság nyert.

¹⁾ sz. Mát. 18, 10.

²⁾ I. Ján. 3, 2.

³⁾ Br. Rom. Com. Unius Mart. Hom. 37, in Evang.

⁴⁾ sz. Ján. 3, 16.

⁵⁾ sz. Ján. 8, 12.

Vagy hogy sz. Ágostonnal szóljak: „Ott világos lesz előttünk, miért volt ez király, az szolga; miért halt meg más csecsemő korában, más ifjuságában, más öregségében; miért volt egyik szegény, másik gazdag“¹⁾. A menny sz. Máténál „országának“ neveztetik; „Aki Atyám akarátját cselekszi, az megyen mennyeknek országába“²⁾. Irja az evangelista. Tehát mentek leszünk ott a bűn és testszolgaságától, mely a földön oly zsarnokilag tartott bennünket fogva. A szabadság, az uralkodás utáni vágy, mely bennünket ez életben annyira zaklatott, ott tökéletesen ki fog elégíteni; mert ott szolgágnak helye többé nem leend. A menny az „üdvösség örökségének“ megnyerése. Sz. Pál apostol szolván az angyalokról, kik az emberek üdvösségök munkálásában segítik ezt mondja: „Nem mindnyájan szolgáló lelkek-e, szolgálatra küldetve azokért, kik az üdvösség örökségét elnyerik?“³⁾. „Kik az üdvösség örökségét elnyerik.“ Azaz a boldogságnak, melyet a földön hasztalan kerestek volna, részesei lesznek. A menny az Isten által az igazaknak készített város: „nem áttal Isten az ő Istenöknek nevezetni; — írja ismét sz. Pál — mert várost készített nekik“⁴⁾. Hogy mily jól fogják magokat Isten, a bold. Szűz, az angyalok, és minden igazak társaságában érezni a megdicsőültek, csak azok képesek felfogni, akik több boldog órát töltöttek el édes szüleik, testvéreik, rokonaik, és jó barátjaik között. A menny a „Bárány menyekzői vacsorája.“ „Boldogok, — mondatik a Jel. könyvében — kik a Bárány menyekzői vacsorájára meghivattak“⁵⁾. A mennyben nincs tehát semminemű szükség. A kínzó éhség, az epesztő szomjúság ott egészen ismeretlenek. A menny sz. Jakab szerint az „élet koronája.“ „Boldog ember, ki a kísértést kiállja, mert ha hűnek találtatik, elnyeri az élet koronáját, melyet Isten az őt szeretőknek ígért“⁶⁾. A kísértés, melyet ez életben ki kell állnunk, jó a test, világ és az ördög részéről. Amint tudjuk, a kísértések számosak és erősek; de azért ne csüggedjünk, hisz ha hűeknek találtatunk, az örök élet koronája lesz osztályrészünk. A menny végül „Isten hajléka.“ „Es hallék nagy szózatot a királyiszékből, mely ezt mondá: Ime az Isten hajléka az emberekkel, és velök fog lakni; és ők az ő népe lesznek, és az Isten velök az ő Istenök leszen. Es letöröl az Isten minden könyhullatást az ő szemeikről; és halál többé nem leszen, sem bánat, sem jajgatás, sem fájdalom nem lesz többé; mert az előbbiek elmúltak“⁷⁾. E mennyei hajlékban kinyugoszsák tehát magokat a választottak minden fáradság-, fájdalom-, betegség-, kísértet-, megtámadtatás-, üldözte-

¹⁾ S. Aug. Tom. VI. Lib. de Trip. Hab. c. 4. J. P. Minge.

²⁾ 7, 21.

³⁾ Zsid. 1, 14.

⁴⁾ Zsid. 11, 16.

⁵⁾ 19, 9.

⁶⁾ sz. Jak. 1, 12.

⁷⁾ Jel. 21, 3, 4.

tés- és elnyomatástól. E mennyei sátorban a legjobb Atya mindazon keserű könyeket, melyeket valaha bánat, szegénység, elemi csapás, árvaság és elhagyatottság okoztak, letörlendi. Itt a megvetés helyett tisztelet, a gyalázat helyett dicsőség, a megalázás helyett felmagasztalás leendő osztályrészünk. A szülők és gyermekek, a rokonok, a jó barátok folyton együtt leendenek. Oh menny, mi lehetsz te? Szünetnélküli boldogság. „De hogy beszélhetne a gyenge és szerencsétlen ember e legfőbb boldogságról: siralmas és mulandó árnyak, tudjuk-e mi, mi a boldogság? csak midőn a hű keresztény lelke elhagyja a testet, mint a tapasztalt tengerész, ki odahagyja a törékeny hajót melyet nyeldes az oceán, akkor ismeri az igaz boldogságot A választottak legfőbb java annak tudása: hogy e megmérhetlen jó végnélküli lennd, ők szünet nélkül olly halandónak gyönyörteljes állapotában vannak, ki egy erényes vagy hősi tettet végez“ ¹⁾. Istenem, mily nagy köszönettel tartozom neked, ki szolgáltnak ily végtelen becsü jutalmat készítél. — Megvallom, eddig nem volt erről igaz fogalmam, de ismervén most ezt, főtörékvésem lesz e jutalmat megnyerni; mutasd meg az utat, melyen járnom kell, hogy ezt valóban megnyerhessem.

Ismeritek tehát már Keresztények, mi a mennyország, azonban mit használna nektek ennek ismerete, ha oda soha el nem juthatnátok; pedig soha el nem juthattok, ha csak nem tudjátok, kik mennek mennyországba; lássuk tehát ezt is.

Ezen kérdésre, kik mennek mennyországba, mind az ómind az újszövetségi sz. iratokban igen világos feleleteket olvashatunk. A 23-ik zsoltárban a koronás látnok így énekel: „Ki megy föl az Ur hegyére? vagy: ki fog állani az ő sz. helyén? Az ártatlan kezű és a tiszta szívű!“ ²⁾. Krisztus Urunk pedig világosan kimondja sz. Máténál, hogy: „Boldogok a tiszta szívűek; mert ők meglátják az Istent“ ³⁾. Ha tehát Keresztények idegen vagyon után kezeiteket soha ki nem nyujtottátok, ha sziveiteket a birvagy és rendetlen érzelmektől tisztán megőriztéték, boldogok vagytok, mert az Ur sz. helyére feljuttok és Isten sz. színét meglátjátok.

(Mennybe mennek a „Uram ki fog lakni a te hajlékodon? vagy ki fog nyugodni szent szennyfolt hegyeden?“ ezt feleli: „Ki szennyfolt nélkül jár, és igazságot cselekszik; ki igazat szól szívében, ki nem cselekszik álnokságot nélkülüliek.)

¹⁾ Varga Ferenc. Vértanuk. 26. lap.

²⁾ 3, 4.

³⁾ 5, 8.

nyelvével, és felebarátjának rosztat nem teszen, és gyalázást nem veszen be felebarátai ellen; ki előtt semmivé lett a gonosztevő, de ki az istenfélőket dicsőíti; ki felebarátjának esküszik, és nem csalja meg; ki pénzét uzsorára nem adja, és ajándékot az ártatlan ellen nem fogad el.⁴ Ha tehát Keresztény, élted nem szennyfoltos a tisztátalan gondolatok-, szavak- és tettektől, mindenkor csak azt cselekedted, ami igazságos; ha a szegény tudatlant nem vezetted tévutra hazugsággal, ha nyelved felebarátod becsületét nem gyilkolta meg rágalommal, ha nem károsítottad meg őt vagyonában, ha nem hallgattad az őt becstelenítőket; ha a gonoszok példáját nem követted, ha az istenfélők nem voltak előtted a harag és gúny tárgyai; ha szent előtted az eskü, melyet az oltárnál vagy máshol tettél; ha nem vettél törvénytelen kamatot a szegény segélyedet igénylő embertársadon; ha bíró lévén el nem ítélted az ártatlant ajándékért: akkor remélhetsz felmehetni az Ur sz. hegyére és tartozkodhatni sz. hajlékában.

Hogy kik mennek mennyországba, sz. Máté, evangéliumában (a lelki szegények;) több helyütt világosan megmondja. Írván a nyolc boldogságról, ezek kettejéhez és pedig az elsőhöz és az utolsóhoz nyilván a menny birtokát kapcsolja: „Boldogok a lelki szegények, — így ír ő — mert övék mennyeknek országa.“ Azután ismét: „Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék mennyeknek országa“¹⁾. Kiket mondunk most már lelki szegényeknek, és kik azok, kik üldözést szenvednek az igazságért. Lelki szegényeknek mondjuk mind azokat, akik habár birnak is mulandó kincsekkel, ezekhez nemcsak, hogy nem ragoszkodnak, de sőt mihelyt lelkök üdve úgy kívánja, azonnal készek azoktól örökre megválni. Az igazságért üldözést szenvedőknek pedig azokat tartjuk, akik Jézus Krisztus egyházának tagjai lévén, az egyedül üdvözítő kath. hitet vallván, e hit szerint élven hitők nyílt bevalásaért és gyakorlataért a gonoszok tréfáinak, gúnyjainak, bántalmazásainak, sőt talán testi sérelmeknek is kitevék. Ha tehát Keresztény, mindamellett, hogy Isten földi javakkal megáldott, ezeket csak úgy bírod, miszerént minden percben készen érzed magadat Isten kedvéért azoktól elszakítani, vagy ha a fölöslegset az ezt igénylő szegény felebarátoddal megosztod; ha tehát keresztény mindamellett, hogy Krisztus Jézus buzgó követéseért, sz. hited nyílt megvallása- és gyakorlásaért már sokszor gunyt, kacajt, sőt nagyobb bántalmazásokat is szenvedvén, lelkismerted szavától nem csak hogy el nem álltal, de sőt azt gyorsabban követted: akkor sz. Máté szerint boldog vagy; mert tied a mennyekországa.

Hogy kik mennek mennybe, mutatja a következő esemény is: Történt egy alkalommal, hogy Jézushoz egy lelke üdve után sóvárgó ifju járult ezen fontos kérdéssel: „Jó mester! mi jót cse-

(a parancsokat megtartók;)

¹⁾ sz. Máté 5, 3, 10.

lekedjem, hogy örök életem legyen?“ ¹⁾. Ugyan gondoljátok-e, mit felelt neki az Üdvözítő. Talán az mondta, menj el messze-földre, tüssz hideget meleget, szenvedj éhséget szomjúságot? Nem. Talán az mondta, végezz valamely fárasztó munkát, sanyargasd vérig testedet, böjtölj élted minden napjaiban? Nem. Talán azt mondta, mondj le az emberi társaságról, hagyd el szülőidet, testvéreidet, jóbarátaidat és vonulj valamely vadonba — és élj ott a rideg magányban húsz-harminc esztendő? Nem. Hát ugyan mit mondott neki? „Ha az életre be akarsz menni, — hangzék az isteni ajkáról — tartsd meg a parancsokat“ ²⁾. Ime tudjátok már, mit cselekedjétek, ha az életre be akartok menni? Tartsátok meg a parancsokat. De melyeket? Megmondta Krisztus Urunk az evangéliumi ifjunak. Ne kövess el gyilkosságot felebarátodnak se testében, se becsületében; ne légy tisztátalan életű se gondolatban, se szóban, se tettben; ne károsítsd felebarátodat se nyilván, se alattomban; ne mondj hamis tanúságot; tisztelt atyádat és anyádat ³⁾. Tartsátok meg minden isteni és emberi törvényeket lelkipismeretesen, akkor tietek mennyekországa. Ha tehát nincs valamely szenvedélyed, melyet bálványkép imádasz, ha nem hangzik ajkidról minden hiábavalóságért Isten neve, ha szent előtted az ünnepnap, ha tiszteled szüleidet, ha nem nyulsz ahoz, ami nem a tied, ha nem vezetsz senkit bűnre, ha nem szólsz hamis tanúságot, ha nem kívánod a másét, ha szorgalmasan látogatod Isten házáat, ha szent előtted a böjt, ha lelketed gyakran mosod a bűnbánat könnyűivel, ha többször járulsz az Ur asztalához: tied mennyeknek országa.

(az irgal-
masság
cselekedo-
teit gya-
korlók;)

Hogy kik mennek mennyországba, leginkább kifejezte Krisztus Urunk szólván az utolsó ítélet nagy napjáról. Szerinte ugyanis elkövetkezvén ama rettenetes nap, melyen eljövend megítélni az eleveneket és holtakat, külön fognak állíttatni a jók, külön a rosszak. Mi megtörténvén így szóland a jókhoz: „Jöjjetek! Atyámnak áldottai! birjátok a világ kezdetétől neknek készített országot. Mert éheztem, és ennem adtatok; szomjúhoztam, és innom adtatok; jövevény voltam, és befogadtatok engem; mezítelen, és befödöttetek engem; beteg voltam, és meglátogattatok engem; tömlőben voltam, és hozzám jöttetek. Akkor felelnek majd az igazak neki, mondván: Uram! mikor láttunk téged éhezni, és tápláltunk tégedet stb. . . . ? És felelvén a király mondja majd nekik: Bizony mondom nektek, amit egynek ezen legkisebb atyámfiak közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek“ ⁴⁾. Nyujtotál könyörfalatot a szegény éhezőnek, üdítő italt a szomjuhozónak; adtál szállást a szegény utasnak; befödted a koldus mezitelensé-

¹⁾ sz. Máté 19, 16.

²⁾ sz. Máté 19, 17.

³⁾ sz. Máté 19, 18, 19.

⁴⁾ sz. Máté 25, 34—40.

gét; nem utáltad meg a színlődő beteget; felkerested a szegény elhagyottat: úgy örülj; mert azon az uton jársz, mely egyenesen mennybe vezet. Jaj, de mennyire félek, hogy ettől sokan közületek távol vannak; mert a mai világban vajmi kevés azok száma, akik az irgalmasságnak akár testi, akár lelki cselekedeteit gyakorolnák! Merek kétkedni, valjon volt-e kor, melyben a keresztények szíve keményebb lett volna, mint a jelen korban. Csak kissé kell az életbe bepillantánunk és szavaim igazvoltáról meggyőződhetünk. Avagy nem halljuk-e az éhezők, szomjuhozók, mezítelenek és egyéb szükölködők kiáltásait? és nincs ki őket jól tartaná, mezítelenségüket befödözné, bajaikon segíté. „Kenyeret kérnek a kisdedek, — panaszkodhatunk Jeremiással — és nincs, ki szegne nekik“ ¹⁾. Hány ezren és ezren vannak, kik majd tűz, majd víz, majd más elemi csapásokkal sújtatnak, és nincs, aki őket felsegélné. Oh legyetek irgalmasok, hogy ti is irgalmasságot nyerjétek: „Boldogok az irgalmasok; — mondja az Üdvözítő — mert ők irgalmasságot nyernek“ ²⁾

Hogy kik mennek mennybe, megmondatik sz. Lukácsnál (a béketűrők;): „Béketűrésekben birjátok lelkeiteket“ ³⁾. Mondja az evangelista, szólván a szenvedésekről, melyeket az igazaknak a utolsó ítélet előtt elviselniök. Legyetek béketűrők mind a betegségben, mind a külső csapásokban, mind az üldöztetésben, és remélhetitek, hogy a mennyei dicsőség részeseivé lesztek; avagy nem szenvedett Jézus Krisztus maga egész odadásával, mielőtt Atyja dicsőségébe visszament volna. Valjon ti rózsás uton mehetnétek-e oda, hová az Isten Fia tövises uton jutott! Nézzétek a szenteket, mily béketűrők voltak ők a szenvedésekben példát adván nekünk, hogy amilyenek ők voltak, mi is olyanok legyünk, ha dicsőségökben részesülni akarunk. Hogy a szentek szenvedéséről hallgassak, csak Jézusét akarom megemlíteni. Alig születik, már szenved hideg, szegénység, részvétlenség miatt. Elterjedvén születésének hire, azonnal halálra kerestetik. Heliopolisban ⁴⁾, Aegyptus városában (mikép némely szent és tudós férfiak vélik), egészen idegenek közt hét ⁵⁾ sanyaru évet tölt. Majd arcának veritékével keresi szegényes kenyerét Názáretben egész harmincadik éveig. Azon három évben, melyek lefolyása alatt isteni tanának magvait elvetette, hideg meleg, éhség szomjuság lett osztályrésze. Élete végén mindenkitől elhagyatva félelem, remegés, irtózat lettek társai. Kinjának eszközei még nem is működtek, már az azokra való gondolat oly rohamot intézett szívére, hogy felkiáltana: „Atyám!

¹⁾ Sir. 4, 4.

²⁾ sz. Mát. 5, 7.

³⁾ 21, 19.

⁴⁾ Ligouri. Die Menschwerdung. 142. S.

⁵⁾ Ligouri. Die Menschwerdung. 145. S.

ha lehetséges, múltjék el e pohár tölem“ ¹⁾, míg végre átmenvén a kínok tengerén — jut csak előbbi boldogságába.

(az erény utján megmaradók.) Hogy kik mennek mennybe, nyilván hirdeti végül sz. Márk is: „Aki mindvégig tűr, az üdvözüli“ ²⁾ Nem elég tehát Keresztények, hogy egy nap-, vagy egy hét-, vagy egy esztendeig legyenek állhatatosak az erkölesi jóban, sőt nem elég, hogy valaki negyven-ötven évig szolgáljon Istennek, hanem szükséges, hogy mindvégig, élte utolsó perceig Teremtője kedvében járjon; mert különben semmi reménye sem lehet az örök boldogsághoz. Avagy szokott-e jutalmat kapni a szolga, ki bár sokáig hiven szolgált urát, de az utolsó percben őt érzékenyen megsértette? Bizonyosan nem. Így ti sem remélhetitek az örök boldogságot, ha bárméddig szolgáljátok is Istennek, de végül halálos bűn által kegyelméből kiestek. Essék tehát bár még oly nehezen az istenes élet pályáján az állhatatos kitartás, vissza ne riadjatok. Buzdítson benneteket kitartásra a jutalom nagysága, mely rátok vár. Halljátok csak miként ír e tekintetben sz. Pál: „Szem nem látta, fül nem hallotta, sem az ember szívébe fel nem hatott, mit Isten azoknak készített, akik őt szeretik“ ³⁾.

És így azt is tudjátok, kik mennek mennyországba. Bemennek a tiszta életűek, az igazak, igazságosak, esküjüket megtartók, az irgalmasok, a lelki szegények, az igazságért üldözést szenvedők, az isteni és emberi törvényeket megtartók, a szenvedésekben béketűrők, az erény utján mindvégig állhatatosan kitartók. Keresztények, ugyan ezek között vagytok-e ti is? Mily nagy és fontos kérdés ez! Mily irtózatot volna a gondolat: Én bizony még eddig nem vagyok ezek között. Óh te boldogtalan, mily hiába éltél negyven-ötven esztendőt! Azonban ne essél kétségbe, van még egy út az üdvösségre, és ezen út a bűnbánat útja: „Ha pedig az istentelen bűnbánatot tart minden bűneiről, melyeket cselekedett, — mondja az Ur Ezekielknél — és megőrzi minden parancsomat, és ítéletet és igazságot cselekszik: élvén él, és nem hal meg“ ⁴⁾. A tékozló fiu, midőn megtért a bűn útjáról, és törődött szívvel ment vissza édes atyjához, nem üzetett el, hanem inkább örömmel fogadtatott: „Hamar hozzátok elé a legjobb ruhát, és öltöztessétek fel őt; adjátok gyűrűt kezeire, és sarut lábaira; és hozzátok elé a hizlalt borjút, öljétek le, együnk

¹⁾ sz. Mát. 26, 39.

²⁾ 13, 13.

³⁾ I. Kor. 2, 9.

⁴⁾ 18, 21.

és vigadjunk; mert ez az én fiam elveszett vala, és megtalálta-tott¹⁾. Így örvend a mennyei Atya is, és vele minden angyal a megtérő bűnösön; nincs tehát senkinek oka kétségbeesni, ha mindjárt súlyos vétkei által el is hagyta a mennyország utját; mert az igaz bűnbánat még visszavezetheti őt arra. Tudom im-már Jézusom, mi a mennyország, tudom kik mennek mennyor-szágba, hozzád fordulok azért a megtérő latorral és kérlek szívem azon áhítatával, melyre csak képes vagyok: „Emlékezzél meg rólam, midőn országodba jutsz,“ hogy egykor én is eme vigasz-teljes szavakat hallhassam: „Bizony mondom neked, velem leszesz a paradicsomban.“ Amen.

¹⁾ sz. Luk. 15, 22, 23.

III.

„Asszony! íme a te fiad! (Tanitvány) íme a te anyád!” sz. János 19, 26, 27.

Kimondatván az ártatlan Istenemberre a legkegyetlenebb és legigazságtalanabb halálítélet, azonnal a végrehajtáshoz készültek. Jeruzsálem utcáin mindenütt saját szerű élénk mozgást láthatni; de főleg nagy a zaj és tolongás a római főtiszt Pilátus palotája előtt. Most vezetnek onnét ki szívtelen hóhérok két lator közt egy ártatlant. Az iszonyu bámésztömeg a három heresztet vonszoló szerencsétlennel együtt Galgota felé veszi útját. Nem szándékom ez alkalommal az irtózatot menetet részletesen leírni; azért most röviden csak annyit mondok, hogy ama tömeg közt, mely Jézus Krisztust Galgota magaslatára felkísérte, vajmi kevés részvevő szív találkozott. Ha néhány siránkozó asszonyt leszámítunk, alig van valaki, ki bánatos könyűket hullatott volna a Kálváriára vezető uton. Oh a fásult szívű közönség nem volt részvevő szívvvel az uton, nem részvevő a kereszt tövénél! De ott Jézus keresztje előtt látszik egy nő egyszerű hosszú gyászruhában, összekulcsolt leeresztett kezekkel és csordultig könnyes szemekkel. Nagy mint a tenger e nő keserűsége. Kicsoda ő? Ne kérdezzétek Keresztények, csak sohaját hallgassátok és őt megismeritek: „Oh ti mindnyájan, kik átmentek az úton, figyelmezzetek és lássátok, ha vagyon-e fájdalom, mint az én fájdalmam“¹⁾. Tehát Mária ő, Jézus anyja, akinek részvéte sz. Fia szenvedése iránt oly nagy, hogy az nemcsak Jeruzsálem, de az összes világ részvétlenségét pótolja. Ki írja le e sz. Szűznek a kereszt alatti fájdalmát, keserűségét és elhagyatottságát! Jézusa, szíve szeretetének egyetlen tárgya a kereszten függ, sz. József jegyese nincs már az élők sorában, a nagy népcsoport, mely környezi, ellensége! Oh Mária! valóban nagy, mint a tenger fájdalomad. Nem, nem lehet e nyomasztó helyzetben egészen elhagyatnod. Az isteni gondviselésnek mely föllöted eddig gondosan őrködött, most sem lehet téged elhagynia. Nem is hagyta el őt Keresztények, mert alig hogy meg-

¹⁾ Jer. Sirm. 1, 12.

pillantá őt Jézus, máris így szól: Anyám, ime én elhagylak, de legyen helyettem fiad és gondviselőd az itt melletted álló János tanítványom, azután Jánosra tekintve így folytatja: János! ime anyád, légy helyettem fia, pótolj, mit bennem elveszt. Mily dicsően mutatkozik itt az isteni gondviselés, mely egy gyermekétől megfosztott anyának fiát rendel. Jézus a legnagyobb kinok közt, melyek alatt hogy egyébre is képes gondolni, alig vélné, nem felejtkezik meg anyjáról, hanem felőle fiuilag gondoskodik. Ebből kiindulva lehetne-e ezen alkalommal beszédünknek alkalmasabb tárgya, mint az isteni gondviselés? Szólok tehát hozzátok az isteni gondviselésről, mely dicsően mutatkozik először a természeti, másodsor az erkölcsi világban.

Óh fájdalmas szűz Mária! esedezzel érttünk, míg e fontos igazságról elmélkedünk!

(Van isteni gondvis. a természeti világban, bizonyítja e teremtettség mindenség fentartása)

Mit értünk ezen kifejezés alatt, „isteni gondviselés”? Ezen kifejezés alatt „isteni gondviselés” értjük Boethius szerint a mindenek legfőbb Urában létező azon isteni okerőt, mely által e mindenség igazgattatik ¹⁾. Aquinói sz. Tamás pedig ezt mondja: „A gondviselés intézkedési mód a célhoz” ²⁾. Már hogy a természeti világban kézzelfoghatólag működik az isteni gondviselés, azt hirdeti a teremtettség világ fentartása és kormányzása. A tudósok véleménye szerint annak, hogy a világ áll, körülbelül 6000 esztendeje, és e hosszú idő alatt noha folytonosan működtek a természeti erők, ezek ma is csak oly ujak, milyenek voltak 6000 év előtt, vagy amilyenek lesznek még 6000 év múlva, és a nagy természetben most is úgy megfelel minden a maga rendeltetésének, mikép megfelelt évezredek előtt és meg fog felelni évezredek után. Tekintsük ezt meg közelebbről. Ha megállunk a földgömb bármely pontján és nézzük a rajta élő állatokat és növényeket, nem palástolhatjuk el csodálkozásunkat. Hogyan van például, hogy az állatok sohasem szaparodnak el, de nem is fogyatkoznak meg tulságosan; avagy ki tanítja a fecskét és a többi szárnyasokat ma is oly csoda szerkezetűleg készíteni fészkeiket, mint készítették sokkal ezelőtt; ki mutatja meg a méhecskének, hogy most is oly hatszögű sejteket illeszsen össze, milyeneket összeillesztett máskor, ki mondja meg a vándormadaraknak, hogy mikor repüljenek el és mikor térjenek vissza, avagy miért nem repül el a veréb is, hisz ez szintén megdermed nagyobb hidegek alkalmával? Hogyan van, hogy például a növények nem fajzanak el; hogy a tengerek és folyamok ki nem száradnak? Ha leereszkedünk a tenger mélyére, ha bemegyünk a föld gyomrába, vagy felemelkedünk a

¹⁾ L. 4. de Cons. Pros. 6.

²⁾ 1. p. q. 22. a. 1,

csillagrendszeréhez, egykép kell bámulnunk a legbölcsebb isteni gondviselést. Avagy a vakeset tartja fen a halak és egyéb vízi lakók nemeit és fajait. Bizonyára egy láthatlan erő, melynek működése mellett keresik fel egymást a föld gyomrában az ásvány-részecskék is, és alakulnak egybe a vonzás és tapadás szabályai szerint. Mit szóljak, ha elgondolom, hogy ama roppant égi testek minden legkisebb rendbontás nélkül forognak most is a megmérhetlen űrben az egymást vonzó- és központfűtőerő szabályánál fogva mint a teremtes negyedik napjának hajnalán, amelyen a csodaszerkezetű nap- és csillaggépezet az Alkotó által megindított? Mit szóljak, ha meggondolom, miszerint annyi ezer és ezer éven keresztül a nap és saját tengelye körüli forgásából oly szépen váltakoznak a tavasz, a nyár, az ősz és a tél? Mit szólnék mást, mint felkiáltok a koronás látnokkal: „Az egek beszélik Isten dicsőségét, és az ő kezei alkotmányát hirdeti az égboltozat“¹⁾. És így csak sajnálkoznom kell Lalande fölött, hogy kimerte mondani: „A csillagok közt kerestem az Istent és nem találtam“²⁾; mert ha sz. Jób szerint még a mezők barmai, az ég madarai és a tenger halai is hirdetik, miszerént mindeneket az Ur keze hozott létre és tart fen, óh mennyivel inkább teszik ezt az égi testek!

Az isteni gondviselést a természeti világban hirdetik másodszor a sz. iratok: „Dicsérjétek az Urat... — mondja Dávid — ki megszámlálja a csillagok sokaságát... Ki beborítja az eget felhőkkel, és a földnek esőt készít. Ki a hegyeken szénát terem, ki megadja élelmöket a hozzá kiáltó hollófiaknak“³⁾. Igen Uram, te vagy, „kitől mindnyájan várják, hogy eledelt adj nekik idejében. Te adván nekik, gyűjtenek; fölnyitván kezedet, minden betelik jóval... Ha elfordítod arcodat... a porba visszatérnek“⁴⁾. Az isteni gondviselés kitűnik a sz. írás ezen helyeiből is: „Elér (az isteni bölcs gondviselés) végtől végig erősen, és mindent kellemeesen elrendez“⁵⁾. „Gondviselésed kormányoz, Atyám! mivel a tengeren is utat nyitottál, és a habok közt igen erős ösvényt“⁶⁾. Még világosabban szólnak ezen isteni gondviselésről az ujszövetségi sz. iratok: „Azért mondom nektek“ — szól az Üdvözítő sz. Máténál — „ne aggódjatok éltetekről, mit egyetek, se testetekről, miibe öltözzetek. Tekintsétek az égi madarakat... a ti mennyei Atyátok táplálja azokat. Nem vagytok-e ti azoknál becsesebbek?“⁷⁾ Alább pedig: „Nézzétek a mezei liliomokat, mint növekednek,

¹⁾ Zs. 18, 2.

²⁾ 146 zs. 1, 4, 8, 9.

³⁾ 103 zs. 27—29 v.

⁴⁾ Bölcs. könyv. 8, 1.

⁵⁾ u. o. 14, 3.

⁶⁾ sz. Mát. 6, 25, 26.

⁷⁾ A Materialismus Hatásairól, Székfoglaló beszéd, Greguss Ágoston, 1859-ben Pest, 27-ik lap.

nem munkálkodnak, és nem fonnak, mondom pedig nektek, hogy Salamon minden dicsőségében sem velt úgy fölöltözve, mint egy ezek közül⁽¹⁾).

(A sz.
Atyák.)

Halljuk most a sz. Atyákat: Sz. Jeromos értekezvén sz. Máté evangéliuma 10. része fölött, melyben a többi közt arról van szó, miszerént még a verebek sem Isten akarátja nélkül esnek a földre, és hogy hajunk szálai is megszámlálvák, így beszél: „Ha a kicsiny és hitvány állatok nem Isten akarátja nélkül esnek le, akkor Isten mindenre gondot visel; s. a. t. Sz. Ágoston pedig így folytatja: „A te szemeid sokkal fényesebbek a napnál, melyek nézik az emberek minden utait és a tenger mélységét. Mindeneket betöltvén mindenütt egészen mindenkor jelen levén, mindenekre gondot viselvén, amiket teremtettél“⁽²⁾).

(A pog.
bölcsek.)

Szóljak-e valamit a pogány bölcsekről is, kik hívén és nyilván tanítván az isteni gondviselést, ez által oly sok hitetlen keresztényt megszegényítettek? Ciceró az istenek természetéről értekezvén mondja: „Szabad már háttérbe szorítván a vitatkozás felhangzóságát, mintegy szemeinkkel nézni azon dolgok szépségét, amelyeket az isteni gondviselés által mondunk intéztetni!“⁽³⁾ Szeneka pedig azt tanította, hogy „az ember hajoljon meg a gondviselés előtt, mely nem mint vak anya, hanem mint böles atya kormányozza a világot“⁽⁴⁾). Lehetlen itt azon sz. férfival fel nem kiáltanom, ki így szóla: „Óh hogyan lehet, hogy pogányok lettek a keresztények mestereivé!“

(A népek
közvéle-
ménye.)

Az isteni gondviselés létét a természeti világban hirdeti a népek közvéleménye is. Igaz, voltak egyes elfogult férfiak, kik hitték, vagy legalább tanították a vakesetet és sikerült is sokszor nekik a tudatlan tömeget tévuttra vezetni; de mégis többen voltak olyanok, akik meg voltak arról győződve, hogy e mindenséget egy láthatlan mindenható kéz tartja fen és végetlen bölcseséggel igazgatja. Talán nincs ember, aki néha, legalább a veszedelem idején, önkénytelenül is nem fordult volna segítségért a mindenség láthatlan Urához. Nem volt nép, habár még oly vad volt is, mely legalább bálvány-isteneket nem imádott volna; „mert, ha az egész világot bejárod — mondja Plutarch — találsz városokat erkölcs, király, tudomány nélkül: hanem templomok és istenek nélküli várost, amelyben nem imádkoznának, amelyben áldozatokat nem mutatnának be, hogy ezekkel jólétet nyerjenek és a szerencsétlenségeket eltávolítsák, senki sem talált.“ Már pedig: „Amiben mindenki egyez, annak igaznak kell lennie“⁽⁵⁾).

(Hasztalan
minden el-
lenvetés.)

De halljuk már az ellenvetéseket, melyeket némelyek felhoznak. Ha az Istennek ez életre gondja van, honnét vannak a

¹⁾ u. o. 6, 28, 29.

²⁾ Soliloquia. C. 14.

³⁾ L. 2. de nat. deor. c. 38.

⁴⁾ Cantu Caesar V. Köt. 261. l.

⁵⁾ M. T. Cic. De nat. Dei. C. 1. c. 17.

sok testi bajok, milyenek a legkinosabb fájdalmak, terhes munkák, a betegségek számtalan nemei; miért vannak a vérontó harcok, öldöklések és gyilkosságok; miért vannak az elemi csapások: tűz, árvíz, jégeső, fagy, szárazság s. a. t. melyek sokszor egy rövid óra alatt semmivé teszik a szegény földműves egész évi fáradságát; végül mire való a sok mérges és kártékony állat, rovar és növény? Megvallom mindezen ellenvetések legalább látszólag azt mutatják, miszerént nincs a természeti világban isteni gondviselés; de közelebből jól megfontolva ezeket, meg fogjuk látni, hogy egészen érvénytelenek. Tekintve a testi bajokat, milyenek a legkinosabb fájdalmak, terhes munkák és betegségek, azt mondom, miszerént az elsőknak és utolsóknak legtöbbnyire maga az ember az oka. Hiszem, közöletnek ki sem tagadhatja, hogy a legkinteljesebb betegségek a rendetlen életből, az étel-, ital- és mulatságban mértéktelenségből, az irigységből és a haragból veszik eredetüket, kérdezzétek az orvosokat és szavaim igazságát megerősítik. Hogy a legtöbb testi sérelmek, milyenek az ütések, metszések, törések, az emberi gondatlanságból, vigyázatlanságból, néha a magát hánytorgatni akaró kevélységből származnak, ezt mondanom sem kell. A munkát, ha még oly kellemetlenséggel járna is, senkinek sem szabad ellenvetéskép felhozni; mert a föld már az édenben megátkozott munkánkban, ezen átok fogott, és ki fog-hatni a világ végeig: „Átkozott a föld a te munkádban, fáradsággal eszel abból életed minden napjain“¹⁾. Hogy a vérontó harcok, és gyilkosságok éppen mitsem mutatnak az isteni gondviselés léte ellen, világos a sz. írásból és a józan eszből. A sz. írás a harcokat úgy tünteti elő, mint a bűnök büntetését; ezek tehát inkább annak léte és működése mellett mintsem ellene szólnak. Az Isten Mózes III-ik könyve szerént többféleképp fenyegetvén már az izraelitákat szavait így folytatja: „Hogyha még így sem akarjátok elfogadni a fegyelmet, hanem ellenem szegültök, én is ellenetek szegülök és megbüntetlek titeket hétszerte bűneitekért; és rátok hozom az én szövetségem boszuló fegyverét“²⁾. Ismét Mózesnél az V-ik könyvben olvassuk, hogy Isten az izraelitákat bűneik miatt engedte az ellenségtől meggyőzethni és fogságba hurcoltatni: „Elviszen az Ur téged és királyodat, kit magadnak választasz, oly nép közé, melyet te nem ismersz, sem atyáid; és ott idegen isteneknek szolgálatsz, a fának és kőnek; minthogy engem elhagytál és bálvány-isteneknek szolgáltál“³⁾. Izaiás látnok pedig azt mondá, hogy Istennek megmásolhatatlan végzése a háladatlan izraelitákat harccal sujtani. Hogy az itt-ott felmerülő gyilkosságok és öldöklések okai egyedül az emberekben keresendők, azt mindenki azonnal átlátja, ha fontolóra veszi a körülményeket,

¹⁾ I. Móz. 3, 17.

²⁾ 26, 23—25.

³⁾ 28, 36.

melyek közt azok elkövetetnek. Ugyanis a legtöbb ily eset egyenesen a pénzvágy-, harag- és részségségből szokott eredni. Ha ki ki megelégednék azzal, amit bir, vagy becsületes uton iparkodnék pénzecskejét szaporítani; ha sokan akarnának dühös természetűeknek parancsolni; ha az illetők az ivásban mértéket akarnának tartani: azonnal megszűnnének minden gyilkosságok és öldöklések. De miért ad Isten a tolvajoknak szerencsét, tenne velök azonnal valami csodát, miszerént gaz merényöket ki ne vihetnék. Az sem kívánható okosan, hogy Isten minden lépten-nyomon csodát műveljen, mert ezt nem érdemeljük. Legyen elég, hogy Ő bennünket józan észszel, ítélő tehetséggel, mely által különséget tudunk tenni a jó és rossz között, felruházott. Ha ez nem elég, akkor nem tudom, mi volna még szükséges; azt csak nem kívánhatjuk, hogy szabad-akaratunkat elvegye és bennünket gépekké tegyen. Ami most már az elemi csapásokat, u. m. a tüzet, vizet, jégesőt, fagyott és szárazságot illeti, ezek sem rontják le az isteni gondviselést. Tekintve a tüzeseteket, ezeket legtöbbször részént az emberi gonoszság, részént az emberi gondatlanság hozza létre. Ha pedig villámsujtás vagy más természeti okokból származnak azok, akkor az árvíz, jégeső, szélvész, fagy és szárazság sorába tartoznak melyekről magam is azt vallom, hogy azoknak valamint létrehozása, úgy eltávolítása sem tőlünk függ; mert Isten e mindenség teremtésekor mindjárt meghatározta a természet törvényeit, melyek amint eddig változatlanok voltak, úgy ezután is ilyenek maradnak és működnek folyton, ha mindjárt egyeseknek ártalmasak is azok. A természettudósok, kik e törvényeket tanulmányozzák, ha épen nem istentagadók, ép ezekben bámulják a mindenható bölcs isteni gondviselést, mely e törvényeknek szakadatlan fentartásában és az egész mindenségre nézve célszerűségében áll. De eltekintve ettől és más nézpontról vizsgálva az egészet, azt mondjuk, miszerént mindez nem csak hogy le nem rontja az isteni gondviselést a természeti világban, de sőt ezt megerősíti; mert működven a természeti erők a magok rendes útján akár az erényes, akár a bűnös ember sujtassék az ily elemi csapásokkal, a legjobb és legigazságosabb Atya mindenkor a legjobb célból engedi ezt történni; ha ugyanis az erényes szenved az elemi csapások által, ez nem másért történik, mint hogy Isten őt megkísértse, mint egykor Jóbot, valjon állhatatos marad-e a szenvedéseknek közepette is az erény útján. Ha pedig bűnös a sujtott, ez azért történik, hogy elkövetett bűneiért lakoljon, vagy ha még meg nem tért gonoszsága útjáról, megtérjen. Valjon nem kézzelfoghatólag mutatkozik-e tehát itt is a legbölcsőbb isteni gondviselés? Nem a legjobb atya tulajdonsága-e gyermekét fenyeíteni? „Mert akit szerez az Úr, megsanyargatja“¹⁾. Akinek pedig ez sem elég, annak Salvianus-

(Salvianus)sal mondom: „Miért intézi azonban az Isten a mondottakat így?

¹⁾ Zsid. 12, 6.

tőlem ne kérdezd, ember vagyok: nem tudom; az Isten titkait vizsgálni pedig nem merem, azért a megkisértésétől is irtózom, mert ha többet akarsz tudni, mint amennyi adatott, szentségtörő vakmerőség. Elégedjél meg, ha az Isten maga bizonyítja, hogy ő mindent tesz, mindent igazgat. Hogy miért nagyobb az egyik, kisebb a másik; miért hogy ez nyomorult, míg a másik boldog; ez erős és izmos, míg amaz gyöngy? miért kérdezed tőlem? Hogy miért cselekszik így az Isten? nem látom be; de elég, hogy csakugyan így cselekszik. Mert valaminth Isten minden emberi ész fölülmúl, szintugy fölül kell múlni minden okoskodást annak, ha tudom, hogy mindenben Isten keze működik¹⁾ Ami még a sok mérges és veszedelmes, sokszor igen kártékony állat, rovar és növény létét illeti, ezek is az isteni gondviselés léte mellett harcolnak; mert nincs állat, nincs rovar, nincs növény, melynek a természeti világban nem volna célja, és így haszna is. Igaz, sok van még a teremtett lények közt, melyről még a legélesebb eszü természetbuvár sem tudja, mire való; de eljövend az idő, melyben minden titok a nagy természetben (amit t. i. Isten nem akar magának fentartani) kiviláglik. Csak egy századdal is ezelőtt mily keveset értettek a természetvizsgálók egyes mérges növények- és állatkákhoz, és a kor haladtával meg kellett győződ- niök, hogy azok bizonyos betegségekből a legüdvösebb gyógy- szerek. Ami nem jó egyiknek, annál jobb a másiknak, ez... étek az... orvosszer, ez... embernek, az... állatnak használ s. i. t. Azonban ennek bővebb fejtegetése célunk nem lévén, a felhozott ellenvetéseket pedig e kevéssel is megcáfolván, határozottan ki- mondjuk: Van isteni gondviselés a természeti világban, mely vé- getlen hatalommal és bölcseséggel kormányozza e roppant min- denséget a legparányibb porférégtől a legóriásabb elefántig, a gyenge fűszáltól Libanon cédrusáig, a leghomályosabb csillag- zattól a legfényesebb napig.

De hogy az isteni gondviselés létéről annál inkább meg- (Van isteni győződünk, emelkedünk már át a természeti világból az erköl- gondv. az csibe és nézzük meg, mikép működik itt az isteni gondviselés? erkölcsi vi- lágban.) Mit értünk az erkölcsi világ alatt? Az erkölcsi világ alatt értjük az észszel és szabad akarattal bíró lények összegét. Miből világos, hogy az erkölcsi világnak két főrészt az angyalok és az embe- rek képezik. Midőn mi elmélkedésünk tárgyaul az erkölcsi világ- ban működő isteni gondviselést vesszük, ez alkalommal csak az embert akarjuk főképp tekinteni. Hogy az isteni gondviselés uja

¹⁾ Salvanus III. Könyv. 39, lap. Fordit. A győri nagyobb Papnövelde sz. Imre-Egyletének tagjai.

kormányozza az erkölcsi világot is és pedig különösen a lélek szerint halhatatlanságra teremtett embert, az kitűnik ezekből: „Minél felségesebb való a lélek a testnél, szellemi létünk az anyaginál, annál magasztosabb fényponton áll az erkölcsi világ a csupán természeti világnál. És ha emitt egy mindenható, végtelenül bölcs és legjótékonyabb atyai kéz áldott működéseit szemléljük, miként tagadhatnók meg a lélek országában az isteni gondviselés kormányzatát?“⁽¹⁾ Nézzétek a gyermeket, alig tölt öt-hat évet e

(A szívbe írttörvény) világon, már érzi a szívében létező erkölcsi törvény hatályát, melyet oda maga a bölcs Teremtő irt kitörülhetlenül. Még ki sem műveltetett egészen ítélőtehetsége és már is tudja egy titkos sugallatnál fogva, mi szabad, mi nem. Mily derült arca, ha e titkos sugallatnak engedve jót cselekedett, ellenben mily levert, ha netalán annak ellenére rosztat követett el. Nem a gondviselés műve-e, mely ily korán figyelmezteti az embert ama fenséges célra, melyet az embernek Isten kittizött, és amely nem más, mint e földön a valódi erényes élet, túl e földön pedig az ezen erényes életnek megfelelő végnélküli boldogság? Az isteni gondviselés az, mely téged keresztény ily korán tett figyelmezzé arra, hogy célod korántsem lehet az oktan állatokéval közös, hanem hogy egy szebb jövőre alkottattál. Mit szóljak meggondolván, miszerént nem kevésbbé jelek az embernek teketségei, melyek magasztos céljának elérésére adattak, mint maga e cél! Ugyanis a józan ész világa, melynél kiki megkülönböztetheti a jót a rosztól, a minden kényszertől ment szabad akarat, melynél fogva mindenki szabadon választhatja a jót és hagyhatja el a rosztat, nem tételeznek föl egy legbölcsebb isteni gondviselést, mely nem csak kijelenti, hogy mi történjék, hanem legkönnyebb módot is mutat, hogyan történjék? És ami legdicsebb, nemcsak összevéve az egész emberiséget, hanem különvéve egyes nemzeteket, sőt egyéneket is működik az erkölcsi világban az isteni gondviselés. A végnélkül boldog Isten nem csak maga akarván élvezni boldogságot, kétrendbeli eszes lényeket létesített, kiknek rövid probaidő után hivatásuk leendett örökre boldogoknak lenni. Ezen kétrendbeli lények az angyalok és az ember, az első egy része igen roszul állván ki a próbát, az alvilág setéségébe taszított. Az utóbbi is megszegvén az édenben Isten parancsát az örök kárhozatra tette magát érdemessé. A legigazságosabb Isten nem hagyta e bünt büntetés nélkül; elkövetetvén a bűn az első emberpárt a paradicsomból kiűzte, a földet annak munkájában megátkozta és mindennemű szenvedésnek sőt magának a halálnak is alávetette. De mindemellett végtelen irgalmánál fogva őt örökre el nem kárhoztatta, sőt hogy irántai nagy szeretetét megmutassa, már a paradicsomban ígéretet tőn, melynél fogva az idők teljében egyszülöttét, az isteni lény második személyét e világra küldendi megváltani az emberinemet. Minek következté-

(A meg-
ígért Meg-
váltó.)

⁽¹⁾ Egyházi beszéd. Glatz Menyhart. Tavasz utó 20-án 1846.

ben nehéz szívvvel ugyan, de mégis reménynyel léptek ki Ádám és Éva az édenből fárasztó munkával keresendőket ezután kenyeröket. Ha most ezen időponttól átnézünk egész addig, midőn a Messiás megszületett Betlehemben, minden korszakban a legbölcsebb isteni gondviselés fog szemeinkbe tűnni. Már az világosan bizonyít az erkölcsi világban az isteni gondviselés mellett, hogy a Messiás nem küldetik azonnal, hanem csak későn, mintegy 4000 év után, amikor annak szükségessége mindinkább érezhetővé vált, és az utána való vágy folyton nagyobbodott. Nézzük most mint öröztetett meg az embernél az egy igaz istenbei hit és a jövődö messiásbai remény az idők teljeig. Az emberi nemnél mindjárt kezdetben azon mértékben kezdett fogyni mind a hit az egy igaz Istenbe, mind a remény a jövődö Messiásba, amely mértékben az emberiség elszaporodott úgy annyira, hogy a világ teremtésének 1656-ik évében az emberek legnagyobb része megfeledkezett Teremtőjéről és a legrútább bűnöknek adta magát, minek következtében megbánván Isten, hogy az embert teremtette, ennek a földszinéről eltörölését elhatározta. De találkozáván a bűnös emberek közt egy férfiu, kinek e szomorú korszakban is főgondja volt Istennek szolgálni, ezt választja ki a gondviselő Isten először is, hogy a vízözön elől megmentse az abban meg nem élhető állatokat, de főkép hogy e férfiu legyen azon törzs, melyből egy jobb, erényesebb, istenfélő nemzedék sarjazzék. Mi meg is történt; azonban az emberiség új szaporodásával ez is elkorcsosult úgy, hogy Ábrahám idejében, sőt már előbb ismét elfeledkezett az ember mind Teremtőjéről, mind a jövődö Messiásról még pedig annyira, hogy már bálványokat imádott; mert érezte ugyan szívében, hogy valakit kell imádnia, de vakságában nem tudta, kit imádjon. Ismét közbelép tehát a bölcsen működő gondviselő Isten és ez alkalommal Ábrahámot hívja meg megőrizni a hitet az igaz Istenbe; kinek megígéri, hogy benne fognak a föld minden nemzetei megáldatni; mert tőle fog származni már az édenben megígért Megváltó. Minek következtében Ábrahám Káldeának Ur városát, hol a bálványozás divott, elhagyván, Kánaán földjére költözött, mely az Ur által nemzetségének birtokul ígértetett. Itt szolgált Ábrahám az Urnak istenfélő étellel, példát adván mindenkinek hite által az egy igaz Istenbe és reménye által a jövődö Messiásba. Az ígért, melynél fogva nemzetségének nagy néppé kellett lennie és benne a föld népeinek megáldatniok, teljesülni kezdett Izsákban, de különösen Jákobban, kinek tizenkét fia Izrael nemzetségének tizenkét törzsatyja lett. E tizenkét törzsatyától származott nemzetség a történelem bizonyossága szerint nagygyá és hatalmassá lett, és benne a föld többi népei is a belőle származott Megváltóban megáldattak. Amint tudjuk, e nép föladata épen az lőn, ami a jámbor ősatyáké, megőrizni t. i. az egy igaz istenbei hitet és a jövődö megváltóbai reményt. Ki is tűnik e nép történelmének minden lapján, mily gondviselőleg örködött Isten afölött, hogy e nép rendeltetésének

(Noe.)

(Ábrahám)

(Jakob.)

(Mózes.) megfelelően. Ennek bebizonyítására legyen elég Mózesnek a hórebi égő csipkebokornál történt meghívását, az izraelitáknak Agyptusból csodálatos módon történt kivezettetését, a vörösten-gernéli megmenekülését, a manna által, és kősziklából fakadt vízzel való tápláltatását, a tízparancsolatot, a szövetséget, melyet Isten e néppel kötött, negyven év múlva Kánaán földjére történt beköltözését, bírák és királyok általi kormányoztatását — igen annak bebizonyítására, miszerént maga Isten örködött ama magasztos hivatás fölött, mely Izrael népének tüzetett ki az-erkölsi világban, legyen szabad még felemlítenem miszerént látnokokat is küldött Isten koronkint a választott néphez, hogy általok felkeltse abban a haldokló hitet és éleszsze a gyengülő reményt.

(Jézus Krisztus.) Elvégre elkészítettén az emberiném a Megváltó elfogadására, ez épen akkor, mikor legszükségesebb volt, és nem csak a választott nép de még magok a pogányok is várva várták, megszületett. Tekintve most Jézus Krisztust, intézkedéseit, tanítmányát, szóval egész életét, azt kell mondanunk, hogy az isteni gondviselés az erkölsi világ kormányzására már többet és czélszerűbbet nem is tehetett, mint amennyit tett. Krisztus Jézus három éven keresztüljár-¹⁾kel Palesztinában. Minden lépése, szava és tette a bűnös lelkek megmentésére volt irányozva. Ezért éhezett, szomjuhozott, ezért fázott, izzadott, ezért éjjel és nappal imázott. Hogy a lelkeket megmentse, bejárt hegyet völgyet, várost falut, megjelent palotákban viskókban. Ezért választott ki különösen tizenkettőt, kiknek kötelmökké tette, hogy kimenjenek az egész világra és hirdessék az evangéliumot minden teremtettnél. Ezért függesztette fel ott, ahol szükségesnek látta, még a természet törvényeit is, és csodákat művelt. Ezért alapított egyházat, és nyitott abban kegyforrásokat. A keresztségben a vétkek szennytől megmosni, a bértálásban a hitben megerősíteni, az oltárszentségben, magában a kegyelem kútfejében akarta Ő az emberiséget részeltetni. A poenitentiartásban mentő deszkát nyújt az erkölsi élet tengerén hajótörést szenvedőknek, az utolsó kenetben fegyvert ad a halállal küzdőknek, az egyházi-²⁾rendben a papság szakadatlan fenmaradásáról gondoskodik, végül a házasságban kegyelmet áraszt a férfi- és nőre, hogy gyermekeiket az isteni félelemben neveljék és boldogok legyenek. De mindennél is tovább ment Krisztus Urunk gondoskodása, nem elégvén meg, hogy elküldje a Szentlelket, az igazságnak lelkét, aki bennünket mindenre megtanítson és mindent eszünkbe juttasson, valamit csak mondott nekünk, hanem még maga is velünk akart maradni mindennap a világ végeig, hogy egyházába semmi hiba be ne csuszszék: „Íme én — mondja apostolainak — veletek vagyok mindennap a világ végezetéig“ ¹⁾. Mióta a Megváltó ezen szavakat kimondotta, már majdnem tizenkilenc század for-

¹⁾ sz. Mát. 28, 20.

gott le, és naponkint látjuk azokat teljeseedsbe menni; mert lehetséges volna-e, hogy az egyház, melyet tizenkét együgyű halász oly csodálatos módon terjesztett ki a föld kerekiségére, még most is álljon? azon egyház, mely háromzadon keresztül vérben fürösztetett, mely tizenkét-tizenhárom millió vértanút adott, mely tűzzel vassal pusztított, mely kívül fegyver, belül az ész által megtámogatott, melynek nem ritkán saját háladatlan gyermekei neki estek, hogy szét marcangolják — igen, lehetséges volna-e, hogy ezen egyház most is rendületlenül álljon, ha Jézus Krisztus szavaihoz hiven vele nem volna. Ha olvassuk az egyháztörténelmet, meg kell vallanunk, hogy az isteni gondviselés ezen intézménye fölött főképp abban mutatkozik, hogy nem támadt eretnek, ki ellen Isten sz. életű és tudományos férfiakat, kik az ellennel hősieleg megmérkőztek, nem támasztott volna. Azért mondja egy tudományos és sz. életű férfiú: „A pokol föltámaszt kevély tévhitőket, és elméjükre büszke világbölcseket, kik a legsilányabb elménckedés és gunyolodás, a legfinamabb álokoskodások és tévbölcselekdedések, a legmerészebb rágalmak és vétkek fegyvereivel az egyház ellen szakadatlanul háborút vívtanak“... „Amde Sion öre nem szunnyadozott, és a kormányos, midőn az egyház hajója a szélvész által hányatott, nem aludt. Isten a bolygó tüzek vakító fénye ellenébe a sz. élet és tudományosság fényeskedő csillagait költi föl, s a fölmerülő új eretnekségek rémletes napja közönségesen születési ideje a nagy egyházatyák-, dicső püspökök-, hirneves rendalapítók-, csodálatra méltó szentek-, és számtalan hittérítőknek, kik új békés hódítások által terjesztik az Isten országát“¹⁾. Gondoljunk csak vissza sz. Domonkos-, sz. Ágoston-, sz. Ignác-, és másokra és szavaim igazságáról meggyőződhetünk.

Nyiltan be kell vallanunk, hogy Isten azon egyházat, melyet sz. Fia, Jézus Krisztus a földön alapított, minden időben minden megtámogói ellen csodásan megvédte. Az ellenség, ki ezen egyháznak szikla-falára nyilat mert röpíteni, a visszapattanó nyíl által mindenkor maga sebeztetett meg. Elhallgatom I. Anastasius császárt, kit két héttel kiközösítése után a villám agyonsújtott, elhallgatom Theodorikot, az ostrogotok királyát, ki elég vakmerő volt I. János pápát Ravennába záratni, minek következtében János pápa meghalt, de a király is kétségbeesetten adta ki nem sokára a pápa halála után bűnös lelkét, elhallgatom II. Constant császárt, ki I. Márton pápát Cherson szigetére száműzi, hol a pápa meghal, de Constant sem soká él Márton halála után; mert egy lázadás alkalmával saját szolgálai által darabokra vágatik. Nem említem II. Justinianust, kinek I. Sergius pápa elfogatására parancsot adván két év múlva orra vágatik le, nem említem IV. Henriket, ki üldözvén VII. Gergelyt, trónjától megfosztva népeinek átka alatt hal meg, nem említem II. Fridriket, ki viszálykod-

(Isten az egyházat minden időben minden megtámogói ellen megvédte.)

¹⁾ Dr. Schlör. 2. köt. 29. lap.

ván III. Incével, mint koldus váltja fel ez életet a másikkal¹⁾. Nem akarom végül azon sokaknak neveit felemlíteni, kik egész az újabb időkhöz bántalmazván Jézus Krisztus egyházát, mind kézzelfoghatólag Istentől sujtattak. De igen is megnevezem I. Napoleont, kinek fénycsillaga éppen akkor kezdett elhomályosodni, midőn annak sugarai az egyházat túl akarták ragyogni, de igen is megnevezem Károly Albertet, ki az olasz forradalmárokkal, az egyház legnagyobb ellenségeivel egyetértvén, mint földönfutó fejezi be életét 1849. júl. 28-án Oportóban, de igen is megnevezem Cavourt, ki mitsem törődve az egyháziatokkal, éppen akkor szólíttatik ki az élők sorából, midőn az egyházat sértő terveit legnagyobb erőmegfeszítéssel akarja életbeléptetni. Miért ne állnának itt legújabb események is, melyek mind azt mutatják, hogy Isten szigorúan bünteti egyházának megtámadóit: „A turini követi kamarának korelnőke Quaglia ezredes éppen azon pillanatban szélhűdésben halt meg, midőn az elrabolt Romagna követjeit kezdé fölkiáltani. Hasonlóképen véletlen halállal bünhődött az elrabolt Romagnának azon követe is, aki az okmányt fogalmazá, melyben a szent atyának trónjátóli megfosztatása kimondatott. És gróf Spada, az elrabolt Romagnának újon választott követe megválasztása napján holttetemmé leve. Romagna egyik községében gunyolva kért egy garibaldianus néhány fillérért egy kortyot a kiközösítési italból és azonnal halva maradt. Satranogli Flórencben alighogy egy decretum által a szentszékkal kötött concardatumat hatályon kívülnek nyilatkoztatá ki, már is szélhűdéstől érintve meghalt. Egy Pimodan alatt szolgáló tiszt, aki mint papirjai bizonyíták, a szent atyának ügyeit el akarta árulni, lováról ledobott s koponyája széthasadt“²⁾. Ugy hiszem ezek eléggé mutatják, hogy Isten nem feledkezett meg egyházáról.

(A nemzettek történelme.) Az erkölcsi világban működő isteni gondviselés létét mutatják a nemzetek történelmei is. Ha valaki ezeket elfogulatlan szívvel és vallásos érzellemmel olvassa, fogja tapasztalni, hogy azoknak észrevehetetlenül finom szárait a láthatlan isteni kezeknek kell eresztetni. Fogja tapasztalni, miként lettek nemzetek nagyokká és hatalmasokká míg az erény, a vallásosság útján maradtak, ellenben mennyire eltörpültek, sőt a történelem színpadáról egészen lesíklottak, mihelyt az erkölcselenség, a vallástalanság útjára tértek. Fogja tapasztalni, miszerént a borzasztó csapások, melyek néha egyes országokat értek, az Isten büntető ostorai voltak. Csodálkozva fogja olvasni, miként lettek néha jelentéktelen események legnagyobb hatásuak. Ellenben miként szenvedett sok emberi terv hajótörést jelentéktelen okok miatt. De ami legcsodálandóbb az, hogy ezen isteni gondviselés

(Egyesek megmen-tése.)

¹⁾ Religio. II. Félév. 1867. 36. sz. Havi szemle.

²⁾ Róma, az apostoli szentszék, és a keresztény világ. LVI. Munkay.

nemcsak egész nemzetek életében, hanem igen sokszor egyes emberekében is megfoghatólag mutatta magát. Avagy nem a gondviselő Isten-e, ki Berszabé pusztájában tévelygő Ágárnak és a szomszág miatt eltikkadt Izmaelnek angyal által vízforrást mutat? Maga a mindenható Atya jelent meg Jákobnak is, midőn ez Háránba utazott: „Én vagyok atyádnak, Abrahámnak Ura Istene, és Izsák Istene; a földet, melyen aluszol, neked adom és ivadéknak... És őrződ leszek, akárhová mégy“¹⁾. Az egyesek fölött is őrködő isteni gondviselés volt, mely Józsefet a tömlőből, Mózeset Nil hullámaiból, Juditot Holofernes táborából megmentette. — De eme hosszú ut után térjünk vissza oda, honnét kiindultunk: Jézus mindenkitől elhagyatva a kereszten függ. A kínok, melyeket szenved, megmérhetlenek. Fejét hegyes tövisek szúrják, az ebből fakadó vérpatakok egész ábrázatját elborítják, megostorozott hátát a kemény kereszt nyomja, kezeit és lábait éles vasszegek vésik, izmai feszülnek, vére mindinkább fogy, Ő pedig gyengül. Ily helyzetben kinek jutna eszébe másról gondoskodni, legyen ez bár édes anyja? És halljátok, Jézus a keresztről, amennyire vértől ázott szemei engedik, anyjára és a mellette levő tanítványára néz és így szól: „Asszony, ímé a te fiad — ímé a te anyád.“ Nem bizonyít-e ez fényesen az isteni gondviselés mellett, mely egyeseket sem hagy vigasz nélkül.

Az erkölcsi világban működő isteni gondviselést hirdeti (Isten min- azon gondoskodás is, melylyel Isten egyeseket úgy, mint a nagy denkit lel- sokaságot lelkők üdvé munkálására vezérli. Először a szülők ke üdvének munkálásá- állnak készen gyengéd figyelmeztetéseikkel, oktatásaikkal és ra vezérel.) intéseikkel. Majd elkezdődván a tanodai élet, úgy szólván nem múlik el nap, melyen az ember nem serkentetnének fenséges hivatása munkálására. Utóbb lelkipásztoraink, gyóntató atyáink, előjáróink, jóbarátaink igyekeznek ránk üdvös hatást gyakorolni. És ha mindezen üdvös tanítások, figyelmeztetések és intések dacára is gonoszak vagyunk, sőt talán a gonoszságban megmaradni akarunk, akkor a mindenható Atya maga beszél hozzánk, hogy lelkünket megmentse. Szavai néha valamely váratlan szerencsében, jó egészségben, rendkívüli bőségben hangzanak, mikép a legjobb Atyáé, ha pedig ezekben még rosszabbak lennénk, akkor előveszi büntető ostarát és végig suhogtatja azt háladatlan gyermekei fölött. Előjönnek ekkor: háború, pestis, tűz, víz, jég-eső, fagy, szárazság és az ezeket követő éhség, hogy a bűnösöket bűnös mámorukból felrázza. Azt hiszem Keresztények, hogy a felhozott okfők a déli napnál fényesebben hirdetik, miszerént létezik az erkölcsi világban is isteni gondviselés. De valaki talán (Ellenvetések.) mondja: Ha Isten az erkölcsi világra gondot visel, miért van a sok tévedés, a sok bűn? Ha még egyszer annyi erkölcsi rossz történék is a földön, mint amennyi történik, ez sem dönthetné meg

¹⁾ I. Mózes, 28, 13, 15.

a hallottak után hitünket az erkölcsi világban létező isteni gondviselésbe; mert minden erkölcsi rosznak csupán csak és egyedüli oka az embernek szabadságával való visszaélése. Hogy pedig Istennek az embert szabaddá kellett teremteni, ezt egy józan eszű embernek sem lehet tagadni; mert ha az embert Isten úgy alkotja, hogy a jót gyakorolni, a rosszat pedig elhagyni mintegy gépileg kényszerítessék: akkor fölösleges volt őt alkotni, akkor nevetséges a jókat mennyországgal jutalmazni; akkor borzasztó igazságtalanság a gonoszokat pokollal büntetni. Keresztények ugyan mit gondolnátok oly királyról, aki minden polgárt láncra veretne azért, hogy semmi rosz se történjék? Pedig lássátok épen az ily királyhoz volna Isten hasonló, ha Ő az emberek szabad akaratját csak azért venné el, hogy rosszat ne tehessenek. Amint tehát épen nem mondható az alattvalóit a törvényszegések elkerülése végett láncra nem verető királyról, hogy alattvalóira gondot nem visel, úgy az erkölcsi világban létező isteni gondviselést sem lehet kétségbe vonni, noha Isten kinek-kinek szabadságára hagyta jót vagy rosszat tehetni; sőt ha meggondoljuk, hogy a jónak könnyebb választására, a rossznak pedig elkerülésére kinek-kinek józan ész adatott; sőt ha meggondoljuk, miszerént a legjobb mennyei Atya a jónak választására még jutalmak ígértével is édesget, a rossznak elhagyására pedig büntetéssel fenyeget, akkor fel kell kiáltanunk: „Mily bölcs vagy Isten, ki így gondoskodik rólunk!” Ne kérdezzétek tehát már, miért a sok bűn; mert mindennek nem Isten, hanem a szabadságával visszaélő ember az oka. Létezik tehát isteni gondviselés és pedig mind a természeti, mind az erkölcsi világban. Emeld fel szemeidet és tekints az égre szegény ügyefogyott, ki már azon kétkedél, létezik-e atyád túl a csillagokon és gondold meg, hogy az, ki naponként megeteti az ég madarait, táplálja a rengeteg vadait, ruházza a mező liliomait — téged sem fog elhagyni. Szegény jámbor istenfélő! Elrémülsz a bűnök sokasága miatt, melyek a földön elkövetetnek, könyforrást fakasztanak szemeidben meg nem érdemlett szenvedéseid, el van veszve legszentebb ügyed: Oh szűnjél meg könyezni, csak még kevés idő és a bűnös már nem fog létezni: „Még egy, kissé, és nem lesz a bűnös; keresed helyét, és nem találod“ ¹⁾. Amen.

¹⁾ 36. zs. 10. v.

IV.

„Én Istenem! én Istenem! miért hagytál el engem?“ Sz. Máté 27, 46.

Sz. Máté szerint a kereszten szenvedő Jézus e szavakat kilenc óra felé mondá, vagyis számításunk szerint délutáni három óra körül. Ugyanezen evangelista szerint a kereszteszegezés hat, vagy időszámításunk szerint déli tizenkét óra tájban történvén, épen nem csodálkozhatunk Üdvözítőnk kínsajtolta szavain, ha meggondoljuk, miszerént ekkor Jézus már majdnem három egész óráig függött ég és föld között a legkínosabb helyzetben, elhagyatva mennyei Atyjától, el- az olajfákhegyén megjelent vigasztaló angyaltól, el tanítványaitól. Mig a kereszt, szent terhével a földön feküdt, addig csak jobban voltak tűrhetők ennek fájdalmai; de fölemeltetvén az, és a földbe állítatván mondhatlan kínokat okozott oly annyira, hogy ezek békés eltűrése az Üdvözítőnek a legnagyobb önmegtagadásba került. Hogy csak némi fogalmatok legyen azon borzasztó kínokról, melyek sulya alatt Jézus Krisztus e szavakra fakadt: „Én Istenem! én Istenem! miért hagytál el engem?“ leírom röviden a keletieknél szokásban volt keresztfeszítés hóhéri munkáját. A kereszt alakja különféle népeknél különböző volt, legközségesebb volt mindazáltal a nagy T betűhöz hasonló keresztalak. Ami már a keresztre szegezés módját illeti, ez kétféle volt „vagy az elítéltet huzták fel a földön álló s megerősített keresztre, s így állva szegezték rá, vagy pedig a kereszt feküdt a földön, s ezután rá vetették a szerencsétlen, s miután oda lőn kötözve vagy szegezve, akkor a kereszttel együtt emelték föl. E keresztrei feszítés majd kötelek-majd szegekkel ment végbe, legtöbbszörre mégis szegek használtattak. Először az elítéltnek kezei és lábai lyukasztattak át, s azután ezeken kereszttől verték be a szegeket a keresztfába. Alul a lábaknál némi zsámoly vala illesztve, hogy a keresztre szegeztetett kezek és lábak szét ne szakadjanak. Ennélfogva a szerencsétlen részint állott, részint lóggott a keresztfán“ ¹⁾. Jézus Krisztus meg-

¹⁾ Munkay János. Jézus Krisztus kínszenvedésének története. 126 és 127. lap.

feszítettetésénél azon mód használtatott, melynél fogva először a test a földön fekvő keresztre szegeztetett, majd ez, áldozatjával fel-emeltetvén a földbeillesztetett. Ezek után képzeljük magunknak, mint fosztják meg Jézus Krisztust ruháitól, mint terítik a durva fára, mely megostorozott háta és vállai sebeit új gyuladásba hozza, mint ragadják meg jobb, majd bal karját, hogy kifeszítsék, mint fordulnak ki a vállcsontok helyeikből, mint emelkedik föl erőszakosan a mell, mint illesztetnek a hegyes és éles vasszegyek a tenyér- majd a lábfejekbe, mint emelkedik és esik a nehéz pöröly a vasszegre, mely egyszerre széttöri a kézcsontokat és megakad a keresztfában; képzeljük magunknak, hogyan tágnak a vérrel patakzó sebek a kereszt emeltetése közben, hogyan nagyobbodnak a fájdalmak, midőn a kereszt odább taszittatik és a földbe vajt mélyedésbe zökken; képzeljük az erőszakosan megsértett erek, idegek, csontok által okozott fájdalmakat már egy-két óra hosszán túl folyton növekedni és mindemellett semmi vigaszban sem részesülni, hanem inkább kigunyoltatni, akkor többé nem csodálkozhatunk, hogy szeretett Mesterünk így kiált a keresztén: „En Istenem! én Istenem! miért hagytál el engem?“ Isteni Megváltó! Te hasonlíthatlanul nagy kínokat szenvedsz, és még sem zugolódol; hisz az ajkaidról elhangzott szavak bár a kereszt kínai által sajtoltattak, nem zugolódo szavak, hanem a 21-ik zsoltár kezdete, melyben a koronás látnok előre meg-énekelte, miként fog az emberiném Üdvöztöje szenvedése alkal-mával a mennyei Atyához felkiáltani. Oh Uram, mily gyávák vagyunk mi hozzád képest a ránk mért keresztetek sulya alatt! Valóban, ha halljuk sokszor az Isten elleni zugolódásókat, melyeket a halandókra mért keresztetek szenvedése szo-kott a kétségbeesettek ajkaira adni, csodálkozva kell kérdenünk: „Ezek azon keresztények, kiknek tanítójok egykor a békétürés oly bámulandó példáját adta?“ Az elő reme n t e k után nem lesz fölösleges fejtegetni előttetek először, mi célja Istennek a földi szenvedésekkel, melyeket halandó fiaira bocsájt, másodszor mi-ként kell e szenvedéseket elviselnünk, hogy a célt, melyet Isten ezekkel kitűzött, elérjük?

A kereszt kínait békésen tűrő Üdvöztő legyen velünk, míg felvett tárgyunkról elmélkedünk.

*

*

*

Hogy az életben több a szomor, bú és köny, mint az öröm, jókedv és nevetés, azt hosszasan mutogatni fölösleges; elég csak kissé körültekinteni az emberi életben és szavaim igazságáról azonnal meggyőződhetünk. Vegyük a bajokat, melyek az embe-riségre nyomasztólag hatnak sorjában. Ime! alig lépünk ki, hogy vizsgálódjunk, már is itt áll előttünk szánandó alakjában a sze-génység. Keserű annak élete, ki kora reggeltől késő estig dol-gozik és még sincs egyebe, mi napbarnította kezeiben levő száraz

kenyerét megpuhítaná, mint sűrűen hulló könnyei; még keserűbb azé, aki reggel kemény fekhelyéről felkelvén, nem tudja, valjon az nap eszik-e; de legkeserűbb a családatyáé, ki nem csak maga éhezik, rongyoskodik és fázik, hanem gyermekei is, kiknek minden kenyér-, ruha- és meleg szobaért való eszékelsei mindmégannyi hegyes tördőfések a szegény atya szívé! Egy lépéssel odább menvén a különféle betegségek borzasztó alakjai tűnnek szemeinkbe. De hogy ezeket annál inkább megláthassuk, lépünk egy betegekkel telt kórházba. Két hosszú sorban nyulnak el előttünk a betegek, ha rajtok végig nézünk, mily halvány arcokat látunk; ha hallgatózunk, mily mély sohajokat hallunk; ha a betegségek nevei után tudakozódunk, feleletül nyerjük: ez velő- az tüdőgyulladásban, ez szem- az torokfájásban, ez epeláz- az hagymázban szenved... Odább tekintvén vakok-, bénák-, sántákon akadnak meg szemeink. A betegterem végső részén halálhörgés, kétségbeesett kiáltás, majd elhaló végsohaj üti meg füleinket. Akarjátok-e Keresztények, hogy egy oly kórházban is végig vezesselek benneteket, melyben valamely véres ütközet után összeszedett golyók, szuronyok, kardok által megsebzett hadfiak vivnak végharcot; akarjátok-e, hogy végig menjek véletek a harc téren, mely ezer és ezer leöltek véréből párolog; akarjátok-e, hogy megnézzünk egy népes várost, melynek tornyaitól fekete zászlók hirdetik az ott dühöngő halál rémuralmát, mely éhség, cholera, pestis által nem-, kor- és rangkülönség nélkül pusztít? Ne kívánjátok ezeket nézni; mert nagyon félek, hogy e látványok egész valótokat károsan ráznák meg. Azonban mit beszélek, hisz midőn meg akarok fordulni, hogy elfussak e szenvedések szemléletétől, másfelől újabbak rémképei jönnek szemeim elé. Vig aratókra vár a megérett kalá sztenger; bő szüretnek reményére jogosítanak a terhelt tőkék, szépen legelnek a kövér nyájak, de íme vészes felhők mutatkoznak, melyek záport, villámokat és jeget hozva gyorsan vonulnak határaink fölé. A mindent felforgató orkán a vész jelenlétét hirdeti. Ember, állat egyiránt fut a morajtól, melytől a hegyek viszhangzanak. Ömlik a zápor, sujt a villám, földre ver mindent a jégeső. Félóra és már keserű könnyeket sír a gazda, akár mezejét, akár szőlőjét tekintse. Majd ragályos betegség üt a kövér falkák közé és halomra öli azokat. De ugyan miért sorolnám én előttetek továbbá fel ama szenvedéseket, melyek e nyomorult életben a halandókat érik, hisz úgy sem érném azok végét, a bőven folyó könnyek, a mély sohajok, a mindennapi panaszok eléggé mutatják azok sokaságát. Nem akarok azért előttetek Keresztények a megvettetés-, háladatlanosság-, durvaság-, megcsalások- és jogtalan elnyomatásokról szólni, melyek egyeseket érnek: hanem csak a szegény elaggott szülők könnyeire, melyeket háladatlan gyermekeik fakasztanak, az évekig tartó pörök- és ellenségeskedésekre, melyek az egykor egymást forrón szerető rokonok közt szaggatják szét a legszentebb köteléket, a busongó özvegyek és árvák jajkiáltásaira akarlak még ben-

neteket figyelmeztetni; mert ezek azon szenvedések, melyek nem ritkán mondatják velünk: „Én Istenem! én Istenem! miért hagytál el engem?“ Van tehát ez életben szenvedés elég. Kijut ebből minden kor-, rang- és nemkülönség nélkül kinek-kinek a maga része; egyiknek talán valamivel kevesebb, mint a másiknak; ennél talán valamivel utóbb mint a másiknál; emezé talán rövidebben tart, mint amazé; de határozattan merem állítani, miszerént senkié sem fog elmaradni, legyen bár ur vagy szolga, gazdag vagy szegény, király vagy koldus. Keresztények, főleg ti, kik talán kevéssel ezelőtt kiáltottátok, vagy nem sokára kiáltani fogjátok: „Én Istenem! én Istenem!“ ne essetek kétségbe, a legjobb mennyei Atya bizonyos célból engedi, hogy szeretett fiai és leányai néha szenvedjenek. E cél a) a jókat próbaköre tenni: „Fiam!

(Istennek célja a szenvedéssel ajókat próbára tenni.)

— mondatik Siráknál — az Isten szolgálatára járulván, légy állhatatos az igazságban és . . . készítsd el lelkedet a kísértetre“¹⁾. Bölcs Salamon pedig a Példabeszédekben így szól: „Mint az ezüst megpróbáltatik tűzzel, és az arany kemencében: úgy a szíveket megpróbálja az Ur“²⁾ t. i. viszontagságok által. Hasonlóan nyilatkozik a Bölcsesség könyve: „Kevésben gyötörtetve, sokban jól helyeztetnek el; mert az Isten megkísértette őket, és magához méltóknak találta“³⁾. Isten szenvedéseket enged ránk jönni, hogy megtudja, valjon állhatatosak maradunk-e az igazságban, valjon hasonló-e erényünk a tiszta aranyhoz, vagy talán nagyon is porló göröngy, valjon méltók vagyunk-e hozzá? Kétségkívül valamint az izzó tűz mutatja meg, melyik az arany a többi hasonló színű érc közt: úgy az igaz Keresztényt is a szenvedések tüntetik ki legjobban; merthá valami, úgy a szenvedés az, mely megmutatja, ha Istent önmagáért szolgáljuk-e vagy adományaiért, ha az éghez inkább ragaszkodunk-e mint a földhöz, ha Istenben inkább bízunk-e mint az emberekben. Nem nagy mesterség Istenbe hinni, benne remélni, őt szeretni, buzgón imádkozni, az isteni végzésben megnyugodni, mikor minden léptennyomon az Isten áldásával találkozunk, kérésünk azonnal teljesítetik, folytonosan egészségesek és minden vállalatainkban szerencsések vagyunk; de egészen más, ha valaki Istennek akkor is szolgál, mikor ő előlünk elrejtí magát, visszayonul, áldás helyett átok látszik lenni munkákon, kérésünk évekig sem teljesül, hónapokig szenvedünk a legkinteljesebb betegségekben, legszentebb vállalataink füstbe mennek. Ha valaki ily körülmények közt is erősen ragaszkodik Istenhez, rendületlenül bizik atyai jóságában, és minden keresztényi kötelemét ép-oly pontossággal és jó kedvvel, vagy legalább béketűrőssel teljesíti, mintha dolga legjobban menne, arról lehet mondani, hogy ő Istent egyedül végetlen tökélyeiért és nem vala-

¹⁾ 2, 1.

²⁾ 17, 3.

³⁾ 3, 5.

mely mellékes célból szolgálja. Ez az Keresztények, amit Isten elérni akar szenvedéseket bocsájtván az igazakra is. Példa erre Ábrahám, példa erre Jób. Mondjátok meg nekem, mikor tűnt ki jobban Ábrahám hite Istenbe, akkor-e, midőn az Ur így szólt hozzá: „Jőj ama földre, melyet mutatok neked... megáldalak téged és felmagasztalom nevedet, és áldott leszesz“ ¹⁾ — és hallgatott Istenre Ábrahám, vagy pedig akkor, midőn hallván Istennek nagy parancsát: „Vedd egyetlen egy fiadat, kit szeretsz, Izsákot, és áldozd fel őt égő áldozatul“ ²⁾, és Ábrahám korán reggel felkel, megnyergeli szamarát, fát vág az áldozathoz, és elindul az áldozat helyére Móriára? Bizonyosan nem akkor, midőn hallja Isten nagyszerű ígéreteit és hisz, hanem akkor, midőn áldozat kívántatik tőle és ezt adni nem vonakodik. Avagy mit gondoltok, mikor mutatta meg inkább Jób Isten iránti szeretét, akkor-e, mikor még birtoka kétezer jűhből, háromezer tevéből, ötszáz igaz-ökörből, ötszáz számból és felette számos cselédből állá és ő maga is egészséges vala és szeretett fiai és leányai közt vigadozva szolgált Istenének, vagy pedig midőn mindenétől megfosztatva, gyermekeitől elszakasztva, még nejétől és barátjaitól is kinevetetve, utálatos sebeit a szemétdombon cseréppel vakargatva így szólt: „Ha a jókat elvettük az Isten kezéből, a rosszakat miért ne vegyük el?“ ³⁾ Bizonyára nem a vig lakomák, melyekben habár becsületesen vett részt, hanem a szemétdomb mutatja meg, hogy inkább Istent, mint adományait szerette jobban ezen istenfélő férfiu. Ne esetek azért kétségbe ti ártatlanok és istenfélők, ha szenvednetek kell is ez életben, mert csak próba ez rátok nézve, melyet ha jól álltatok ki, százszoros jutalmát veenditek: „Boldog ember, ki a kísértést kiállja, mert ha hűnek találtatik, elnyeri az élet koronáját, melyet Isten az őt szeretőknek ígért“ ⁴⁾.

A halandókra bocsájtott szenvedés, mely a jámborokra nézve próbakő, az istentelenekre nézve b) bűnhődés. A cél pedig, melyet Isten ez által kitűzött, kettős. Ő t. i. mig ez által egy részről javít, addig másrésről ugyanezen szenvedés békés eltűrését az elkövetett bűnökért elégtételkép is elfogadja. Az mindegy, akár az elkövetett bűnök kifolyásai a kérdéses szenvedések, akár különben bocsájtattak legyen az emberre. Tehát azt mondtam; hogy a földi szenvedés a bűnösökre nézve bűnhődés. Igen! maga az isteni igazság megkívánja, hogy a háladatlan emberi teremtmény, ki elég vakmerő volt Teremtőjét megsérteni ezért szenvedéssel lakoljon. Szavaim igazságának bebizonyítására akarhány példát lehetne fölhozni; azonban legyen elég csak a következőket megemlíteni. Ádám nem csak maga, hanem a tőle

(Az istentelene-
teket bűn-
tetni.)

¹⁾ I. Móz. 12, 1—2.

²⁾ I. Móz. 22, 2.

³⁾ Jób. 2, 10.

⁴⁾ sz. Jak. 1, 12.

származott egész emberiném bűnhődött és még most is bűnhődik a paradicsomban elkövetett bűn miatt. Nabukodonozor Babilon királya, ki kevélységében nem akart Istent ismerni, hét évig tartó esztelenséggel büntettetik fölfuvalkodottságáért, és annyira megaláztatik, hogy az említett idő alatt az oktalan barmok közt tengődött. „Kivetnek téged az emberek közül, — mondatik Dánielnél — s a barmokkal és vadakkal leszen lakásod; szénát eszel majd, mint az ökör, és égi harmat fog öntözni, és hét idő telik el fölötted, mignem megérted, hogy a Fölséges uralkodik az emberek országán“¹⁾. Antiochus, Szíria királya maga megvallja, hogy a jeruzsálemi templom megszenteltségtelenítése miatt jutott nyomorúságra: „És mondtam szivemben: — így szól ő a Makkabeusok I. könyve szerint — Mely nyomorúságra jutottam. és minő tengerébe a bánatnak . . . Megemlékezem a gonoszságokról, melyeket Jeruzsálemben cselekedtem, honnan el is vittem mind az arany- és ezüst edényeket, melyek abban valának . . . Elismerem tehát, hogy azért érnek engem e veszedelmek“²⁾. Dávid, a tékozló fiu, a harmincnyolc évig beteg inaszakadtnak példái oly világosak, hogy azok bővebb magyarázatra nem szorulnak. Szenvedés éri tehát a bűnöst, hogy belássa, mily rosszúl cselekedett elhagyván mennyei Atyját, hogy bűnhődjék az elkövetett sérelmekért, hogy megjavítsa magát. Számtalanszor be is bizonyult már, miszerént nem létezik jobb mód a bűnösnek Istenhez való térítésére, mint a földi szenvedések. Az evangéliumban felhozott tékezlő fiu talán soha vissza nem tér Atyjához, ha nyomorra nem jut a távol idegen földön. És most is hány bűnös van, aki soha meg nem térne, ha őt szenvedés nem érné; óh hányan vannak, kik a jólétben Isten ismeretére soha el nem jutnának, holott a szenvedésekben bizonyosan Istenhez térnek! Manaszszes, Jeruzsálem királya a jólétben bálványozóvá lett és csak a rablancok közt tért ismét vissza az igaz Istenhez: „Ki szorongattatásában imádkozók az ő Ura-Istenéhez — mondatik a Krónika II. könyvében — és igazán bűnbánatot tartá atyjának Istene előtt“³⁾.

(Az embert
önismeret-
re vezetni.)

A szenvedéseknek c) azon jó oldaluk is megvan, hogy az embert önismeretre vezetik. Míg az ember egészséges, semmi szerencsétlenség nem éri, minden kedvére történik: addig igen sokat tesz fel magáról, erejét fölülhaladó dolgokra vállalkozik, szegényebb embertársait lenézi; de szegezze csak egypár évig tartó betegség az ágyhoz; érje csak egy-két csapás, ne sikerüljön csak néhány vállalata, bizonyosan azonnal belátja, miszerént ő csak nyomorult féreg a földön, melynek minden percben támogató kezekre van szüksége. Ime így vezetik a szenvedések az embert önismeretre. És így tudjátok már Keresztények, mely célból bo-

¹⁾ 4. 22.

²⁾ I. Mak. 6, 11—13.

³⁾ 33, 12,

csájt Isten az emberekre szenvedéseket; először azért, hogy a jókat próbakőre tegye, másodsor, hogy a gonoszokat megbüntesse, harmadsor, hogy az embert önismeretre és a legfőbb lénytől való függésének belátására vezesse. Lássuk most már, miként kell ezen földi szenvedéseket elviselnünk, hogy ezek a kívánt gyümölcsöket számunkra megteremjék.

Tehát csak mindig szenvedés, kín és gyötrelm! Mindig, a ki a földre jött, az a szenvedéseket el nem kerül. Kiki megkapja saját keresztjét a bölcsőnél, és hordozza azt a sírig. És pedig, valljuk meg, sokszor nagyobb keresztet hordoznak az istenfélők, mint az istentelenek; világosan mutatja ezt a szentek élete. Hanem azon nagy különséggel, hogy míg az istenfélők béketűrőssel, sőt örömmel viselik keresztjüket és így érdemeket szereznek magoknak jutalomra, addig az istentelenek zugolódva hodozzák ugyanazt és kárhózatba döntik magokat: „Aki elhatározza magát, hogy Istenért fog szenvedni, az nem szenved. Olvassuk a szentek életét és meg fogjuk abban találni, mennyire szerették ők a szenvedést. Sz. Gertrud mondá, neki oly öröme van a szenvedésben, hogy rá nézve nincs fájdalmasabb idő, mint mikor semmi szenvednivalója sincs. Sz. Terézia mondá, hogy nem mer szenvedés nélkül élni, miért is felkiáltott: Szenvadni vagy halni! Még tovább ment Pazzi sz. Mária Magdolna, amennyiben Istent kérte: Uram! hagyj szenvednem és nem meghalnom“¹⁾. Ily béketűrők voltak a szentek a szenvedésekben. Nem zugolódtak ők, ha Isten keresztet tett vállaikra, inkább kérték, hogy őket szenvedni engedje; mert a jólétben azt gondolták, hogy Isten őket elhagyta, nem adván nekik alkalmat érdemeket szerezni az örök boldogságra. Ezen okból magok szereztek magoknak szenvedést önsanyargatás által, mikor Isten nem bocsájtott rájuk keresztet. Hogy mi is oly szelidséggel, oly önodaadással, az isteni gondviselésben való teljes megnyugvással, oly alázattal és oly örömmel szenvedjünk, minővel szenvedtek a szentek, szívleljük meg az indokokat is, melyek bennünket a szenvedésekben béketűrésre buzdítanak. Ezek a (Nem egyekövetkezők: 1-ső annak meggondolása, miszerént nem egyedül dül mi szenvedünk, kik szenvedünk, hanem sok más is szenved még kívülünk vagy ezen, vagy hasonló, vagy sokkal nagyobb bajban mint mi. Szegény elhagyott Keresztény! légy tehát béketűrő, ha szenvedés van rád mérve, nem te vagy az egyedüli, kinek szenvednie kell, kívülled sok más van még, aki szenved; mert bárki legyen is az, aki a siralom völgyébe jutott, az a szenvedések kelyhét el nem kerülheti anélkül, hogy ki ne igya. Hogy kinek kinek

¹⁾ Ligouri: Die wahre Braut, I. Theil, S. 182, Punkt 13. 31. 3

megvan a maga baja, világos a következőkből: Nézd, ez nagy családból származik és büszke is rangjára, de nem levén elegendő birtoka, mitsem fájlal jobban, mint hogy rangjához illőleg nem léphet föl a világ előtt; amaz bír ugyan földi javakkal, de alacsony származása miatt nem mehet oda, hova ő szeretne. Ismét egy harmadik mind hírneves ösökkel, mind roppant kincsekkel dicsekszik, de beteges levén, ez neki semmi örömet sem szerez, azért az utolsó, mindenkitől feledett pórral cserélne, ha egészségét visszanyerhetné. Nincs senki, aki tökélyesen megelégedett és boldog volna; mert senki sincs, akinek mindenkor és mindenütt minden kedve szerint történnék. Ezért a koronás fejedelmeknek ép úgy, mint az alattvalóknak; a szentséges romai pápának ép úgy, mint az utolsó kereszténynek; a gazdagnak ép úgy, mint a koldusnak megvan a maga keresztje, és igen sokszor valóban nehezé volna meghatározni, kié nehezebb, kiki közönségesen a magáét szokta ugyan legnehezebbnek tartani, de ha megkísértenők vinni másokét is, éreznők, hogy ez is csak oly nehéz, vagy sokszor nehezebb, mint a miénk. Így levén a dolog, ki az közöletek, aki nem akarna a szenvedésekben békétűrő lenni, annál is inkább, mert a békétlenség csak nagyobbítaná a szenvedést, és megfosztana az érdemeiktől, holott a békétűrő ugyanazt kisebbiti és érdemeket is szerez. Mind a jobb, mint a bal látór a keresztén ugyanazon kínokban múlt ki, és ime míg ezek az egyiket a paradicsomra érdemesítették addig a másikat örök kárhozatra vitték. Ugyanazon szenvedés — mondja sz. Agoston — a jámbort örök dicsőségre vezérli, mert azt békétűrőleg fogadja; az istentelent ellenben az örök tüzre taszítja, mert az zugolódva viseli ¹⁾).

(A szenvedés el nem kerülhető.)

A szenvedések békés eltűrésére bizdítson benneteket 2-or annak meggondolása, hogyha a jelen szenvedéseket ki akarnátok kerülni, bizonyosan újak jönnének rátok, és talán sokkal nehezebbek az előbbieknél. „Kik a dértől félnek, — mondatik Jóbnál — hó esik azokra ²⁾”. Hányszor halljuk az életben: „Örömet eltűrnék bárminő szenvedést, csak ettől mentene meg az Isten, melyben vagyok.“ Szerencsétlen beszéd! Tehát csakugyan azt gondold, hogy valamely másik kereszt kevésbé nyomná vállaidat, mint az, melyet most hordasz; vagy hiszed, miszerént te könnyebbet tudnál magadnak választani, mint az, melyet Isten tett rád. Oh nem. Valamely más kereszt ép oly nehéz lenne neked, mint az, melyet most emelsz, vagy melyet magad választanál, viseld tehát azt békével, melyet Isten tett rád, így legalább azon érdemed van, hogy Isten sz. akaratján megnyugodtál, mi jutalom nélkül nem maradhat, holott az ellenkező esetben minden szenvedésed mellett sem tennél szert érdemre és jutalomra. Azután nem jobban

¹⁾ Ligouri. Die wahre Braut. I. Theil, S. 170, Punkt 1.

²⁾ 6, 16.

tudja-e mennyei Atyád, mire vagy képes, mint magad? Ő az, kiről a nemzetek apostola mondja: „Hív az Isten, ki nem hagy titeket kísértetni azonfölül, mit elviselhettek, sőt a kísértettel-erőt is szeresz, hogy elviselhessétek“ ¹⁾. Tűrjétek tehát békével azon keresztet, melyet Isten bocsájtott rátok, hordozzátok addig, és úgy ameddig és miként Istennek tetszik. A keresztény életének, hogy nevének megfeleljen, úgyis folytonos keresztnek kell lenni. Nazianzi sz. Gergely pedig mondja: „A nagylelkűek gazdagságukat a szegénységben, tiszteletüket a megvetetésben, örömüket minden földi örömtől megfosztásban keresik“ ²⁾.

A földi szenvedések békével való eltűrésére buzdítson benneteket 3-szor annak meggondolása, hogy ezen szenvedések az Isten irántatoki szeretetének valódi jelei. Keresztények! nemde különösnek tetszik az előtettek, hogy a kereszt az Isten szeretetének jele, és lássátok, úgy van. Ezen igazság világosabb megértésére vegyünk hasonlatosságot a közéletből. Mondható-e az olyan családatyáról, hogy gyermekeit igazán szereti, ki ezeknek mindent megenged, kedvöket semmiben sem fékezi, és így nem csak földi, de mennyei boldogságukat is veszélyezteti? Épen nem. Ellenben kinek-kinek meg kell vallani, hogy azon atya, aki folytonosan inti, ahol szükséges megfeddi, sőt ha más nem használna, érzékenyen meg is bünteti — azokat igazán szereti. Mit szólnátok azon orvosról, aki csupa kiméletből mindig édes gyógyszert írna betegének, holott tudja, hogy ennek, ha gyógyulni akar, keserű orvosszerre van szüksége; mit szólnátok arról, aki meg van győződve, hogy ezen és ezen sebből betege ki nem gyógyulhat, hacsak metszést, vagy égetést nem alkalmaz, és ezt tenni mégis elmulasztaná csupán csak azon oknál fogva, mert sajnálja a szerencsétlent? Hallom feleleteket, ti azt mondjátok: Ezen orvosban nincs felebaráti szeretet, mert csupa kiméletből a halálnak adja át az embereket. Ellenben, aki mindent, legyen az még oly kinteljes, felhasznál, hogy betegének visszaadja drága egészségét, annak szíve valódi felebaráti szeretettől dobog. Ime Keresztények így van a dolog Istennel és velünk is, ha Ő mindig csak kedvünket keresné, nem igazán szeretne bennünket; mert természetünk romlottságánál fogva annyira elmerülnénk az ideiglenesekbe, hogy az örökkévalókat nem is keresnők. Jól átérezte ezt Jób felkiáltván szenvedéseiben: „Ez legyen vigasztalásom, hogy nyomorgatván engem a fájdalommal, ne kiméljen“ ³⁾. Ha tehát ezután ismét szenvedés jönne rád ne mondd zugolódva: Isten rólam megfejtkezett, Ő engem egészen elhagyott; mert Ő rólad, amint meg nem fejtkezett, úgy téged el sem hagyott; mondd inkább szent Bónaventurával: „Siess, siess, óh Uram! Sebesítsd meg

(A szenvedések a szeretet jelei.)

¹⁾ I. Kor. 10, 13.

²⁾ Ligouri, Die wahre Braut. I. Th. S. 172, Punkt 2.

³⁾ 6. 10.

szolgádat a szeretet sebeivel, nehogy egykor a harag és örök halál sebeivel sebesíttessék meg¹⁾.

(Ha itt szenvedünk, nem kell túl e világon szenvednünk.)

A földi szenvedések békével való eltűrésére buzdítson beneteket 4-szer annak meggondolása, hogy ez által elkerülhetitek a tisztítóhelyi kínokat. Aki Teremtőjét megbántotta, annak akár előbb, akár utóbb, akár ezen a világon akár a másikon, akár rövidebb, akár hosszabb ideig, de bűnhődnie kell, csak különös isteni kegyelem az, ha valakinek a megérdemlett büntetés elengedtetik. Az isteni dolgokban jártas férfiak közönséges véleménye pedig az, hogy a túlvilági büntetések a tisztítóhelyen is sokkal szenvedésteljesebbek az e világi büntetéseknél. Hogy a tisztítóhelyi szenvedések nagyobbak minden földi szenvedésnél, bizonyítják sz. Agoston, Aquinói sz. Tamás és sz. Antonin. Sz. Agoston a sz. írás eme szavai után: „Akinék munkája megég, kárt vall; ő maga ugyan még üdvözl, de úgy, mint tűz által²⁾”, ezt mondja: „Mivel mondatik „üdvözl”, megvetik azon tüzet. Mégis égetőbb lesz eme tűz, mint akármilyen, amit szenvedhet az ember ez életben³⁾”. Sőt Aquinói sz. Tamás szavai szerint a tisztítóhelyen és a pokolban a lelkeket ugyanazon tűz gyötri. Halljátok sz. Antonint is, szerint-e: „Isten egy alkalommal angyal által egy betegnek választást engedett, vagy három napig lenni a tisztítóhelyen, vagy két évig azon betegségben feküdni, mely őt érte. A beteg a háromnapos szenvedést választotta a tisztítóhelyen, de alig volt ott egy óráig, már panaszkodott az angyalnak, hogy már több év múlt el, és ő mégis szenved. Az angyal így felelt neki: Mit beszélsz, még nem is hült meg tested halálos ágyadon, és te éveket emlegetsz⁴⁾”. Ez eléggé bizonyítja, hogy a túlvilági szenvedések nagyobbak minden földi szenvedésnél. Nem a legnagyobb jótétemény-e tehát Istentől, midőn Ő nekünk alkalmat ad kevesebb szenvedéssel engesztelni ki a megsértett örök igazságot? ha tehát büntetés ér bennünket ez életben, jól tudván hogy ezt megérdemlettük, mondjuk a megtérő latorral: „És mi ugyan igazságosan, (szenvedjük a fájdalmaikat), mert cselekedeteinkhez méltó díjt veszünk⁵⁾”. Vagyis: Istenem! mi megérdemlettük ezen szenvedést, mert megbántottunk Téged, azért békével is akarjuk azt tűrni. Alázd meg magadat tehát Keresztény, bárki légy is, kire súlyos kereszt van téve, és vigasztald magadat azzal, hogy Isten szenvedéseket bocsájtván rád, téged a tisztítóhely kínaitól akar megmenteni. Istenem! hogyan lehetséges, hogy az ember, ki jól tudja, miszerint büntetést érdemel, zugolódjék, midőn Temegmentendő őt nagyobb kínaitól, földi büntetést mérsz rá! „Az elviselhetlen büntetéseket el nem kerülhetik, — mondja sz. Agoston —

¹⁾ Stim. div. am. c. 3.

²⁾ I. Kor. 3, 15.

³⁾ Tom. IV. S. Aug. In Ps. 37. Punct. 3. J. P. Migne.

⁴⁾ Ligouri. Der Priester in der Einsamkeit, S. 293. P. 4.

⁵⁾ sz. Luk. 23. 41.

kik a testi vágyak és a sokféle kívánságnak tűzét előbb önma-
gokban ki nem oltják. Azért forduljunk a jobbakhoz, míg hatal-
munkban vannak az eszközök¹⁾.

4-er. A földi szenvedéseknek békével való eltűrésére buz-
ditson benneteket annak meggondolása, hogy ez által a menny-
országba szereztek érdemeket. A mennyi boldogság oly nagy jó,
hogy ha még százszorta többet kellene szenvednünk és még
hosszabb ideig ez életben, mint amennyit és ameddig szenvedünk,
még sem érdemelnök meg annak csak legparányibb részét sem,
hisz sz. Pál szerint „nem méltók a jelen idei szenvedések a jö-
vendő dicsőségre, mely bennünk fog jelenteni“²⁾. Kalazanci sz.
József szerint pedig minden, még a legnagyobb erőmegfeszítés is
csekélység legyen előttünk, ha ezzel a mennyországot megnyer-
hetjük; és lássátok a mennyi Atya mégis oly jó, hogy nekünk
csekély szenvedéseinkért, melyek bennünket e földön érnek
örökkétartó égi boldogságot ígér, ha azokat békével elviseljük.

A földi szenvedéseknek béketűrősseli elviselésére buzdítson
benneteket végül Jézus Krisztus példája. Az ő nagy béketűrésének
kimutatására csak három eseményt hozok fel, melyek szenvedése
alatt magokat előadták. Az olajfák hegyén izzadott vércseppeket,
a Kaifás házában szenvedett arcülesapást és a jelen helyzetet.
Ligouri sz. Alfonz irataiban többször előfordul, hogy a halál-féle-
lem, mely Jézus Krisztust az olajfákhegyen körülvette, Őt bizo-
nyosan megöli, ha a mennyi Atya még nagyobb testi szenvedé-
sekre nem akarja vala Őt megtartani. Ezt bizonyítják a sűrű
vércseppek, melyeket izzadott³⁾, ezt bizonyítják könnyörgő szavai:
„Atyám! ha akarod, vedd el e pohárt entőlem“⁴⁾, ezt bizonyítja
az angyali bátorítás, melyben részesült⁵⁾. És mégis halálos gyöt-
relmének dacára nem zúgolódik. Érti, hogy a kehelyben, melyet
megízelt, halálhozó keserűség rejlik, de azért nyugodtan mondja:
„Ne az én akaratom, hanem a tied legyen“⁶⁾. A becsületes em-
berre nézve lehet-e valami gyalázatosabb az arcülesapásnál, hol
van az ur, ki ilyesmit szolgájától eltörne; lehet-e képzelni királyt,
ki azonnal halálra nem ítélné alattvalóját, ki ellene ily alávalósá-
got elkövetni vakmerősködnék? Nézzétek Jézus Krisztust, a leg-
becsületesebb embert, az urak Urát, a királyok királyát, a hatal-
mas Istent. Őt egy magáról megfelejtkezett poroszló Kaifás előtt
arcülesapja⁷⁾, és mit művel Jézus e vérlázasztó tette? „Ha
roszúl szólottam, — feleli béketűrőleg — bizonyítsd be a roszt;
ha pedig jól, miért versz engem?“⁸⁾. Mit szóljak jelen helyzeté-

(A szenvedések békével való eltűrésére érdem a mennyországba.)

(Krisztus Urunk példája.)

¹⁾ Tom. V. S. Aug. Serm. CCLII. Punct. 3. Pag. 2212. J. P. Migne.

²⁾ Rom. 8, 18.

³⁾ sz. Luk. 22, 44.

⁴⁾ sz. Luk. 22, 42.

⁵⁾ sz. Luk. 22, 43.

⁶⁾ sz. Luk. 22, 42.

⁷⁾ sz. Ján. 18, 23.

⁸⁾ u. o.

ről? A fájdalom tengerének keserűségébe elmerülve, tanítványaitól elhagyatva, azok által, kiknek legtöbb jót tett, kinevetetve; nyáltól, vér- és sebektől elundokíttatva; midőn nem jelenik meg bátorító angyal az égből; midőn az emberek kinevetik; midőn maga a mennyei Atya, ki Őt máskor megdicsőítette, most elhagyja; a béketűrő Megváltó csak ezt mondja: „En Istenem! én Istenem! miért hagytál el engem.“

Keresztények! nemde a nagy jót közönségesen csak nagy fáradsággal érjük el, és ha valaki e nélkül jutott boldogságra, ennek boldogsága korántsem oly tökéletes mint azé, ki elmondhatja magáról, hogy azt élvezi, amiért fáradozott; aki tudja mi a keserű, az fogja csak igazán élvezni tudni az édeset. Nyugodjatok meg tehát az isteni gondviselésben. hordozzátok békével a vállaitokra tett keresztet, majd eljön az idő, melyben az le fog vetetni rólatok, mert „sok az igazak szorongása, de mindazokból kiszabadítja őket az Úr“ ¹⁾. Azért, ha több is szomorú, mint vigórátkok, ha mindjárt többet kell is sirnotok, mint mosolyognotok, ha már-már leroskadnátok a fájdalmak alatt, ha még annyira nyomna is benneteket a nehéz kereszt, ha kiáltanotok is kellene: „En Istenem! En Istenem! miért hagytál el engem:“ még se essetek kétségbe, hanem vessétek föl könyektől csillogó szemeiteket a magas égre, és ha még itt is fekete fellegeket látnátok, várjatok még kissé, meg fogjátok látni, hogy a fellegek széteszlanak, és a beborúlt ég ismét kiderül... oda helyezzétek át magatokat gondolatban, ahol nem lesz többé zord tél, hanem örök tavasz, hol a fárasztó munka, a fájdalmas betegségek, a keserű könyek ismeretlenek. „Letöröl (ott) Isten minden könnyhullatást az ő szemeikről; és halál többé nem leszen, sem bánat, sem jajgatás, sem fájdalom...; mert az előbbiekm elmultak“ ²⁾. Ámen.

¹⁾ 33. zs. 20 v.

²⁾ Jel. 21, 4.

V.

„Szomjúhozom.“ Sz. János. 19, 28.

Föltűnő, hogy Jézus Krisztus annyi fájdalmak közül, melyek egész testét elboríták, egyet sem látszik oly igen érezni, mint szomjúságát. Igaz, minden kellemetlen érzelmek között, melyek a testet gyötörhetik, a szomjúság a legkínosabbakhoz tartozik; de mégis lehetetlen, miszerént a kezeken és lábakon átvert hegyes vasszegek, a vérig ostorozott és a durva keresztfához szorított vállak, avagy a főben megerősített tövisszorosú nagyobb fájdalmakat ne okozzanak, mint a szomjúság, legyen ez utóbbi bár még oly nagy; és mégis a kereszten függő Jézus sem kezei sem lábai fájdalmait nem említi, sőt sz. feje éles töviseit és a válain újra felfaggatott sebbeket is feledni látszik, csak szomjúságát említvén: „Szomjúhozom.“ Nemde szeretnétek tudni keresztények az okot, miért említi Jézus Krisztus épen szomjúságát, elhallgatván többi kínos érzelméit. A szent és tudós férfiak két okot mondanak, melyek miatt vélik, hogy az Üdvözítő szomjúságát említi a keresztfán, először, hogy miután már mindenek beteljesedtek rajta, amiket a látnokok felőle jövendőlték, még az is beteljesednék, amit a koronás látnok előre így énekelt meg: „Epét adtak nekem eledelül; és szomjúságomban ecettel itattak engem“¹⁾. Ami sz. János bizonyítása szerint meg is történt²⁾. Volt azonban ezen kívül, még egy más ok is, mely miatt Jézus Krisztus elhallgatván egyéb kínos érzelmeit, csupán csak szomjúságát említi, ez a lelkek üdvé utáni égető szomj volt. Ő ugyanis nem kevésbbé óhajtván a lelkek üdvét, mint a szomjúságtól epedő az üde vizet, feledvén minden mást, fölkiált: „Szomjúhozom.“ Hogy Ő semmiért sem epedett annyira, mint a lelkek üdvéért, elég biztosíték mostani kínos helyzete. Csak néhány perc még, és Ő meghozta a legnagyobb áldozatot, melyet egy Isten-ember, a lelkek üdvösségeért csak hozni képes, három órai kínos szenvedése után, önéletét. Megtett Ő mindent, amit csak tehetett, de jól tudván, hogy azért

¹⁾ 68. zs. 22. v.

²⁾ sz. János 19, 28–30,

ezeren és ezeren lesznek, kikre nézve haszonnélküli leend szenvedése, felkiált: „Szomjúhozom,“ azaz, ohajtom, hogy mindenki üdvözüljön. Itt egy rettenetes igazság lebeg szemeim előtt, melyet félek kimondani, de mégis ki kell mondanom: Isten valóban szomjuhozza a lelkek üdvét, és meg is tett mindent, hogy kiki üdvözüljön, de mindennek dacára mégis igen kevesen fognak üdvözülni, fejtegetssük ezt bővebben.

Isteni Megváltóm, ki a kereszten a lélek üdvét oly igen szomjúhoztad, add hallgatóimnak kegyelmedet, melynél fogva e nagy szomjodat azzal igyekezzenek lecsillapítani, hogy lelkök üdvét egész buzgalommal keressék.

* * *

(Hogy Isten szomjúhozta a lelkek üdvét, mutatja: a teremtés.) A teremtés előtt egyedül a legboldogabb Isten létezett. Minthogy Ő magának tökéletesen elég, minthogy Ő senkire nem szorúlt és egyedül is csak oly dicső, mint az összes emberiséggel, vagy akár ezer világgal, vagy magokkal az angyal-legiókkal, igen természetes, hogy akkor is csak oly boldog volt, mint most. Az a kérdés tehát, miért teremtette Ő az angyalokat és az embert? Hogy túlvilági boldogsága egy részét velök megoszssa. Az angyalokról nem akaryán szólni, csak az embert említem. Isten végtelen bölcseségénél fogva úgy határozta, hogy mielőtt az ember ezen boldogság tökéletes birtokába jutna, erre érdemet is szerezzen, azért adta neki az édenben a parancsot, melynél fogva az egész kert minden gyümölcséből ehetett, kivéve a jó és rosznak tudása fáját. Első szüleink azonban átlépven e fontos parancsot, nem csak hogy érdemesekké nem lettek a mennyei boldogságra, hanem mind magok-, mind utódaikra az örök kárhozatot hozandották, ha Isten annyira nem szomjúhozta volna az emberi lélek üdvét, hogy amint öröktől fogva elhatározta ennek teremtését, úgy, minthogy öröktől fogva előre látta ennek bukását, elhatározta egyszersmind annak megváltását is. Ugy hiszem maga ezen egy ok is már eléggé mutatja, mennyire ohajtja Isten az embernek boldogságát. Azonban korántsem akarunk állításunk igazságának bebizonyítására ezen egy okfövel megelégedni, mert számosak az érvek, melyek mind azt mutatják, hogy Isten mindent megtevéen a lelkek üdvösségére ezek boldogságát szomjuhozta.

(A sz. írás.) Hogy az Isten epedve szomjúhozza a lelkek üdvét, kiviláglik mind az ó, mind az új szövetségi sz. írásból. Midőn Mózes a háláttlan izraelt korholta, a többi közt így szól vala: „Ezekkel fizetsz-e az Urnak? Vajjon nem atyád-e ő, ki birt téged és alkotott és teremtett?“¹⁾ Mózes ezen szavai szerint az Isten atyánk, alkotónk, teremtőnk. Az életben naponkint látjuk, hogy az atyák nemcsak szeretik magzatjaikat, hanem éppen mivel szeretik azo-

¹⁾ V. Móz. 32. 6.

kat, boldogságukat is ohajtják és teljes erejükből előmozdítják. Ha nem akarunk vétkezni, be kell vallanunk, hogy amennyivel tökélesebb a mennyei Atya a földieknél, annnyival inkább szereti és ohajtja gyermekei boldogságát ezeknél. Mily szépen fejezi ki ezt a bölcs mondván: „Szeretsz mindent, ami van és semmit sem utálsz meg azokból, miket alkottál“ ¹⁾. Ha már sz. Ágoston szerint minden szeretet tetterővel bír; ha már Ligouri sz. Alfonz szerint a szeretet szükségkép magában foglalja a jóakaratot; ha már Aristoteles szerint a szeretet tettben törekszik megmutatni azt, amiről hiszi, hogy szeretete tárgyának hasznos: akkor Istennek az emberiném boldogságát nemcsak ohajtania, de előmozdítania is szükségkép kell; mert csakis így lesz szeretete tetterős, mert csakis ekkor nem zárja ki a jóakaratot, mert csakis ekként mutatja arra való törekvését, amiről tudja, hogy nekünk hasznos. Isten tehát, mivel atyánk és bennünket szeret, mindnyánk boldogságát ohajtja, de különösen ohajtja Ő a bünösökét. Ezekielnél világosan kimondja, hogy ha a bünös megtér, el akarja felejteni ennek minden gonoszságát, hogy nem akarja a bünös halálát, hanem hogy megtérjen és éljen ²⁾. Amennyivel magasabban áll az ég a földnél, annnyival emelkedetebben szól az újszövetségi szent írás az ószövetségénél Istennek ohajáról az emberiném boldogságát illetőleg. Leirván sz. Máté Istennek nagy örömét a megtérő bünös fölött, hozzáteszi: „Nem akarja Atyátoknak, ki mennyekben vagyon, hogy elveszszén egy“ ³⁾. Alább irántunk nagy szeretetének jeleül megkívánja, hogy egyedül Őt hívjuk atyánknak: „Ne híjatok senkit atyátoknak e földön, mert egy a ti Atyátok, ki mennyekben vagyon“ ⁴⁾. Mikor a szamaritánusok nem akarták Jézust szállásra befogadni, és a tanítványok közül Jakab és János tüzet akartak az égből rájuk kérni, az emberek üdvét szomjuhozó Üdvözítő így csillapította túlbuzgó tanítványait: „Az ember fia nem jött lelkeket veszteni, hanem üdvözíteni“ ⁵⁾. Mi hogy annál könnyebben sikerüljön, a mennyei Atya segélyéről is biztosította hiveit: „Ha ti, holott rosszak vagytok, jó adományokat tudtok adni fiaitoknak, mennyivel inkább a ti Atyátok menyből jó lelket ad a tőle kérőknek“ ⁶⁾. Sz. Pál apostolnak eme szavai után: „Legyenek könyörgések, imádságok, kérések minden emberekért. Mert ez kellemes a mi üdvözítő Istenünk előtt, ki azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön“ ⁷⁾, Ligouri sz. Alfonz ezt mondja: „Azért int az apostol, hogy minden emberért imádkozzunk, mivel Isten akarja, hogy minden ember üdvözüljön“ ⁸⁾.

¹⁾ Bölcs. 11, 25.

²⁾ Ezek. 18, 22, 23.

³⁾ Sz. Máté 18, 14.

⁴⁾ Sz. Máté 23, 9.

⁵⁾ Sz. Luk. 9, 56.

⁶⁾ Sz. Luk. 11, 13.

⁷⁾ I. Tim. 4, 1, 3, 4.

⁸⁾ Die christlichen Tugenden, S. 266.

(Az egyházi írók.) Hogy Isten epedve szomjuhozza a lelkek üdvét, bizonyítják továbbá az egyházi írók. Sz. Hilár ezt így fejezi ki: Isten akarja, hogy minden ember üdvözljön, és nemcsak azok, kik a szentek számához fognak tartozni, hanem mindnyájan kivétel nélkül ¹⁾. Sz. Paulin pedig: Mindnyáknak mondja Krisztus: Jöjjetek hozzám s. a t.; mert Isten, ki mindnyáknak teremtet, akarja, mennyire tőle függ, hogy mindnyájan üdvözljünk ²⁾. Sz. Agoston szerint: Isten minden embernek üdvösségét akarja, de nem úgy, hogy őket akarattjok szabadságától megfoszsza ³⁾.

(Jézus Krisztus küldetése.) Hogy mennyire szomjuhozza Isten a lelkek üdvösségét, kitűnik leginkább abból, hogy nem találván más módot, melylyel a megsértett isteni igazságnak elég tétessék, nem kételkedett saját fiát a világnak váltságul adni: „Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött fiát adá, hogy minden, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen“ ⁴⁾. Hogy az Üdvözítőnek minden lépte-nyoma, egész élete, sőt a kereszteni végsőhaja is a lelkek üdvének vala szánva, azt minden jó keresztény, ki Krisztus Urunk élte történetét bővebben ismeri, fogja tudni. Még meg sem született, Keresztelő Jánost már megszentelte; alig születik, már angyalt küld a Betlehem környékén nyájakat őrző pásztrokhoz, hogy jöjjenek és ismerjék meg váltságukat, még a jászolban szendereg, és máris egy rendkívüli csillag hirdeti a keleti feltekén lakóknak, hogy a minden nemzetektől hön ohajtott Megváltó valóban elérkezett. Negyven nap múlva születése után már az öreg Simeon karjain látjuk, ki vel magát megismerteti. Ifjúsága tizenkettedik évében már a jeruzsálemi templomban az írásokat magyarázza, hogy az ezeket félreértő zsidókat, kik egy, nem a lelki, hanem a testi jólétet előmozdító Messiást vártak, felvilágosítsa. Ezután mintegy harminc évig csendes magányban egészen ismeretlenül tölti ugyan életét, de elmúlván a harminc év, böjt és ima közt készül a lelki üdvörl szóló tanítmány hirdetéséhez és a megváltás nagy munkájához. Azon perctől fogva pedig, melyben nyilvánosan fellépett, nincs többé időpont, mely nem a lelkek üdvének lett volna szentelve. Bejárta Gálileát, Judeát, Szamariát. Egyik városból ki a másikba be, tanítván mindenütt az üdv után sóvárgó népet; a faluk puszták, hegyek völgyek, utak utfelek ismerték Őt. Nikodemust az éj sötétében, a szamariai asszonyt a kutnál oktatja. Ahol Ő megjelenik, ott a vakok látnak, a némák megszólalnak, a sánták járnak, a bélpoklosok megtisztulnak, a dühöngő szelek megállanak, a bösz hullámok lecsendesednek, a halottak sirjaikból előjönnek, szóval az egész természet Neki, mint Urának hódol és mi több, előtte még a po-

¹⁾ Epist. ad Aug.

²⁾ Epist. 24 ad Sev. n. 9.

³⁾ De spiritu et litt. cap. 3.

⁴⁾ Sz. János 3, 16.

koli lelkek is megrázkódnak és remegve térnek vissza az alvilági sötétségbe, honnét előjöttek. És miért teszi mindezt Jézus Krisztus? Azért, hogy mindenkinek megmutassa, miszerént Ő az igért Megváltó, hogy mindenki az általa hirdetett egyedül üdvözítő hitet elfogadja és ennek világító fényénél lelki üdvét munkálja. De lássuk még világosabban, mennyire szomjuhozza Jézus a lelkek üdvösségét. Az egész evangéliumban nem lehet fölöle olvasni, hogy ő az igazán megtérni akaró bűnösöket magától valaha elutasította volna, sőt ellenkezőleg mindenkor a legnagyobb szelidséggel bánt velök, hogy lelköket megmentse. Így: Mátét a vámpadról, Zacheust a fügefáról, a latort a keresztről hívja meg a menny birtokára. De ime nagy láрма, káröröm és vérszomj közt vonszoltatik a farizeusok által Jézus elé egy házasságtörő asszony. Ugyan nézzük meg keresztények, mi történik vele. A farizeusok már látják gondolatban, mint röpülnek e szerencsétlenre a kődarabok, mivel Mózes törvénye szerint neki mint házasságtörőnek meg kellett köveztetnie: „Mester! — mondák ők a középre állított asszonyra mutatva — ez asszony most éretett házasságtörősen. A törvényben pedig Mózes az efélet megköveztetniünk parancsolta. Te tehát mit mondasz?“ ¹⁾ A szelid Jézus, ki nem akarja a bűnös halálát, hanem hogy megtérjen és éljen, nem mondja: „Igen, vigyétek és kövezzétek őt agyon“ — hanem lehajol a földre és csendesen írogat ujjával a porba. Mit látván a dühöngő farizeusok, feleletet sürgetnek. Mire Jézus felemelkedik, és így szól: „A ki bűn nélkül vagyon köztetek, először az vessen követ rája. Es ismét lehajolván, ír vala a földön“ ²⁾. Hallván a jelenlevők e szíven találó mondatot, szó nélkül távozott el azonnal mindenki, úgy hogy Jézus egyedül maradt és a közepén álló asszony. Fölemelkedvén tehát Jézus és az asszonyon kívül mást nem látván, így szól: „Asszony! senki sem ítélte el téged?“ Mire az asszony feleli: „Senki, Uram!“ „En sem ítéllek el téged. Eredj, és többé ne vétkezzél“. Egy más alkalommal ismét egy bűnös nő jő Jézus elé. Mély bánatának érzetében az Istenember lábaihoz borul, sir keservesen, úgy hogy a földön könnyorrást vélnél fakadni. Simon a farizeus, kinek házában e jelenet történik, már zugolódni kezd: „Ez, ha próféta volna, tudná bizonynyal, kicsoda és minő asszony az, ki őt illeti“ ³⁾. De ime az Üdvözítő így szól Simonhoz: Simon, egy embernek két adósa volt, az egyik száz, a másik ötven pénzzel tartozott neki; nem levén, miből megfizetniök, mindkettőnek elengedte adósságát: melyik szereti ezek közül jobban hitelezőjét? Ugy vélem Uram, feleli Simon, hogy az, kinek több engedetttet el, „Látod ezen asszonyt? — folytatja az Üdvözítő — bejöttem házádba, vizet lábamra nem adtál: ez pedig könyhullatással az-

¹⁾ Sz. Ján. 8, 4—5.

²⁾ U. o. 7—8.

³⁾ Sz. Luk. 7, 39.

tatta lábaimat, és hajával törölte meg. Csókot nekem nem adott, ez pedig, mióta bejött, nem szünt meg csókolgatni lábaimat. Olajjal nem kentet meg fejemet: ez pedig kenettel kente meg lábaimat. Azért mondom neked: Megbocsáttatnak neki sok bűnei, mert igen szeretett¹⁾. Ime így szomjuhozza Jézus a lelkek üdvét.

(Az egyház
alapítá-
sa.)

Hogy Isten mennyire szomjuhozza a lelkek üdvét, mutatja az egyház alapíttatása is. Jézus Krisztus nem maradhatván mindig e földön, egy intézetet alapított, melynek egyedüli és kizárólagos célja ama mennyei tant, melyet Ő maga hirdetett, minden hibától tisztán megőrizni; és ennek világánál mindazokat, a kik lelkek üdvét munkálni ohajtják, az örök boldogságra vezérelni. Mi hogy annál könnyebben a biztosabban megtörténjék, ezen intézetben, mely az egyház, hét kegyforrást nyitott, melyeknek jótekonny vizével, ha valaki buzgón él, minden jóra megerősödik és bizton evez az élet viharos tengerén ama révpart felé, melyen túl az igazi boldogság kezdődik. Ezek közül felhozom az oltáriszentséget, az utolsókenetet, és a házasságot, Ami az oltáriszentséget, az isteni kegyelem e kiapadhatlan tengerét illeti, ez az bizonyára, ami legjobban megmutatja, mennyire szomjuhozza Jézus az emberinem boldogságát. Nem volt elég, hogy bennünket megváltson, a keresztségben bűneink mocskától megtisztítson. Ő azt akarta, hogy a kenyér színe alatt még velünk is maradjon a világ végeig. Mily híven váltja be szavait: „Ime én veletek vagyok mindennap világ végzetéig²⁾”, „Ezt ő mondja a mi szerelmes pásztorunk, ki életét adta nyájáért, s holta után sem válhatott meg tőlünk. Ime kedves juhocskám, mond ő, én veled maradok; a te kedvedért maradtam a földön ezen szentségben, itt megtalálász engem, hogy megvigasztaljalak, hogy segítségedre legyek, valahányszor csak kívánod, nem hagylak el a világ végezeteig sem³⁾”. Az Ur Jézus tehát nem elégedett meg azzal, hogy hozzánk való szeretetből meghalt, az ő szeretete, lelkünk utáni szomja ennél is tovább ment, az oltáriszentségben köztünk maradván kijelenti, hogy örömet találja az emberek társaságában⁴⁾. Mennyivel jogsabban dicsekedhetünk Mózesnél: „Nincs más ily nagy nemzet, melyhez oly közel járulnának az istenek, mint a mi Istenünk jelen van minden könyörgésünkknél⁵⁾”. Csak az a baj, hogy a világ gyermekei míg oly nagy szeretetre gyúlnak egymás iránt, míg oly nagy örömet éreznek egymás körében, addig Jézus iránt nem tudnak szeretetre hevülni, társaságában nem tudnak örömet érezni! Tekintvén az utolsó kenetet, van-e valami borzasztóbb a halálnál? Nincs, mert a gondolat: Én meghalok, lelkem néhány perc múlva a túlvilágon egy legszigorúbb bíró elé jutand, kinek

¹⁾ Sz. Luk. 7, 44—47.

²⁾ Sz. Máté 28, 20,

³⁾ Ligouri szentséglátogatásai, 57. l.

⁴⁾ U. o. 40. lap.

⁵⁾ V. Móz. 4. 7.

számolnom kell azon kevés jóról, és mindazon sok rosszról, melyet tettem, rémülettel tölt el mindenkit. Tudván ezt Krisztus Urunk, a halállal küzdő szegény beteg számára erősítő forrást nyit az utolsókenet szentségében, melyből ki méltólag iszik, könnyen fizeti le az édeni bűn zsoldját. Csak az a baj, hogy valamint a bűnbánattól, úgy ettől is akár hitelenség-, akár gyáva emberi tekintetből igen sokszor visszariadtok. Hányszor megesik, hogy a beteghez vagy nem hivatik, vagy későn hivatik a pap, minek vége azután kétségbeesett halál és az örök kárhozat. Végül megemlítem a házasság szentségét, ezen szentség épen úgy mutatja Krisztus Urunk szomját a lelkek üdvé után, mint a többi. Jól tudta Ő, miszerént a házasság élet kellemei mellett nem ritkák az oly kellemetlenségek is, amelyek nem kevésbé vannak káros hatással a gyermekek, mint a szülők üdvére. Ezért mit tesz? A házasságot szentségi méltóságra emeli, minek következtében az ezen szentséget méltóan felvevők isteni kegyelmet nyernek, hogy egymást holtig szeressék, hogy egymást holtig elne hagyják és hogy gyermekeiket az isteni félelemben neveljék. Csak az a sajnós, hogy a házasságra lépők legtöbbnyire készületlenül járulván e szentséghez, az isteni kegyelem üdvös működését már eredetében megakadályozzák. Én nem szólok, ítéljétek meg magatok, üdvhozó lesz-e azon házasság, melynek alapjául is egy legrutább bűnös viszony szolgál, mely nem a tiszta vonzalomban élvezendő boldogság-, hanem néhány nyomorult forintért, vagy más mellesleges érdekből kötötték; mely mindjárt létrejött napján hiányos gyónás, szentségtörő áldozás és csak hidegen odavetett esküvel kezdődik? Mit szóljak azokról, kiknek a polgári házasságban telenék kedvök! Mivel az ily házasság nem egyéb, mint egyszerű társulás, mely nélkülözi a vallási biztosítékot az együttmaradásra, mely meg van rabolva szentségi jellegétől, mely a nőt letaszítja, azon méltóságáról, hová őt Krisztus Urunk emelte, mely az egyháznak átka által kísértetik, mely nem más, mint egy egész életen át szövött bűnös viszony — azt mondom, hogy aki ezt ohajtja, az a boldogtalanság és kárhozat útját ohajtja, mely sokakat megfosztana Isten országától. Ha most már valaki megdoldja, hogy Isten az embert boldogságra teremtette, hogy mint legjobb atyánk boldogságunkat igazán ohajtja, hogy ezt bizonyítják az egyházi írók, hogy értünk sz. fiát adta, ki anyaszentegyházat alapított, és ebben a leghathatós kegyelemforrásokat nyitotta, melyek működését legfeljebb önroszaságunk akadályozza: az kénytelen megvallani, hogy Isten lelkünk üdvét szomjuhozza, mert mindent megtett, hogy bennünket végcélunkra, örökboldogságunkra vezessen, miért jogosan kérdezhetette az Ur: „Mit kellett volna még cselekednem az én szőlőmmel, és nem cselekedtem vele?“¹⁾ És mégis fájdalom! igen kevesen fognak üdvözülni.

(Az üdvö-
züldendők
kevés szá-
mát mutat-
ják egyes
szerencsét-
len esemé-
nyek, me-
lyek az em-
beri nemet
érték.)

Még egyszer ismétlem a szívet rendítő igazságot: És mégis igen kevesen fognak üdvözülni. Isten sokszor egyes események által kézzel foghatólag adja az embereknek értésükre a jövődő titkait. Ha egy futó pillantatot vetek azon négyezer évre, melyek Krisztus Urunk születését megelőzték, remegve kell megvallanom, hogy minden nagy veszély alkalmával, mely vagy az egész emberinemet, vagy csak a választott nemzetet sújtotta, mindenkor többen voltak az elsodortattak, mint a megmenekültek. Az emberinemet ért szerencsétlen események sorát az eredetibűn kezdi meg, ennek mérgétől, hogy Máriát, kinek eredetibűn nélkül való fogantatása hitágazat, ne említsem, az egyház jámbor hite szerint az egész emberinem közt Keresztelő sz. János mentetett meg, megszenteltetvén anyja méhében. Az egész földet elborító vízőzön mindössze csak nyolcnak életét kimélte meg az akkor élő sokaság közül, mit így említ fel sz. Péter: „Várták az Isten béketűrését Noé napjaiban, midőn a bárka építettett, melyben kevés, azaz nyolc lélek szabadult meg a vízből“ ¹⁾. Látom gondolatban, mikép hull a tüzes eső Szodomára; csak néhány perc még, és tűztengerben leend a város, melynek undok bünei Isten haragjának boszuló lángját vonták le magokra — és csak Lótót figyelmezteti két angyal menekülésre: „Mind, a kik tieid, vidd ki e városból; mert eltöröljük e helyet“ ²⁾. Mit gondoltok, azon sok ezer zsidó közül, kik mind el akartak jutni az ígértföldre, mely a mennyországot jelképezte, hányan jutottak oda? Ketten: Káleb és Józue ³⁾. Megkerülvén hetedszer izrael népe Jerikó városát, Józue szavára felkiált és az azonnal leomló falakon keresztül a városba rohan, hogy ott mindent leromboljon, és ime Ráháb maradt meg azokkal, kik vele a házban voltak; de ez is csak azért mert elrejtette a követeket, kiket Józue a városba küldött ⁴⁾. Dávid, a koronás látnok, midőn a fogságból megmentendőknek, kik az örök kárhozattól megváltandókat jelképezték, hálaénekét zengedezi, szomoruan így énekel: „Kevesen voltak és nyomorgattattak a gonoszoktól“ ⁵⁾. Izaiás, midőn megjövendőli a nyomort, melyet az asszíriai fogságban (mely a pokoli örök fogságot ábrázolta) izrael népe szenvedni fog, azt mondja, hogy azon nehéz időkből megmenekülő héberek igen kevesen lesznek: „Mert ha annyi leend is néped, Izrael! mint a tenger fővénye, csak a maradvány tér meg abból“ ⁶⁾. Izaiás eme szavait sz. Pál apostol is a kevés üdvözüldendő zsidókra alkalmazta ⁷⁾. Ugyanazon látnok, midőn a babiloni fogságról, Jeruzsálem végpusztulásáról

¹⁾ I. sz. Pét. 3, 20.

²⁾ I. Móz. 19, 12.

³⁾ IV. Móz. 14, 30.

⁴⁾ Józue 6, 17.

⁵⁾ 106 zs. 39 v.

⁶⁾ Iz. 10, 22.

⁷⁾ Rom. 9, 27.

és az utolsó ítéletről jövőndől, azt állítja, hogy oly kevesen lesznek a megszabadulandók, „mint a szőlőgerezdek, midőn a szüret már bevégeztetett“ ¹⁾. Jézus haldoklik a kereszten, és a legnagyobb csodák történnek úgy, hogy csak a vak nem ismerheti meg ezekből, miszerént a kereszten szenvedőnek többnek kell lenni embernél, — hányan ismerik fel benne az Istent? Ketten, a lator és a százados. A sz. Atyák mind megegyeznek abban, hogy Jeruzsálem végpusztulása az utolsóítéletnek jelképe volt — és ugyan ki szabadult meg a zsidók közül azon szenvedésteljes napokban? Senki, mert ama négy hónap alatt, míg Jeruzsálem ostromlaltott, egy millió és százezer zsidó levágotott, kilencvenhét ezer pedig elfoglaltatván és leromboltatván a város fogságba hurcoltatott. Sz. Máténál, ki az Ur Jézusnak az utolsóítéletéről jövőndőlő szavait leírta, azt olvassuk, hogy valamint „a vizözön előtti napokban ettek és ittak, ... mindazon napig, melyen Noé bement a bárkába, és nem vették észre magokat, míg nem eljött a vizözön, és elvitte mindnyájokat: úgy leszen az ember fiának eljövetele is“ ²⁾. Mely szavakat így magyaráznak a tudósok: „Valamint Noé idejében csak kevesen maradtak hívek az Istenhez, úgy lesz ez a világ végezetekor is, midőn az antikrisztus majdnem az egész emberinemet elcsábítja“ ³⁾. A legújabb számítás szerint van az egész földkerekségen ezer háromszáz millió ember. Már majdnem kétezer éve, hogy az egyedül üdvözítő hit buzgón terjesztetik, mégis az említettem számból még nyolcszáz millió lélek vakoskodik a szoros értelemben vett pogányság sötétségében, és csak háromszáz harminchét millió keresztény van mindössze, a többi részént mohamedán, részént zsidó. Mit szóljak, ha meggondolom, hogy a keresztények közül is sokan nem katolikusok, arra pedig, hogy magok a katolikusok közt a legtöbb nem teljesíti vallási köteleit, gondolni sem merek. Mi következik ebből? Az, hogy igen kevesen fognak üdvözülni. Ha olvassuk a választottakról Krisztus Urunk által hozott hasonlatokat, ugyanazt kell mondanunk. Így az evangéliumi példázatot, mely szerint kiment egy magvető mezejére magot vetni és vetvén a mag egy része az útra, másik része a sziklára, a harmadik része a tövisek közé esett, és csak a negyedik része jutott jó földbe, hol fölnövekedvén százszoros gyümölcsöt hozott. Mit jelent ez, ha nem azt, hogy az evangélium, mely minden embernek hirdtetetik ugyan, csak egy kis résznél fogja a kívánt gyümölcsöt megteremni. Sz. Máténál pedig e következő példázatot olvassuk: „Hasonló leszen mennyeknek országa tíz szüzhöz, kik vévén lámpáikat, eléje menének a völgegynek és mennyasszonynak“ ⁴⁾. Kissé alább ezen szüzekről az mondatik, hogy öt közülök böles, öt pedig esztelen volt,

(A hasonlatosságok.)

¹⁾ Iz. 24, 13.

²⁾ 24, 38, 39.

³⁾ Az ó és újszövetségi sz. írás. Egerben 1865.

⁴⁾ Sz. Máté 25, 1.

minek következtében csak is az öt böles jutott a menyegzős terembe, mert ezek jókor gondoskodván olajról és így lámpáik épen akkor lobogván legjobban, midőn a násznép megérkezett, anélkül hogy a lámpák meggyújtásával sokáig bajlódtak volna, azonnal a menyegzős sereghez csatlakozhattak. Ellenben az öt esztelen szűz, nem várván készen a vőlegényt, míg lámpáikkal bajlódtak, a menyegzős házból kizárattak. Mit jelent ez mást, mint, hogy a mennyei boldogságra hívottak közt sok esztelen van, ki nem lesz az isteni kegyelem ünnepies köntösében épen akkor, mikor a mennyei vőlegény megérkezik. De mindezeknél rettentesebb a példázat, melyet sz. Lukács így ad elő: „Egy ember nagy vacsorát szerze, és sokat meghiva. És elküldé szolgáját a vacsora idején, megmondani a hivatalosoknak, hogy jöjenek, mert már minden el van készítve. És kezdék együtt mindnyájan magokat mentgetni. Az első mondá neki: Majort vettem, és szükség kimenem... És a másik mondá: Öt iga ökröt vettem, és megyek megpróbálni azokat... Ismét más mondá: Feleséget vettem, és azért nem mehetek“ ¹⁾. Szóval senkisémet jelent meg. Mily borzasztó ez keresztények: „Egy sem!“ Tudjátok-e, ki a vendégséget szerző ember? A mennyei Atya. Tudjátok-e mi a vendégség? A mennyei boldogság. Tudjátok-e, kik által hívja meg a vendégeket? Papjai által. Tudjátok-e, kik a vendégek? Ti mindnyájan. Megfog-e jelenni valaki közületek e mennyei vendégségen? Nem tudom, a példabeszéd szerint senki sem jelent meg a hivatalosok közül. Sokan vannak a hivatalosok, de kevesen a választottak. Nagyon félek, valjon nem az elsőkhöz tartoztok-e? Mert ha tovább olvasom a Szentlelek sugallata mellett írott könyveket, ezekben már nemcsak hasonlatosságokra akadok, melyek az üdvözülendők kevés számát mutatják, hanem egyszersmint oly szavakra, melyek világosan kimondják, hogy az emberiném legnagyobb része el fog kárhozni: „Ti mindnyájan... járjatok a ti tüzetek világosságában és a lángokban, melyeket gyújtottatok“ ²⁾. Izaías eme szavai után mondja Salvianus: „Így rohan az egész emberiném az örök büntetésbe. Először ugyanis tüzet gerjeszt, azután éleszti azt, végre pedig bemegy magába a lángba, melyet élesztett“ ³⁾. Krisztus Urunk világosan kimondja sz. Maténál: „Tágas a kapu és széles az út, mely a veszedelemre viszen, és sokan vannak, kik azon bemennek“ ⁴⁾. Egy alkalommal kérdezettvény ugyan Krisztus Urunk: „Kevesen vannak-e, kik üdvözülnek?“ Ő így felelt: „Sokan kívánnak majd bemenni (t. i. az üdvösség országába), és nem mehetnek“ ⁵⁾.

¹⁾ Iz. Luk. 14, 16—20.

²⁾ Iz. 50, 11.

³⁾ Salvianus. Ford. a győri nagyobb napnövelde Szent-Imre-Egyletének tagjai. IV. Könyv. 8. Pont.

⁴⁾ sz. Mat. 7, 14.

⁵⁾ sz. Luk. 13, 23, 24.

Hogy igen kevesen fognak üdvözülni, mutatja az emberek életmódja is. Tekintsünk meg szavaim igazságának belátására egyes osztályokat. Tegyük vizsgálatunk tárgyaul először a hatalmasokat, tudósokat, gazdagokat és mindazokat, kiket a világ művelteknek tart. Hogy ezek közt kevesen vannak, kik az üdvösség útján járnak, ezt kiki tudja, ha meggondolja, hogy a világ hatalmasai hatalmókkal a szegények zsarolására, az ártatlanság elnyomására, az igazság elferdítésére, visszaélnék. Hogy a tudósok közül kevesen üdvözülnek, ezt is mindenki belátja, ha meggondolja, hogy a világ tudósai tudományukkal a legszentebb vallási igazságok felforgatására, az egyház tekintélye megdöntésére, saját eszköz ferde szüleményeinek terjesztésére törekvesznek. Hisz a mai világban nem is tudós, aki Isten létét, a lélek halhatatlanságát, Jézus Krisztusnak istenséget tagadni nem bátorzkodnék. Nem szabad itt elhallgatnom azon vakmerőséget, melylyel Európa több országainak legújabb törvényhozói szentségtelen kezekkel rontanak annak is, ami hozzájuk legkevésbbé tartozik. Ha meggondolom, hogy ezek eltörlik a szerzetes rendeket, melyeknek tagjai részént az elmélkedő életre, részént az ifjuság nevelésére szentelték magokat; ha meggondolom, hogy ezek elűzik a gyengéd szüzeket, kik megtagadva önmagokat a legundorítóbb beteg-
(Nincsenek az üdvösség útján a tudósok,)

gek ápolására áldozták életüket; ha meggondolom, hogy ezen törvényhozók felbontják az egyezkedéseket, melyek a szentszék és egyes kormányok közt kötöttek: ki kell mondanom, hogy ezek sincsenek az üdvösség útján. Az üdvösség útján lehetnek-e azok, kik profán célokra fordítják jámbor őseik istenes alapítványait, kik csak azért akarják a tanodákat magokhoz ragadni, hogy azokba is bevigyék istentelen elveiket; akik előtt hogy nem szent a tulajdonjog, nem tiszteletreméltó az uralkodó személye, mutatja a megrablott pápai birtok, mutatják a fejedelmi koronák, melyek mind olasz- mind németországban porba hullottak? Messze távolban barangolnak az üdvösség utjától azon törvényhozók is, kik jól tudják, hogy noha egész népek lesznek felforgató elveiknek áldozatjaikká, nem tágitanak; de bizonyosan a kárhozat ös-
(gazdagok.)

vényének szélén vannak azok, kik nem rettennek vissza egy oly szent intézménynek sem felforgatásától, mely, ha tiszteletben tartatik, a családi életnek és így az államnak szikla-alapja, értem a házasság szentségét. Hogy a gazdagok nincsenek az üdvösség útján, kiki tudja, ha Krisztus Urunk szavait: „Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak bejutni Isten országába“¹⁾ meggondolja. És ez egészen természetes; mert a gazdag annyira elmerül a földiekbe, hogy a jövődő élet keresése eszébe sem jut. Hozzájárul, hogy néha nem is a legegyszerűbb uton gazdagszik meg az ember. Megesik, hogy a könnyen eltett vagy elmulatott forintot majd egy árva, majd más szegény siratja vala-

¹⁾ sz. Márk. 10, 25.

(Művelték) hol. Mit szóljak általában a művelt osztályról? Minthogy a műveltség igen sok kereszténynél az ima, gyónás, áldozás, sz. mise, böjt és más vallási kötelemek mellőzésében áll, erről is csak azt kell mondanom, hogy a kárhozat útján jár. Jól mondta sz. Pál: „hogy nem sokan vannak bölcssek, nem sokan hatalmasok, nem sokan nemesek“, kik a hivatás kegyelmét felhasználták¹⁾. De talán a középosztályuak közt többen vannak, kik az üdvösség útján járnak? Sajnos! nincsenek, hisz ezek az előbbieket iparkodnak utánozni, és így ők is a kárhozat útjára jutnak. Valamikor a nép között voltak még legtöbben, kik a mennyország útján jártak, de ma már ezek is elhagyták azt, mert még máskor Istenbe helyezett bizalommal, sz. akaratján való megnyugvással viselték bajjaikat, addig most zugolódás, kétségbeesés és nem ritkán irtózatossá válás közt viszik keresztjüket. Ha tekintem a szülők azon vétkes szeretetét, melynél fogva gyermekeiknek minden rosszat elnéznek, ama ferde gondolkozási módját, melylyel csak testi és nem egyszersmind lelki jólétükről gondoskodnak, azon szívtrázó könnyelműségét, melylyel nem ritkán magok engedelnek nekik alkalmat a gonoszra, ki kell mondanom, hogy ezek is a pokol útján vannak. Ami most már a gyermekeket illeti, mielőtt ezek fölött is kimondanók ítéletünket, tekintsük meg előbb, mint teljesítik az Isten tízparancsának negyedikét. Ők, ha kis korukban tisztelték is szülőiket, alig hogy felsejültek, már felmentik magokat a parancs alól: Tiszteljétek atyádat és anyádat. Azért szülőiknek visszafelelnek, parancsaikra mitsem adnak, kéréseiket kinevetik, fenyegetéseiket viszonozzák, sőt megesik, hogy őket durva vadsággal megtámadják. Hol vegyek erőt magamnak, hogy megmondhassam, miszerént sokszor a fényes termek mellett alig jut egy kis sarok a szegény éltés atyának és anyának, melyben magát csendesen meghuzhassa; a nyomorult százszor felpanaszolt ápolást, melyben beteges napjaiban részesítetik, nem akarom leírni, hanem igen is felemlítem még, hogy sokszor alig győzik bevárni az egykor oly gyengéden ápolott fiak és leányok a szegény megúnt öregek halálos óráját. Ítéljétek meg most már keresztények, ha az üdvösség útján járnak-e ezen gyermekek. Részemről azt mondom, nem. Ha tekintem az ifjuság könnyelműségeit, vétkes szenvedélyeit és tiltott örömeit; ha hitelt kell adnom a sz. írás szavainak: „Az ifju az ő útja szerint, midőn megvénül, sem távozik el attól“²⁾: akkor ismét azt kell mondanom, hogy ezek sem járnak az üdvösség útján, sőt hogy öreg korukban sem fognak azon járni.

* * *

Igaz tehát, hogy Isten, noha szomszédhozza a lelkek üdvét, noha meg is tett mindent, hogy kiki üdvözüljön, mégis igen ke-

¹⁾ I. Kor. 1, 26.

²⁾ Péld. 22, 6.

vesen fognak üdvözülni. Ébredjete fel keresztények a halál álmából, siessetek, hagyjátok el a széles utat, mely a kárhozatra visz, keressétek fel a keskenyet, mely az üdvösség ajtaját nyitja meg! Most még töletek függ az üdvözülendők kevés számát szaporítani. Lesz idő, mikor ez nem fog töletek függni. „A mélységekből kiáltok, Uram, hozzád. Hallgasd meg az én szózatomat. Ha a vétkeket figyelembe veszed, Uram! ki állhat meg előtted? De nálad vagyok a kegyelem, és a te törvényedért (mely a megtérőnek bocsánatot ígér) reménylek benned“¹⁾. Ámen.

¹⁾ 129 Zs. 1—4.

Ébredjete fel a pusztaságon, Uram, a kárhozatra
visz, hagyjátok el a széles utat, mely a kárhozatra
visz, keressétek fel a keskenyet, mely az üdvösség
ajtaját nyitja meg! Most még töletek függ az
üdvözülendők kevés számát szaporítani. Lesz
idő, mikor ez nem fog töletek függni. „A
mélységekből kiáltok, Uram, hozzád. Hallgasd
meg az én szózatomat. Ha a vétkeket figyelembe
veszed, Uram! ki állhat meg előtted? De nálad
vagyok a kegyelem, és a te törvényedért (mely a
megtérőnek bocsánatot ígér) reménylek benned“¹⁾.
Ámen.

VI.

„Atyám! a te kezeidbe ajánlom az én lelkemet.“ Sz. Luk. 23. 46.

Közeledvén a perc, melyben Jézus Krisztus a kínok sulya alatt meg fog halni, mennyei Atyjához emeli gondolatjait és szemeit és így szól: „Atyám! a te kezeidbe ajánlom az én lelkemet.“ Mily gyorsan közelít az Istenember földi pályájának végéhez! Alig élt rövid harminchárom évet, máris meg kell halnia. Keresztény! a félelmes perc, mely neked is halált hoz, előbb vagy utóbb de minden bizonynyal el fog érkezni. És én azt hiszem, sokkal gyorsabban, hogysem vélnéd. Nézz körül, nem látod, mily rövid az emberi élet; nem veszed-e észre, mily gyorsan múlik el minden! Tekintsd lefolyt éveidet és felkiáltasz: Istenem, alig vettem észre és már ennyi és ennyi év röpi el fejem fölött — mily hamar megöregedtem! Valóban észrevétlenül jut az ember oda, hol kénytelen Jóbbal így szólni: „Lehelitem elfogy, napjaim megrövidülnek és csak a sír van hátra nekem. Ha várakozom is, föld alatt az én házam, és a sötétségben vetem meg ágyamat. A rothadásnak mondtam: Atyám vagy; a férgeknek: Anyám és nénem“ ¹⁾. Ha tekintem az időközt, mely alatt bár a leghoszabb emberi élet lefolyik, azt merő semminek kell mondanom. Ugy elmúlik az, mintha soha sem lett volna. A bölcsőtől a sírig csak egy lépés van. Tégy keresztény, ami tetszik: nyugodjál bár az élvezek rózsás pamlagán, avagy kínlódjál a szenvedések tövises ágyán; légy boldog vagy boldogtalan; nevsz vagy sírsz, mindegy: időd gyorsan tova röpi. Miről leginkább akkor fogsz meggyőződni, ha akarva, nem akarva a halálról kell gondolkodnod. Mily szerencsés leszesz, ha kinteljes ágyadon átgondolván multodat, jelenedet és jövődet, nyugodtan emelheted föl Megváltóddal az ég felé szemeidet, mondván: Atyám kezeidbe ajánlom lelkemet! Ellenben mily szerencsétlen, ha betegséged sulya mellett még lelkismereted kínzó férge is fölébred, hogy testi életedet halálra marja, a lelkit pedig örökké kínozza! Hogy ez közülünk senkivel se történjék, itt a halálához közellevő Jézus keresztje

¹⁾ 17, 1, 13, 14.

alatt elmélkedjünk először az istenfélő, másodszer az istentelen haláláról; az első bennünket jámbor életre fog buzdítani, a második a bűnös élettől fog visszariasztani.

Nem levén itt maradandó városom, hozzád óh mennyei Atyám lelkemből vágyódom. De minthogy a halál ama borzasztó kapu, melyen keresztül kell hozzád jutnom: taníts meg úgy élni, hogy ütvén éltem utolsó órája, félelem nélkül lépjek e kapu alá, hogy hozzád bizton eljuthassak.

* * *

(Mindenki
meg fog
halni.)

Halál! meghalni! én talán húsz, talán tíz, talán egy év múlva már nem leszek az élők között! mily szívet rázó gondolatok ezek! Nem tudom ugyan, mikor és milyen halál vet véget életemnek, de hogy meghalok, ez bizonyos. „Mindnyájan meghalunk, mondatik 2. Kir. ¹⁾ s elfolyunk a földbe mint a víz.“ „Melyik ember az, — éneкли a zsoltáros, — ki él, és halált nem látand?“ ²⁾ „El van végezve, írja sz. Pál, hogy az emberek egyszer meghaljanak“ ³⁾. Ugy hiszem, nem szükséges több idevágó helyet idéznem a sz. iratokból, csak a mindennapi életet kell néznem és ez eléggé mutatja a halál bizonyos voltát. Ha ez órában bejárnók a várost, nem tudom, nem találánk-e több helyütt megmerevült hideg tetemekre; ha pedig az egész megyét bejárhatnók, akkor már merem állítani, hogy bizonyosan többre akadnánk. Ami pedig az egész földkerekségét illeti, ezen már nagy számmal találtatnának az életből kimúltak, miután általában minden másod percre egy haláleset számítandó. Bumüller Világtörténetében ⁴⁾ ezt olvassuk: „A doriseusi thrák rónán szemlét tartott serege fölött a király (Xerxes); megolvastatott 10,000 embert, és ezek tömötten fölállítatva, egy kerítésbe vitettek. Kimenvén a kerített térről az első, másik csapat tölté azt be, s így folyvást, szakadatlanul, annyiszor 10,000 számíttatott, ahányszor új csapatokkal telt meg a kerítés. Xerxes látván ez iszonyu embertömeget (a görögök öt millióra teszik) könyekre fakadt; minek midőn okát bátorzkodtak volna az uralkodótól a pasák tudakozni, felele: „Meghat azon gondolat, hogy 50 év múlva ennyi emberből egy sem fog a földön élni.“ Keresztények, mához ötven évre hány fog közülünk még életben lenni, kik itt most jelen vagyunk? Nem tudom; de annyit mégis mondhatok, hogy nyolevan-kileneven múlva egy sem leend. Mily szerencsések leszünk, ha az istenfélő keresztény halálával mulhatunk ki; mert legyen bár még oly borzasztó meghalni, én azt állítom, hogy az istenfélő keresztényre nézve a

¹⁾ 14, 14.

²⁾ 88. zs. 49.

³⁾ Zsid. 9, 27.

⁴⁾ I. köt. 135. lap.

halál boldogság. Ami eléggé kiviláglik a következőkből. Képzljünk magunknak egy halálos órájához közeledő igaz keresztényt, amilyenek például a kereszténység első századaiban éltek. Érezvén gyengülését, mielőtt végórája elérkeznék, számot vet magával. Oh mily könnyű e számvetés! Ha átgondolja élete folyamát, ebben csak megnyugtatót, örvendetést, jutalomra méltót lát. Ha elmondja magában az Isten tíz- és az anyaszentegyház ötparancsát, azt veszi észre, hogy azokat pontosan megtartotta. Ha bele-néz a bűnök lajstromába, látja, hogy azok közül egyik sem nyomja lelksimeretét. Már ez is könnyűvé teszi szenvedéseit. Azonban mi ez azon boldogító öntudathoz képest, mely emlékezetébe hozza, hogy ő a szentségekben gyakran és méltóképp részesült, hogy mindenkivel őszinte felebaráti szeretetben élt, hogy az irgalmasság cselekedeteit gyakorolni főfoglalatossága volt. Le nem írható örömmérezem tölti el szívét, midőn a megtanított tudatlanok, a megvigasztalt szomorúak, az üdvösség útjára vezérelt bűnösök ezer áldásai viszhangzanak füleiben. Zavartalan álmában a jóltartott éhezők, a befödözött mezítelenek, a kiszabadított foglyok jelennek meg. Fájdalmai súlyosbodnak, de ő béketűrő. A gonoszlélek megkísérti, de ő már más kísérteteket állt ki. Környezői siránkoznak, de ő vigasztalójok. Egy aggaszthatná, hogy talán halála után övei civakodni és őt átkozni fogják. Oh nem! hisz még egészséges korában úgy rendezte el ügyeit, hogy ez neki, ha hirtelen jő vala is halála, semmi aggályt sem okoz. De ime a végórára kell készülnie, mert érzi, hogy három-négy nap múlva nehezen lesz az élők sorában. Mint jó keresztény gyónni, áldozni és az utolsókenetet is felvenni akarja. Nem mások figyelmeztetik erre, ő maga említi. Kívánata pontosan teljesítetik. A beteg meggyónik és az áldozáshoz készül. Ezt leginkább óhajtja: „A mint kívánczik a szarvas a vízforrásokhoz, úgy kívánczik az ő lelke Istenhez“ ¹⁾. Az utolsókenettől mitsem irtózik, hisz mint okos keresztény jól tudja, hogy az utolsókenet felvétele miatt még nem halt meg senki, sőt inkább vagy meggyógyult, vagy a haláltusára megerősítettet. Végződven a szent ténykedés, nagy lelkiörömet érez. Készer van a nagy utra és azért nem irtózik meghalni. A világot el kell ugyan hagynia; de hisz ennek soha sem szolgált. Vagyonáról le kell ugyan mondania; de hisz ő ebben csak gondnoknak tekinté magát. Testét a sötét sír fogja ugyan hideg kebelébe zárni; de hisz ez fel fog támadni „a feltámadásban, az utolsó napon“ ²⁾. Szülőitől, gyermekeitől hitestársától és jóbarátjaitól el kell válnia; de csak egy időre, mert ezeket újra meglátandja. Szóval az oly keresztényre nézve, akit multja nem aggaszt, jelenén túlteszi magát és jövőjébe a legerősebb reménynyel néz, a halál órája csak boldogító lehet; mert ezen óra rá nézve a fájdalomteljes élet után

¹⁾ 41. zs. 2. v.

²⁾ sz. Ján. 11, 24.

(Az isten-
félő halála
átköltözés
az örök
nyugalom-
ra.)

a) átköltözés az örök nyugalomra: „Az igaz pedig, — mondatik a Bölcsesség Könyvében — ha a haláltól hirtelen megelőz-
tetik is, nyugalomban leszen“ ¹⁾. „Szózatot hallék mennyből,
— szól sz. János pathmosi Titkos Jelenéseiben — mely ezt
mondá nekem: Irjad: Boldogok a halottak, kik az Úrban hálnak
meg. Már mostantól, ugymond a Lélek, nyugodjanak meg mun-
káiktól“ ²⁾. Oh szeretetre méltó halál — kiált azért sz. Ágoston —
ki ne vágnék utánad, miután te minden rossz határa, minden
fáradalmaink vége és az örök nyugalom kezdete vagy ³⁾. „Oh
halál, — folytatja sz. Izidor — mily édes vagy az ügyefogyottak-
nak; mily kedves a keservben élőknek, mily kellemes a szomo-
ruaknak és gyászolóknak!“ „A halál véget vet minden rosznak
ez életben“ ⁴⁾. Boldogító az igaz keresztény halála, mert ez
rá nézve

(Jutalom-
nyerés.)

b) jutalomnyerés. Képzeltetek magatoknak egy tudóst, aki
az évek hosszú során át fáradott valamely nagyszerű munkán; ő
mindennemű mulatságtól visszatartotta magát; ő nem csak
nappalát, de éje egy részét is íróasztalánál tölté, elvégre művét
befejezi és csakugyan a kitűzött nagyszerű jutalmat megnyeri.
Képzeltetek magatoknak egy szorgalmas földművest, aki minden
mezei munkát a kellő időben, habár nagy erőfeszítéssel, de el-
végzett; az időjárás is kedvező levén, az elvetett mag nem csak
hogy kikelt, hanem Isten áldása sem hiányozván meg is hozta a
százszoros gyümölcsöt. Képzeltetek magatoknak egy gondos ker-
tész, aki fácskáit jókor megnyeste, megöntözte, a kártékony rova-
roktól megtisztította; mily boldogító örömmel szedi ez le ősszel a fi-
nomabbnál finomabb gyümölcsöket, fáradalmainak legszebb jutal-
mát! Hamideztélénken képzeltetek, fogjátok tudni mily boldogító az
igaz keresztény halála, aki teljes életében a jócselekedetek magvát
vetette és most gazdagon arat, aki mindig ápolta erényes életé-
nek fácskáit és most bőven szedi azok legnemesebb gyümölcseit.
Az ily keresztény örömmel mondhatja a nemzetek nagy aposto-
lával: „Jó harczot harczoltam, a futást elvégeztem, a hitet megtar-
tottam; végezetre eltetett nekem az igazság koronája, melyet
megad nekem ama napon az Úr, az igaz bír“ ⁵⁾. Miért a zsoltá-
ros szerint is: „Drágalátos az Úr színe előtt az ő szentei halála“ ⁶⁾;
mert öröme telik abban, midőn egy örökké tartó boldogság-
gal jutalmazza meg azokat, akik magokat erre érdemesekké
tették. Ezért biztatja sz. Bernát a haldoklót: „Menj biztosan,
menj örvendve oda, hol bírád ügyvivőd“ ⁷⁾. Boldogító az igaz ke-
resztény halála, mert ez rá nézve

¹⁾ 4. 7.

²⁾ 14. 13.

³⁾ Liguori. Gesammelte Predigten. I. Th. S. 112.

⁴⁾ S. Bernardus. Volum. III. Pag. 1303. De morte. J. P. Migne.

⁵⁾ II. Tim. 4. 7.

⁶⁾ 115. zs. 6. v.

⁷⁾ S. Bernardus. Volum. IV. Serm. II. De crucis scientia. Punct. 6.
Pag. 133. J. P. Migne.

c) hazaérés. „Nincs itt maradandó városunk, hanem a jövő (Hazaérés) vendőt keressük“¹⁾. Ha meg akarunk róla győződni, hogy mi a siralomvölgyben csak száműzöttek vagyunk, nem kell egyebet tennünk, mint a fájdalomkra, a nyomorra, inségre, szóval a különféle szenvedésekre tekintenünk, melyekkel majd egyik, majd másik küzd közülünk. Mindezek azt mutatják, hogy mi igazi hazánktól, a mennytől távol vándoruton, zarándokságban, sőt számkivetésben élünk és hogy csak akkor érünk valódi honunkba, mikor a sír torkán átmegyünk. Ha tehát senki sem meri kétségbe vonni, hogy jól érzi magát a fáradt vándor, midőn hosszú vándorlása után ismét üdvözölheti honfiát; ha tehát mindenkinek el kell ismerni, hogy egy még eddig nem ismert örömtől dagad az áhitatos zarándok szíve, midőn megtevéen fogadalma-parancsolta útját, ismét öveit ölelheti; ha tehát kiki meg van győződve, hogy boldog a számkivetett, kivel egy szomorteljes élet végén közöltetik, hogy legalább hűlt tetemét fogják a kedves haza porai takarhatni: úgy mindnyánknak be kell látni, hogy az igaz keresztény halála nem levén ez más, mint a vándorlás-, zarándokság- és száműzetésből hazaérés, csak boldog lehet. És azért sokkal kisebb volt Fáráo főpohárnokának öröme, megtudván a börtönben Józseftől, hogy három nap múlva ismét visszahelyeztetik előbbi hivatalába, mint az igaz keresztényé, aki tudja, hogy nincs megszűnése az órá, mely számkivetésének véget vet és őt szeretett honába, az égbe viszaviszi²⁾. Boldogító az igaz keresztény halála; mert ez rá nézve

d) kapu a mennyországba. Senki be nem mehet a mennyországba, senki el nem juthat Istennek színéről színre való látásához, aki előbb meg nem hal és a síron keresztül nem megy; mert „ez az Ur kapuja, az igazak mennek be azon“³⁾. Sz. Bernát is idevágólag mondja: „A halál a győzelem befejezése és az örök élet kapuja.“ Nem hiába mondta tehát sz. Jeromos a halálhoz: „Lásd oh halál, ha te ki nem nyitod nekem az ajtót, nem juthatok Istenem birtokába.“ Ezért kiálthatott fel sz. Terezia is így sajtólagosan: „Meghalok Istenem, ha meg nem halok.“ Borromaei sz. Károly meglátott egykor palotájában egy képet, mely a halált emberi csontvázból kezében kaszával ábrázolta, azonnal hivatott képirót, kinek azt parancsolta, hogy a képen levő halál kezében a kaszát törölje el és fessen helyébe aranykulcsot, mert ugymond a halál nyitja meg nekünk a kaput a mennyországba⁴⁾.

Akarjátok látni, minő a szentnek halála, nézzetek Jézusra. Ő közel van a halálos perchez, lélekzete gyengül, szemei megtörnek, arca halaványodik, szíve alig ver, teste a végerőkódás miatt

¹⁾ Zsid. 13, 14.

²⁾ Ligouri. Gesammelte Predigten 1, Th. S. 111.

³⁾ zs. 117. 20 v.

⁴⁾ Ligouri. Gesammelte Predigten 1, Th. S. 112.

feszül, lelke készülöben van a testtől megválni. Ő szenvedése nagyságának dacára nyugodt, Ő most is a szelid Jézus, Ő a legnagyobb bizalommal ajálja fel lelkét mannyei Atyjának. Ime Keresztények, itéljétek meg már ezek után, nem boldogító-e az igaz halála, minthogy ez rá nézve nem más, mint átköltözés a nyugalomra, jutalomnyerés a győzelem után, hazaérés a vándorlásból és végül kapu a mennyországba. Az a kérdés most már: Minő keresztények vagytok ti? En nem akarok fölöttetek ítéletet hozni, tegyétek csak jobbotokat szívetekre, majd megfelel nektek annak dobbanása; részemről csak azt akarom még nektek megmutatni, hogy míg az igaz keresztény halála valódi boldogság, addig az istentelené valódi boldogtalanság, borzasztó kétségbeesés és kárhozat.

(Az istentelen halála gyorsan elkövetkezik.)

Amilyen kinek-kinek élete, olyan halála is nagyon kevés kivétellel. A rossz kereszténynek istentelen élete, ilyen leendő halála is. Egy eretnekről mondatik, miszerént ő elvetemedettségében annyira ment, hogy magát fölajálálta a pokoli léleknek a kárhozatra, ha hosszú ideig élhet és ezalatt minden nemtelen vágyait kedve szerint kielégítheti. Ezt a gonosz szellem neki meg is ígérte; azonban ép akkor, mikor legboldogabbnak hitte magát és azt gondolta, hogy még igen sok ily élvadás éve van hátra, jelent meg neki a halál és kérte a kikötött életet és lelket az örök kárhozatra. Hallván az eretnek a halálra és kárhozatra szólító hangokat, hideg borzalom futotta át minden tagját és fölkiáltott: „Tehát ily hamar!” Mind hasztalan, az élvekről le kellett mondani és a borzasztó halált a szerződés értelmében követni az örök kárhozatra. Ime amilyen az élet, olyan a halál. Amint ezen eretneknek gyorsan elmúlt, úgy múlik el észrevétlenül sebesen minden rossz kereszténynek is élete. A vizek mellé ültetett fához, melynek mindig meg van kellő nedvessége és amely annak idejében meg is hozza a kívánt gyümölcsöt, hasonlítván Dávid az igazat, így folytatja: „Nem így az istentelenek, nem így; hanem mint a por, melyet a szél elhány a föld színéről“¹⁾. A második zsoltárban pedig ez mondatik: „Vasvesszővel fogod őket kormányozni és mint a cserépedényt összetöröd őket“²⁾. Csakugyan a bűnös ember élete, ha még oly erősnek látszik is, hasonlóképp a cserépedényhez nagyon törékeny: „Láttam az istentelent felmagasztalva és felemelkedve, mint a Libanon czedrusait. És átmenék, — és ime nem volt; és kerestem őt, és helye sem találtatott“³⁾. Ily gyorsan múlik el a gonosz élete; anélkül, hogy észrevenné, itt

¹⁾ 1. zs. 4. v.

²⁾ 9. v.

³⁾ 36. zs. 35, 36. v.

a halál órája. De kísérjünk egy ily embert betegsége első percétől egész utolsó lehelleteig figyelemmel, hogy annál inkább fölbuzduljunk a bűn útjának elhagyására. Tegnap sétált ki N. szántóföldjére, hogy megnézzze vetését, s éta közben eső éri, átázik és meghűl. Mire haza ér, kis főfájás és levertség éri, hogy a bajnak elejét vegye, a szokottnál korábban fekszik le, éjjelig jól alszik, de azután már nem. Három óratájban alig várja a reggelt, hogy orvosért küldhessen. Az orvos megérkezik és a bajt a beteg nagy örömeire jelentéktelennek találja. Nehogy azonban valami váratlan történjék, erősítő irt rendel betegének, ki az orvosszert beveszi, de egykép marad. Így tart ez három-négy napon át anélkül, hogy a csekély meghűlésből származott baj akár jobbra akár rosszabbra változnék. De ime a dolog utóbb fordulatot vesz. Egyik reggelen a beteg rosszabbul érzi magát, mit orvosának ez megérkezvén fel is említ. Az orvos csakhamar észreveszi az ismeretes jelekből, hogy itt a betegség igen komolylyá fog válni, azért mindent megtesz, hogy a legnagyobb bajnak elejét vegye; de mind hasztalan, halál ellen nincs orvosszer. Két hét annyira kimerítette a beteget, hogy a legutóbbi látogatás alkalmával az orvos jónak látta tudatni a házbeliakkal, miszerént a betegnek jó lesz meggyónni és ha még nem volna végrendeletet készíteni. De ki fogja most már ezen borzasztó hirt a beteggel tudatni? Talán neje? Ez nem bátorkodik. Talán gyermekei? Oh ezek nem érzik magokat erre elég erőseknek. Talán barátjai? Oh ezek most nem szeretnek nála lenni. De hát az Istenért valakinek mégis csak tudatni kell vele; mert hát ha még sem mese, hogy van a síron túl is élet. El végre rájönnek, hogy majd a lelkész elkészíti a beteget az istenneli kibékülésre, miért is csakugyan elküldenek érte. A lelkész megjelenik egész készüléttel. De most már mit csináljon? Karingben a szobába be nem léphet, mert a beteg elrémül. A gyónásról csak nem beszélhet, mert a beteg szörnyet hal. Leteszi tehát a karinget, belép a beteghez és ezt szeliden üdvözlí. Viszonzás helyett borús homlokkal, tört és mereven néző szemekkel találkozik: „Barátom, mióta van rosszabbul, kérdi a pap ismerős betegét?” A végharcba keveredett beteg értelmetlenül felel. Rövid idő múlva azt kérdi a felismert paptól, mit akar, ki látván, miszerént itt nincs vesztegetni való perc, röviden előadja betegének, hogy állapotja veszélyes, hogy nem sokára a legigazságosabb bíró ítélőszéke elé álland; tehát béküljön ki Istenével, mielőtt az idő és tér határaitól kilépne. E váratlan hír borzasztó hatást gyakorolt a betegre. Ő azok közé tartozott, akik előtt Isten, lélekkhalhatatlanság, bűn, megváltás, pokol, mennyország csak üres hangok voltak. De a végpercben mégis felébredvén a régóta elnyomott lelkismeret, ő borzasztó kétségbeesés közt múlt ki ez életből. Oh keresztények, borzasztó a bűnös halála

a) mert igen nehezen tud megválni a világtól, melynek szolgált. Ő a pénzt, gazdagságot és általában minden örömet, melyet (Nehezen tud meghalni.)

az élet nyujt, úgy tekintette, mint teremtetése célját, melyekbe egészen elmerült, melyeknek élvezete mintegy második természetévé fajult, honnét az azoktól elszakíttatás módnélküli fájdalmat okoz neki és innét magyarázható meg, miért mond le oly könnyen a koldus az életről, míg a dúsgazdag ahhoz oly móhon ragaszkodik. Innét érthető, hogy Eukrites a tőle kérdezőnek, melyik szeretne lenni: Krezus-e vagy Sokrates, ezt felelte: Életemben Krezus, de halálomban Sokrates. Borzasztó a bűnös halála; mert

(Lélekismerete furdolja.)

b) közeledvén a halálos perc, iszonyu lélekismeret-furdalást érez. Ő a lélekismeret-furdalást eddig csak nevérol ismerte, mivel a jólét, világ zaja és az egymást váltó gyönyörök, melyekben résztvett, azt mély állomban ringatták; de nem ringattatván az élvek bölcsője, az felébred és a mérges viperáknál is jobban mar. „Midőn rátok rohan a hirtelen nyomorúság — mondja a Példabeszédek könyve a bűnösökről — és a végveszély mint fürgetek elérkezik; midőn rátok jő a háborúság és szorongatás: akkor segítségül hínak engem, és nem hallgatom meg“ ¹⁾. A Bölcsesség Könyve pedig ezt írja rólok: „Bűneik öntudatában félve jönnek elé, és ellenök lépnek föl gonosz tetteik“ ²⁾. Mit jelentenek e szavak mást, mint a lelkismeret furdalását, mely a halálos órában ellenök feltámad. Hogy az ily ember helyzetéről kellő fogalmatok legyen, jegyezzétek meg a következő esetet. Élt Indiában egy viperafogó ember, ki ezen veszedelmes mesterséget igen jól értette. A szegény ember e mesterséget kenyérkeresetből űzte. A viperák használatnak ugyanis gyógyszerárakban az úgynevezett terjék készítésére. Ide hordta tehát ő is az összefogott viperákat eladás végett. Egy szép délután történt, hogy az említettem ember kimenvén a veszedelmes foglalkozásra százötven viperát hozott haza. Azonban nagyon elfáradván, alig hogy haza ért és a mérges férgeket a szokott edénybe tette volna, mindjárt lefeküdt. A sok járás-keles által okozott fáradtság oly mély állomba keverte a szerencsétlen embert, hogy észre sem vette, miszerént a sietése miatt rosszul zárt edényből a viperák kiszabadultak és természetöknél fogva a meleget keresvén, a mélyen alvó ágya felé siettek. A szerencsétlen halál fia csak akkor ébredt föl, mikor viperái mind mellé bujtak. Képzeltetek a szegény ember helyzetét, ha mozdul, azonnal megmarják; de azon helyzetben sem maradhat mindig; mit tesz tehát? Amily halál lehetőséges volt, szólt a mellék-szobában fekvő édes anyjának, hogy hozzon csendességben valamely edényben melegített édes tejet. Az édes anya ezt gyorsan megtevén, fiát megmentette; mert a vipera-sereg néhány perc múlva mind az édes tejben volt. Keresztények! e szerencsétlen halálos veszedelmében van a bűnös

(A viperafogó.)

¹⁾ 1, 27.

²⁾ 4, 20.

halála óráján azon különiséggel, hogy míg a viperafogó megmenekült, addig a bűnösnek el kell vesznie; mert megtérése különös isteni kegyelem nélkül lehetetlen, és ez az, mi a bűnös halálát még

c) borzasztóbbá teszi. Hogy a nagy bűnös Isten különös kegyelme nélkül halála óráján sem térhet meg, az bizonyos; mert Jób szerint: „Szíve megkeményedik mint a kő, és összeszorúl, mint a kovács ülője“ ¹⁾. Bölcs Sirák is ezt mondja: „A keményszív gonoszúl jár utoljára; és ki a veszedelmet szereti, elvesz abban“ ²⁾. „Én elmegyek — mondja Jézus — és majd kerestek engem, és a ti bűnötökben meghaltok“ ³⁾. Ime maga az örök igazság mondja, hogy a bűnösök bűneikben hálnak meg, ki fog szavai fölött kételkedni! De hogy példákkal is éljek. Nézzetek az istenáruló Judást, mily módon múlik ki: „Akkoron látván Judás, ki őt elárulta, — mondatik sz. Máténál — hogy el van ítélve: megbánván tettét, visszavivé a harmincz ezüstpénzt a papifejedelmeknek és véneknek mondván: Vétkeztem elárulván az igaz vért! — — — és elmenvén fölakasztá magát“ ⁴⁾. Tekintsétek a Krisztus Urunk mellett felfeszített latrok egyikét, nem irtóztok-e, hallván kétségbeejtő kiáltásait; nem borzadtok-e, látván arcán az iszonyu haláltusát; nem rémültök-e, nézván a rettenetes hánykolódást? Ime így múlik ki a bűnös; mert megtérése különös isteni kegyelem nélkül, ami pedig nem oly igen gyakori, lehetetlen, mit eléggé bizonyít a dolog természete is. Ugyanis lehetséges-e, hogy a bűnös igazán megbánja azon bűneit, melyeket ő addig el nem hagyott, míg ezek őt el nem hagyták? Bizonyára nem; mert most egyszerre kellene azt szeretnie, akit talán egész életén át gyűlölt, mert most egyszerre meg kellene utálnia azt, amit eddig szeretett. Oh mily nagy isteni kegyelem, mily erős önmegtagadás kívántatik ide! olyan, melyeknek sem egyikére sem másikára nem számíthat a halállal küzdő szencsétlen. Mi természetesebb tehát, mint hogy megtérése lehetetlen. Ezért Liguori sz. Alfonz szerint az ily bűnös vége hasonló azon város polgáraiéhoz, akik sok vadállatot tartottak egy ideig, hogy majd adandó alkalommal ezeket ellenségeik ellen bocsássák és amint a városukat megrohanó ellenségre csakugyan kibocsájtották volna a fenevadakat, ezek nem az ellenségre, hanem uraikra rohantak és őket szétmarcangolták. Borzasztó a bűnös halála; mert

d) előtte megnyílik a kinteljes örökkévalóság. Sz. Bernát szerint a bűnöshez halála óráján saját bűnei így szólnak: „Mi művel vagyunk, mi téged el nem hagyunk, mi téged elkísérünk egész az Isten ítélőszékeig, mi a pokolban társaid leszünk az egész örökkévalóságban.“ Igen, az egész örökkévalóságban. Örökkévalóság! mi vagy te? Valami megfoghatlan, megmérhetlen,

(Nem térhet meg.)

(Megnyílik előtte az örökkévalóság.)

¹⁾ 41, 15.

²⁾ 3, 27.

³⁾ sz. Ján. 8, 21.

⁴⁾ 27, 3—5.

végetlen, melynek se kezdete se vége, vagy ha kezdete volt is teremtményekre nézve, de vége soha sem lesz. Tudom, mily hosszú körülbelül egy év, két-három év; van fogalmam rövidebb hosszabb időközökről: de rólad elmélkedvén, ép úgy elvesz benned képzelő tehetségem, mint a pusztában kiáltó szava elhangzik. És e megmérhetlenséget most egyszerre látja a lelkismeretétől gyötört halálos beteg a pokolról levén szó minden szörnyei-, magasan csapkodó lángjai és hallja az ottani jajkiáltásokat, melyek a sziklákat is megrendítenék. Oh pokoli örökkévalóság, te beutazhatlan Sahara, melyet jótékony harmat nem áztat, — te égő mező, mely mindig lángolsz, — te a kétségbeesettek szomoru gyűlhelye, mely mindig zajos, — te teszed legborzasztóbbá a bűnös halálát; mert te lebegsz előtte, midőn csörömpölve kezdenek feltárulni kapuid. Az istentagadó Voltaire előtt is e borzasztó örökkévalóság lebegett, midőn kevéssel halála órája előtt papért kiáltozott, de barátjai ezt nem híván lelket rázó kétségbeesés közt lehelt ki hitetlenségtől fekete lelkét. Ugy hiszem a hallottak után eléggé meggyőződhattetek a bűnös halálának borzasztóságáról. Volna-e kedvetek ily halállal kimúlni? Nem hihetem; irtózzatok tehát vissza a bűnös élettől is, mely kétségkívül ily halállal végződnek és kövessétek az istenfélőt, melynek vége az igazi és annyira óhajtott boldogság leend.

* * *

Hozzád fordulunk már mennyei Megváltónk, édes Jézus, ki leszállván az Atya kebeléből példát mutattál nekünk, mint kell egész éltünknek folytonos készületnek lenni a halálra, hogy elkövetkezvén annak félelmes órája, ettől vissza ne rettenjünk. Te, mielőtt a mindent magában foglaló „Beteljesedett“ utolsó szavadat kimondanád, isteni lelkedet egész bizalommal ajáltad fel mennyei Atyádnak: taníts meg bennünket is Isten parancsait oly buzgón teljesíteni, hogy elérkezvén életünk végórája, mi is erős bizalommal kiálthassuk: „Atyám, kezeidbe ajálom lelkemet.“
Amen.

VII.

„Beteljesedett.“ Sz. Ján. 19, 30.

Jézus Krisztus a világ Megváltója három hosszú órát eltöltvén a kereszten, miután elleneiért buzgón könyörgött, a megterő latornak a paradicsomat megígérte, szeretett anyjáról gondoskodott, elhagyatottsága miatt panaszkodott, a lelkek üdve utáni szomját kijelentette, sz. lelkét mennyei atyjának felajálotta volna, felkiáltott: „Beteljesedett.“ Mi teljesedett be? A kinteljes szenvedés, mely e pillanatban végét ért. A mennyei Atya ugyanis általunk megfoghatlan bölcseségénél fogva úgy határozván, hogy az ő szüleink bűne miatt szeretetéből kiesett embert csak sz. Fia kínos halála árán akarja kegyeibe visszafogadni, Jézus Krisztusnak igen sokat kellett szenvedni, mielőtt égi dicsőségébe ismét bejuthatott. „Nem ezeket kellett-e szenvedni a Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségébe?“¹⁾ Kérdi Ómaga Emausba menő tanítványait. Az ó-szövetségi sz. iratok minden lapja bizonyítja, hogy Jézus Krisztus szenvedésének körülményei pontosan megmondattak a látnokok által már sok századdal előre. A többek közt a királyi látnok az Üdvözítőnek epével és ecettel való itatását a 68-ik zsoltárban így énekelte meg: „Epét adtak nekem eledelül; és szomjúságomban ecettel itattak engem.“²⁾ Beteljesedvén már a többi jóvendölések mind, ez sem maradhatott el, és hogy ez is miként teljesedett be, elmondja sz. János: „Azután tudván Jézus, hogy minden elvégeztetett, hogy beteljesedjék az írás, mondá: Szomjúhozom! Vala pedig ott egy edény tele ecettel. Amazok tehát a szivacsot megöltvén ecettel és izsópra tűzvé, az ő szájához nyujták. Amint tehát Jézus az ecetet vette, mondá: Beteljesedett!“³⁾ De érthetjük a „beteljesedett“ kifejezés alatt azt is, hogy az emberiném megváltásának nagy munkája, mely annyi yérizzadás-, oly kegyetlen megostoroztatás-, tövisekkel való megkoronáztatás-, a büntherelt keresztnak a Kálváriára való felvitele-, keresztreszegeztetés-, és végre

¹⁾ Sz. Luk. 24, 26.

²⁾ 22. v.

³⁾ Sz. Ján. 19, 28–30.

három óráig tartó keserű szenvedést követő halálba került, ezen-
nel bevégeztetett. Bevégeztetvén tehát a megváltás isteni műve,
Jézus lehajtottá fejét és kiadta lelkét. De minő jelenet! Dél! és
a nap visszavonja sugarait, elsötétül. A templom kárpítja fölül-
ről aljaig ketté szakad. A föld reng lábaink alatt. Az ezredéves
sziklák iszonyu robajjal szétrepednek. A századok óta lezárt
sírok megnyílnak, és a halottak azokból kiemelkedvén a szent
városba mennek és sokaknak megjelennek. Az őrség századosa
felkiált: „Ez valóban az Isten fia volt.“ A tömeg bűnös volta ér-
zetében mellét veri és futásnak ered. Keresztények! ne fussunk
a golgotai néptömeggel az igazság elől, hanem inkább állapod-
junk meg itt az ég és föld között függő Jézus keresztjénél és
fontoljuk meg, valjon az, kinek halálakor ily csodák történtek,
nem több-e közönséges embernél. Én e magasztos pillanatban,
midőn maga a teremtettség mellett bizonyít Renan el-
len, hangosan hirdetem, hogy az, ki a kereszten elvérzett és ki-
nek halálát ily csodák kísérték, nem lehetett csupa ember, neki
Istennek is kellett lennie egyszersmint. S ezt teendő csak azt
sajnálom, hogy ezen rövid félórában minden érvet, mely Jézus
istensége mellett felhozható, fel nem hozhatok. Az idő rövideje
miatt tehát minden egyebet elhallgatva, ez alkalommal csak így
szólok: Hogy Jézus Isten, mutatják halála alkalmával a termé-
szeti világban elvitázhatlanul végbement nagyszerű csodák.

Isteni Megváltó! Jézus Krisztus! kit itt e sz. oltáron a ke-
nyér színe alatt jelenlenni hiszek, adj erőt szolgálid legkisebbiké-
nek, hogy ez halálad alkalmából istenségedről értekezvén a hi-
vőket megerősítse, a hitetleneket pedig megtérítse.

* * *

A férfiuval, ki Jézus Krisztus istenségét legújában nyil-
ván meré tagadni, foglalkozván, kíváncsi voltam, mikép fogja ő
fejtegetni ama nagyszerű természeti jeleneteket, melyek Jézus
Krisztus halálakor láthatók valának, és legnagyobb bámulatomra
ezeket meg sem említette. Ő az evangelistákat mindenesetre ol-
vasta; mert tételei tárgyalásában ezekre sokszor hivatkozik;
lehetetlen volt tehát a sz. Máté, sz. Márk és sz. Lukács által föl-
hozott elsötétedés, a templom kárpítja- és a sziklák szétrepedése,
a földrengés, és a sírok megnyílása felemlítését észre nem vennie.
És mindezt meg sem említi, halott meg is kellett volna cáfolnia;
de bizonyosan ő magát erre képtelennek érezvén, jobbnak vélte
azokról hallgatni. Azonban nem hallgatunk mi, kiknek lelki sze-
mei előtt mennek végbe e borzasztó jelenetek; mert éppen ezek-
ből akarjuk megtanulni az előttünk két lator közt kereszten füg-
gőnek istenségét. Egy végsőhaj, és Jézus Krisztus a kereszten
megszünt élni; a nap hirtelen elsötétül, és nyomban fekete éj
száll alá a bűnös földre. Mi lehet ez, ez nem természetes, ez cso-
dajelenet. De való-e ez, vagy csak látszat? Csupa valóság. Há-

(A nap el-
sötétül.)

rom evangelista, Dénes, az areopagita és az aegyptusi Phlegon és azóta két évezred szakadatlan hite harcol amellett, hogy a nap ezen elsötétedése megtörtént. „Hat órától pedig sötétség lön az egész földön kilencz óráig.“¹⁾ „És hat órától sötétség lön az egész földön kilencz óráig.“ Irja sz. Márk.²⁾ „Vala pedig mintegy hat óra, és sötétség lön az egész földön.“ Bizonyítja sz. Lukács.³⁾ Ime K. ily egyhangulag, majdnem ugyanazon szavakkal és szórendben szólván e három evangelista a Krisztus Urunk halálakor beállt sötétségről, ki az, ki állításunk igazságát tagadni merné? Ami sz. Dénest, az areopagitát illeti, erről a zsolozsmák könyve ősi részében ezt olvassuk: „Az atheni Dénes, egy az areopági bírák közül, a tudományok minden nemében kitanult férfiú volt. Róla mondatik, hogy, midőn még a pogányság tévelyében vala, a napon, melyen Krisztus Urunk keresztre feszített, észrevevén a napot a természet rendje felett megfoghatkozni, felkiáltott: vagy a mindenség Istene szenved, vagy a világ gépezete fölbomlik.“⁴⁾ „Phlegon a pogány író, azt bizonyítja, hogy a görögszámítás szerénti a 202 olympiasnak 4 évében oly sötétség borította el a földnek kerekességét, hogy déltájban a csillagok ragyogását lehetett látni.“⁵⁾ Cantu Caesar Világtörténelme ezt így említi fel: „Phlegon Tiberius uralkodásának 18-ik évében annyira sötét napfogyatkozásról tesz említést, hogy hat egész óráig látszottak a csillagok nagyszerű földrengés mellett;“ és hozzá teszi: „ugyanaz, melyről az evangelisták is emlékeznek.“⁶⁾ Hogy tehát Jézus Krisztus halálakor valóban elsötétedett a nap, ez történeti igazság. Hanem természetfölötti eset, csoda volt-e ezen elsötétedés; vagy talán csak természetes napfogyatkozás állt be Jézus Krisztus halálakor, mely legkevesebbé sem bizonyít vala amellett, hogy Ő a természet Ura? Igen! a napnak Jézus Krisztus halálakor történt elsötétedése természetfölötti eset, valóságos csoda volt; mert Krisztus Urunk szenvedése és megfeszítettése a zsidók husvétjében történt, mely mindenkor a hold első hónapja 15-én, tehát holdtöltekor tartván, a természetes napfogyatkozás ekkor teljes lehetetlenség volt. A napfogyatkozás ugyanis nem levén egyéb, mint vagy az egész napnak, vagy részének a hold által szemeink előli elfedése, az a természet rendje szerint máskor nem történhetik, mint ujholdkor.⁷⁾ Aztán Dénes az areopagita bizony nem csodálkozik vala annyira, ha e jelenet csodás színnel nem bír. Az aegyp-

¹⁾ Sz. Mát. 27, 45.

²⁾ 15, 33.

³⁾ 23, 44.

⁴⁾ Pars. Aut. IX. Octobris. In festo SS. Mart. Dionysii ect.

⁵⁾ Munkay. Jézus Krisztus Kinszenvedésének és Halálának története. 138. lap.

⁶⁾ VI. Könyv. 370. lap.

⁷⁾ Scripturae. S. Cursus. Compl. J. P. Migne. Tom. XXI. In Math. Cap. XXVII.

tusi Phlegon szavai szerint pedig az elsötétedés oly nagy volt, hogy délben a csillagokat ragyogni látták, és ugyan szerinte hat egész óráig tartott. Kérdelem, a természetes napfogyatkozás olyan-e, hogy beálltával a csillagok ragyogását észreveszszük? Bizonyosan nem. De ha ezt is megengedjük, akkor is azt mondom, hogy ezen elsötétedése a napnak nem lehetett természeti; mert a teljes elfödetés, vagyis a legnagyobb sötétség legföljebb hét percig tarthat.¹⁾ Végül az Isten szellemétől ihletett evangelisták is, mint csodát említik fel a nap elsötétedését. Semmi kétség tehát, hogy a nap elsötétedése Krisztus Urunk halálakor valódi csoda volt. De mit látunk már e csodában?

(A nap elsötétedésének jelentősége.)

A szent és tudományos férfiak más és más jelentőséget adnak e csodának. Sz. Leo szerint a nap ezen elsötétedése jelentette a zsidók vakságát, kik az elvitázhatlan jelek dacára sem ismerték fel Jézus Krisztusban a megígért Megváltót. Sz. Jeromos azt mondja, a nap visszavonta sugarait, nehogy a kereszten függőt lássa. Jeruzsálemi sz. Cyrill szerint pedig a nap Nagypénteken nem világított, jelentvén az igazság napja kimúltát. Mi pedig sok mással egyetemben tisztelvén a most felemlített sz. férfiak véleményét is, így szólunk: A nap Jézus Krisztus halálakor elhomályosodott a mennyei Atya haragjának, és főleg sz. Fia, Jézus Krisztus istenségének kijelentése végett. Hogy a nap elsötétedése jele az isteni haragnak, kitünik a sz. írásból: Izaias Babylonnak a medok által létesítendő felforgatásáról szólván mondja: „Ime az Ur napja eljő, ... tele boszankodással és haraggal. ... Az ég csillagai és azok fényessége nem terjesztik világosságukat; sötét lesz a nap feljövésében.“²⁾ „Mikor meghalsz, fenyegeti az Ur haragjában Fáraót, beborítom az eget, és elsötétítem csillagait; beborítom a napot felhővel, és a hold nem adja világát.“³⁾ Ámosznál pedig így jelenti ki Isten haragját: „Az napon, úgymond az Ur Isten: elenyészik a nap délben, és elsötétítem a földet fényes nappal (akkor t. i. mikor már megérett Izrael gonoszsága a bűnhődésre).“⁴⁾ De lehetett-e valaha a nap alkotója haragosabb, mint ma, mint ez órában, melyben az, kiben egykor Tábor hegyén jókedve telt, sebekkel és vérrel elborítva, élet nélkül függ a gyalázat fáján? Nem. Következőleg, ha valaha a nap az isteni harag miatt csakugyan elsötétedett, úgy ma leginkább el kellett sötétednie, hogy így a hitetlenség vakságában botorkáló ember belássa, miszerint az, kinek halálán a világ alkotója megindulva a természet rendjét három óra folyásig felbontani nem kételkedett, sokkal több embernél, vagyis hogy vele egylényegű Isten. Megvallotta ezt Dénes, az areopagita. Sz. Leo pedig ugyanezt így fejtegeti

¹⁾ Népszerű Csillagászat. Molnár. 199. lap.

²⁾ 13, 9, 10.

³⁾ Ezek. 32, 7.

⁴⁾ 8, 9.

(de Pass.). Minden teremtmény a maga módján tudatni akarta, minő fájdalmat érez a közös Teremtő halálakor. A vakságukban megátalkodott zsidók felfeszítvén Jézus Krisztust és látván Őt a borzasztó halállal tusakodni, gúnyosan így kiáltottak: Ha Ő az Isten Fia, szálljon le most a keresztről, és hiszünk neki. Kihívó vakmerő beszéd ez, mely nem maradhatott felelet nélkül. A nép, mely látván a vakok meggyógyítását, a legutálatosabb nyavalyák egy pillanat alatti eltűnését, és a halottak feltámadását nem hitt; kétlem, hogy elismeri vala Jézust Istennek, habár Ő száll is a keresztről. A megátalkodottság, mely egykor az ördögöknek Jézus által történt kiűzetését Belzebub erejének tulajdonította, nem kételkedem, a keresztről le szállást is vagy ily erőnek, vagy valamely bűvölő hatalomnak irandotta fel. De amugy is az örök végzet szerint Jézus Krisztusnak a kereszten kellett kimúlania, tehát le nem szállhatott; miért szükséges volt, hogy a keresztről le szállás elmaradását nem csak pótló, de sőt százszorososan meghaladó és semmiféle bűvös erőnek nem tulajdonítható csodák menjenek végbe e megátalkodott nép előtt, melyeket látva, a hívők megerősítsenek, a meg nem átkodott hitetlenek pedig megtérítsenek. És e csodák rendjét a napnak azonnali rémletes elsötétedése meg is kezdte. Mintha csak még a haragjában is irgalmas mennyei Atya hallván a káromló szöveget: Ha Isten Fia, szálljon le most a keresztről és hiszünk neki, így felelt volna: Legyen tehát, le ugyan nem száll Fiam a keresztről; mert e tény örökvégzetemet rontaná meg; de ha csakugyan e le szállás következtében elhinnétek, hogy Ő velem egylényegű Isten, úgy azonnal lássatok csodákat, melyek sokkal nagyobbak lesznek a keresztről való le szállásnál, következőleg a melyek titeket istenségéről épen úgy meggyőzhetnek, mintha csakugyan le szállna a keresztről.

A nap elsötétedését, a templom kárpitjának kettészakadása (A templom kárpitja kettészakad.) követte, mely második csodában szintén Jézus Krisztus istenségét látjuk. A templom kárpitja a Krónikák II-ik könyve szerint függő szőnyeg volt, készülve kék, piros, karmazsin-színű és fehér selyemből, melybe kerubok voltak szöve,¹⁾ és arra szolgált, hogy a szentek szentét elkülönözze a szenthelytől. E szőnyeg Jézus Krisztus halálakor csodálatos módon fölülről aljáig kettészakadt. Hogy e csodás esemény nagy titkot foglal magában, kitűnik sz. Máté és sz. Márkból, kik ezen eseményt oly gondosan felemlítik: „És ime a templom kárpitja ketté hasada fölétől egész aljáig.“²⁾ Mondja az első. Sz. Márk pedig így ír: „És a templom kárpitja kettéhasada fölétől egész aljáig.“³⁾ Több szent és tudós férfiú szavai után a templom szőnyegének e csodás elhasadása annak jeleül történt, hogy Krisztus halála által (Ennek jelentősége.)

¹⁾ 3, 14.

²⁾ Sz. Mát. 27, 51.

³⁾ 15, 38.

az ószövetségi törvény megszűnt, a malaszt törvénye elkezdődött, az egek megnyíltak, az igaz hit titkai kinyilatkoztattak. De akkor Jézus Krisztus a megígért Megváltó; mert mindezek a Megváltó eljövételére és halálára voltak fentartva. Engedjük meg tehát K. azt, ami ugysis fényesebb igazság a déli napnál, hogy t. i. Jézus Krisztus a megígért Megváltó, akkor nem lesz nehéz belátnunk, hogy Ő Isten egyszersmint; mivel nem csak a zsidók vártak isteni Megváltót, hanem, ami valóban sajátos, az ó-világ minden népei hitték, hogy lesz időszak, melyben az istenek magok szállnak le a magasból, boldogítandók a szegény elhagyatott emberiséget. Hogy a zsidók Istent vártak a Megváltóban, ezt az ó-szövetségi sz. iratok nyilván hirdetik: A 109-ik zsolt. ezt olvassuk: „Mondá az Ur az én Uramnak: Úlj az én jobbomra, míg ellenségeidet lábaid zsámolyává teszem.“¹⁾ Az apostolok, a sz. Atyák, a csallhatatlan egyház, a sz. írás e helyét a Messiásról értelmezik, ahol az „uramnak“ kifejezés alatt az Isten második személyét, Jézus Krisztust értik, aki uralkodni fog az Atya jobbán nem csak addig, míg ellenségei leveretnek, hanem azután is. Hogy Dávid azt, ki az Ur jobbán ül és uralkodni mondatik, egy természetűnek hitte az Urral, vagyis az Atyaistennel, mutatja az, hogy őt urának nevezi. Sőt maga Jézus Krisztus sz. Máté-²⁾ sz. Márk-³⁾ és sz. Lukácsnál⁴⁾ e helyre hivatkozik, hogy istenségét a zsidóknak értésökre adja. Izaiás a jövendő Messiásról ezt mondja: „Fiu adatott nekünk, kinek válán vagyon a fejedelemség; és hivatik az ő neve csodálatosnak, tanácsadónak, Istennek, erősnek, a jövendőség atyjának, békeség fejedelmének.“⁵⁾ Baruk szerint Isten maga mint az embereknek tanítója fog e földön megjelenni: „Ez ami Istenünk — mondja az eljövendő Megváltóról, — és nincs más hozzája hasonlítható.“⁶⁾

(Az ó-világ minden népei Istent vártak.)

De K. kit nem ragadna bámulatra az ó-világ összes népei-nek azon hite, melynél fogva többé-kevésbbé várták azon időt, melyben maga az Isten egy szüztől emberi testet fog magára venni és e világon megjelenni. „A Brahmák sz. könyvei hirdették, hogy egy Isten fog megtestesülni.“ „Az aegyptusiaknál Isis anya lesz, szüzességének sérelme nélkül.“ „Az indusoknál Krischnát, (Istenembert) karján tartó szüzet ábrázoló képek tiszteltettek.“ „Az indusok és brahmák tanítása szerint Buddha Isten Maha-Mai szüztől született.“ „Az emberi nem Szabadítója, kit a perzsa tudósok vártak, „Sosiosh“-nak nevezetik a Zenda-Vestában, ki szüztől fogván születni, ... ki Ormuzdtól nyert hatalmá-

¹⁾ v. 1.

²⁾ 22, 43.

³⁾ 12, 36.

⁴⁾ 20, 42.

⁵⁾ 9, 6.

⁶⁾ 3, 36.

val halottakat fog feltámasztani.“ „A góthok az Isten első-születött fiát úgy képzelék, hogy Isten s emberek közötti közbenjáró leendő, ki egy nagy kigyóval fog küzdeni, s fejét szétzuzza, de e győzelmét életével fizeti meg.“¹⁾ Szóval el lehet mondani, miszerént nem volt az ó-korban nép, mely többé-kevésbé nem hitt volna egy jövődő isteni Megváltóba. Tény tehát, hogy isteni Megváltót vártak nemcsak a zsidók, hanem magok az ó-kori pogányok is. Mi bizonyos levén, vaknak kell annak lenni, aki Jézus Krisztus istenségét be nem látja, ha elegendő oka van Ot tartani annak, kit a zsidók és minden ó-kori pogányok vártak. Hogy Jézus Krisztus azon isteni Szabadító, aki után 4000 éven keresztül, merem mondani, az összes emberiség epedve sohajtzott, ez elvitázhatlan; mert az emberinem történelme nem képes kivülről senkit mást felmutatni, akinek születésében, életében és halálában oly csodás módon, oly pontossággal, oly megfogható világossággal nyilvánult volna minden, amiből az emberinemnek ígért Megváltóját felismernie kellett. Így sok századdal előre megmondattott, hogy Juda nemzetségéből, Dávid királyi házából egy szüztől fog születni,²⁾ hogy születéshelye Betlehem,³⁾ hogy szegény lesz,⁴⁾ Malakiás⁵⁾ szól előhírnökéről, Mózes látnoki tisztéről,⁶⁾ a zsoltáros papságáról,⁷⁾ és királyi méltóságáról.⁸⁾ Szenvedését és halálát illetőleg Dávid megjövendölte megvettetését.⁹⁾ Zakariás 30 ezüstpénzeni eladatását.¹⁰⁾ Ugyanez öveitől elhagyatását.¹¹⁾ Izaias szerint a bűnösök közé fog számittatni.¹²⁾ A királyi látnok szerint ruhájára sors vettetni.¹³⁾ Végül kezei és lábai átszuratván, meghalni,¹⁴⁾ az alvilágba szállni¹⁵⁾ és feltámadni.¹⁶⁾ Most kérdem: Fogunk-e valakit mást a történelem lapjain találni, habár ezt egészen átolvassuk is, ki-ben mindezek betű szerént úgy teljesültek volna, mint Krisztus Urunkban? Hisz Ő Juda nemzetségéből,¹⁷⁾ Dávid királyi házából egy szüztől¹⁸⁾ született Betlehemben,¹⁹⁾ hisz Ő szegény volt.²⁰⁾

¹⁾ Idők Tanuja. IV. évi folyam. II. félév. 289. sz. 1154. lap.

²⁾ Iz. 7. 14.

³⁾ Mik. 5. 2.

⁴⁾ Zakar. 9. 9.

⁵⁾ 3. 1.

⁶⁾ V. Könyv. 18. 15.

⁷⁾ 109. zs. 4. v.

⁸⁾ 2. zs. 6. v.

⁹⁾ 21. zs. 7. v.

¹⁰⁾ 11. 12.

¹¹⁾ 13. 7.

¹²⁾ 53. 12.

¹³⁾ 21. zs. 19. v.

¹⁴⁾ 21. zs. 17. v.

¹⁵⁾ 15. zs. 10. v.

¹⁶⁾ U. o.

¹⁷⁾ Sz. Mát. 1.

¹⁸⁾ Sz. Luk. 1.

¹⁹⁾ Sz. Mát. 2. 1.

²⁰⁾ U. o. 8. 20.

Nem volt-e előhírnöke Ker. sz. Jánosban? ¹⁾ Nem volt-e Ő lát-
nok? ²⁾ Nem volt-e Ő pap? ³⁾ Nem örök király-e Ő? ⁴⁾ Ő volt
az, kit a zsidók megvetettek. ⁵⁾ Őt adta el Judás 30 ezüstpén-
zen. ⁶⁾ Őt elhagyták övei. ⁷⁾ Ki nem tudja, hogy Őt a bűnösök
közé számlálták, ⁸⁾ hogy ruhájára sorsot vetettek, ⁹⁾ hogy kezei
és lábai átszurattak, Ő leszállt a poklokra, Ő harmadnapra feltá-
madt. Ezek után ki merné józan észszel kétségbe vonni, misze-
rét csakugyan Ő a zsidóktól várt isteni Megváltó. De van-e,
akire az ó-kor népeinél a megtestesülendő Istenre vonatkozó,
majd homályosabb, majd világosabb jövődölések úgy volnának
alkalmazhatók, mint épen Jézus Krisztusra? Nem Ő-e azon
megtestesült Isten, aki a Brahmák sz. könyvei szerint szüztől
született? Nem a szüz anyát értik-e az aegyptusiak, habár tu-
datlanul, Isis alatt, ki szüzessége sérelme nélkül szült? Nem ha-
sonlók-e az indusoknak Istenembert karján tartó szüzet ábrá-
zoló képeik a mi Mária-képeinkhez? Bizonyosan Ő azon hatal-
mas isteni küldött, kinek a perzsák hite szerént halottakat kel-
lett feltámasztani. Avagy ki az, aki Jézus Krisztusban a góthok
Istenének azon elsőszülöttére nem ismerne, aki Isten és az embe-
rek közötti közbenjáró, ki a pokoli nagy kígyóval megküzdött,
ennek fejét szétzúzta, de győzelmét csakugyan életével vásárlá
meg? Fel kell itt említenem Platót, ki a jövődő szabadítóról
így szól: „Erényes mindhalálaig, szenvedni fog a gonoszokért,
kinoztatni, s végre keresztre feszítettetni.“ Plató e hű képmására
mondá Rousseau: „midőn Plató „képzelt igaz“ lényét leírja, mely
a vétek minden gyalázatával tetéztetik, holott az erény legna-
gyobb jutalmára volna érdemes... vonásról vonásra Krisztust
festi le. A hasonlatosság oly szembeötlő, hogy azt az összes sz.
Atyák belátták, s melyben nem lehet csatlakozni.“ ¹⁰⁾ Ki az most
már Keresztények, aki hallva mindezt, be nem látja, hogy a zsi-
dók és pogányok által várt isteni Megváltó csakugyan nem lehet
más, mint a kereszten dicsőségesen elvérzett Jézus Krisztus; de
akkor Istennek kell lennie.

(A föld megrázkó- Ezt bizonyítják továbbá a halálakor megrázkódott föld
dik, a szik- és a meghasadt sziklák. Hogy Krisztus Urunk halálakor a
lák megre- föld megrázkódott és a sziklák megrepedtek, bizonyítják a
pednek.) sz. iratok lapjain kívül a profán történelem, sőt a hely színén
megfordult tudományos kutatók vallomásai is. Plinius szerint
Tiberius császár uralkodása alatt oly nagy földrengés volt,

¹⁾ Sz. Ján. 1, 26.

²⁾ Sz. Luk. 7, 16.

³⁾ Zsid. 7, 21.

⁴⁾ Sz. Mát. 2, 2.

⁵⁾ Sz. Mát. 26, 27.

⁶⁾ U. o. 15. v.

⁷⁾ U. o. 56. v.

⁸⁾ Sz. Márk. 15, 27.

⁹⁾ Sz. Mát. 27, 35.

¹⁰⁾ Idők Tanuja az előbbi szám.

hogy ennek következtében Ázsiában városok roskadtak össze, és hegyek hasadoztak meg.¹⁾ Felemlítem Poujoulat-t, ki idevágólag mondja: „Én is azok egyike vagyok, kik tanusítják, hogy a golgothai hegyhasadás, épen nem természetes; bizonyos angol deista e csoda constataciója után keresztény lőn. Mundrell és Shaw angol utasok is megjegyzik, hogy a szikla az erek ellenére hasadt meg.“²⁾ A föld tehát Jézus Krisztus halálakor valóban (Ennek jelentősége.) megrázkódott, a sziklák valóban megrepedtek, és én azt mondom: jeleül annak, hogy Jézus Krisztus valóságos Isten; mert az ó-szövetségi sz. iratok szerint az Istennek jelenléte igen sokszor nyilvánult földrengés és földhasadás által. „Isten! midőn a te néped színe előtt jártál, mondja a zsoltáros, midőn átmentél a pusztán, a föld megrendült.“³⁾ És ismét: „Induljon meg a tenger, és mi azt betölti, a föld kereksege, és akik azon laknak... Mert eljő a földet itélni.“⁴⁾ Szóval a természeti világban történt nagyobbserü rázkódás mindig az isteni jelenlétet hirdette, (mint például pünkösztör is a Szentléleknek az apostolokra való le szállása alkalmával). Ilyenkor a zsidók félelmök és tiszteletök nyilvánításaul vagy egészen arera borultak, vagy mellőket verték, mi Krisztus Urunk halálakor is megtörténvén, nem akarva is elárulták hitőket az Isten közellétébe. Felemlítem itt sz. Paulint, ki azt mondja, hogy Jézus Krisztus, ámbár átszuratott a kereszten, mégis a keresztről megrengette a világot annak megmutatására, hogy megismerjük, ki legyen ő.⁵⁾

De mindez még nem elég. A nap elsötétedését, a földrengést, a sziklák repedését, a sirok megnyílása, a halottak föltámadása, és a sz. városban történt megjelenése követte. „A sirok megnyílnak, és sok szentnek testei, kik elaludtak vala, föltámadának. És kilépvn a sirokból az ő föltámadása után, a sz. városba jövének, és sokaknak megjelenének.“⁶⁾ Mily lelket rázó jelenet! Ime akik több évvel ezelőtt elhunytak az Urban, most (A sirok megnyílnak és a szentek testei föltámadnak.) kiemelkednek a sirokból, bejárlák a várost és magokat sokaknak megmutatják. Keresztények, e csoda Jézus halálát követvén, mit következtethetünk ebből mást, mint azt, hogy a kereszten függő ura az életnek és halálnak. Saját személyében ugyan harmadnapra fogja csak ezt megmutatni; de hogy addig se vonjuk kétségbe isteni hatalmát és a holtak fölötti uralmát, nézzétek a sirokat, mint elevenednek meg egyszerre azok porai, hogy bizonyosságot tegyenek a megfeszítettnek isteni erejéről. Szegény hitetlen ember, ki talán így kiáltasz: „Ha Ő Isten, szálljon le most a keresztről, és én hiszek neki.“ Nem látod-e, hogy sokkal nagyobb csoda a sirok porait emberi testté alakítani és megele-

¹⁾ Munkay 138. lap.

²⁾ Bodnár 74. lap.

³⁾ 66. zs. 8—9. v.

⁴⁾ 97. zs. 7—9. v.

⁵⁾ Ligouri. Die Geheimnisse des Glaubens. 2. Th. S. 382.

⁶⁾ sz. Mát. 27, 52, 53.

(Ennek je-
lentősége.)
veníteni, mint leszállni a keresztről, és ismét éppé lenni? Oh gon-
dolkozzál csak kissé komolyan, és hiszem be fogod látni, hogy
sokkal biztosabb kezesség volt Jézus istensége mellett a száz és
száz évvel ezelőtt megholtak feltámadása, mintsem leendett az Ő
keresztről való leszállása; mert míg ez holmi bővülésnek lett
volna tulajdonítható, addig a számtalan halottak feltámadása és
megjelenése bizonyosan csoda-esemény, melynek jelentősége,
minthogy a többi már fejtegetett csodákkal sz. Máté szavai sze-
rént szoros összefüggésben van, nem lehet kisebb, mint Jézus
Krisztus istensége. Fenkölt lélekkel mondjuk azért sz. Gergely-
lyel: „A föld Istennek ismerte (Jézus Krisztust), mivel halálakor
megrázkódott. A nap Istennek ismerte, mivel fényének sugarait
elrejtette. A sziklák és kárpit Istennek ismerték, mivel halála
idején megrepedtek. Az alvilág Istennek ismerte, mivel a birto-
kában volt halottakat visszaadta.“¹⁾

(A termé-
szeti világ-
ban végbe-
ment cso-
dák meg-
teszik ha-
tásukat.)
A természet e nagyszerű csodái kell, hogy a Megváltó ke-
resztje előtt álló sokaságra megtegyék hatásukat. Meg is tették;
mert „az egész sereg, kik jelen valának e látványon, és a történ-
teket látták, mellőket vervén, visszatérének.“²⁾ Azonban sokkal
fontosabb ránk nézve a tömeg mellverésénél a Jézus keresztjét
őrző százados- és társainak őszinte vallomása, melyet így ir le
sz. Máté: „A százados pedig és akik vele valának Jézus őri-
tére, látván a földindulást és a történeteket, igen megfélemlének:
mondván: Valóban, Isten fia volt ez!“³⁾ Boldog százados és tár-
sai! tehát ti hiszitek Jézus Krisztus istenségét, noha Ő nem szállt
le a keresztről, noha Ő azon egészen elhagyatva meghalt. Igen,
hisz a nap rémletes elsötétedése, a föld irtózatossázkódása, az év-
ezredes sziklák dörgő repedése, a századok előtt kimultak feltámo-
dása hasonlíthatatlanul többet mutatnak Uram a te istenséged mel-
lett, mintha leszállsz előttünk a keresztről. K. meghagyjuk-e ma-
gunkat szegyeníteni a százados és társai által? Oh nem. Vagy ta-
lán még a hallottak után is kételkedünk, vajon végbementek-e
mindezen csodák Jézus Krisztus halálakor és ha igen — istensége
mellett bizonyítanak-e! Oh ha van, aki még most is kételkednék
efölött, az előtt az állításaim mellett harcoló és győző két évez-
red hitere mutatok vissza, mely szakadatlanul igaznak tartotta e
csodákat, mely millió és millió vértanút, hitvallót, és szüzet mu-
tat föl, kik elmélkedve e csodák fölött, felkiáltottak: Bizony Isten
vala ez! Az előtt hivatkozom ama nagytudományu, különböző
vallásu és nemzetiségű férfiakra, kik a hely színén megjelenve,
sokszor nem a legjobb szándékkal, a legélesebb észszel kutatván
a történeteket, elvégre a sz. iratokkal mindent egybevéágólag ta-
lálván az igazság előtt porba hullottak és felkiáltottak: Bizony
Isten vala ez! De valaki talán azt mondja: 1861-ben Renan is

¹⁾ Hom. S. Gregorii Papae in Evang: Cum natus esset Jesus.

²⁾ sz. Luk. 23, 48.

³⁾ 27, 54.

szinről színre látta és vizsgálta Golgota magaslatait, és az egykor ott előfordult csodákat még sem vette észre. Észrevette ő K. de nem mert azokról komolyan, igazságot kutató lélekkel elmélkedni; mert ha ezt teszi vala, fél, hogy akaratlanul is így kiált: Bizony Isten vala ez! Hisz a kereszten kimult Jézushoz már a kimuláskor történt csodák vizsgálása nélkül is így beszél: „Nyugodjál dicsőségben nemes kezdeményező. Műved be van fejezve; Istenséged meg van alapítva. Teközted és Isten között nem leend többé különbség.“¹⁾ Mit szolt volna akkor, ha az előbb fejtegetett csodákat is tanulmánya tárgyává teendette? Még egyszer mondom, ő felkiáltott volna: Bizony Isten vala ez!

* * *

És így Üdvöztünk istenségének bebizonyításával befejezem e bőjti beszédeket, köszönetet mondva béketűrésekért, melylyel hét szavát a keresztről meghallgattatok. Az elsőből tanuljátok meg, mikép kell ellenségeitekért inádkoznotok, a másodikból, mint kell a mennyországot keresnetek. A harmadikból megismertétek a legbölcsebb isteni gondviselést mind a természeti, mind az erkölcsi világban. A negyedik megtanított benneteket az életben előforduló szenvedések békés eltűrésére. Az ötödik felbuzdított mindnyánkat a választottak közé való törekedésre. A hatodik megismertette velünk mind az igaz, mind a bűnös halálát. Végre a hetedik alkalmából láttatok a természetben ama nagyszerű csodákat, melyek Jézus Krisztus istenségére fényes világot vetnek.

Engedd meg immár mennyei Megváltóm, hogy hozzád forduljak. En résztvevőleg néztelek tengernyi kínaid közt a keresztfán. En figyelemmel hallgattam szavaidat, melyeket mondottál. Láttam önöadaadásodat, béketűrésedet, az Isten sz. akaratján való megnyugvásodat. Három hosszú órán keresztül néztem drága vérednek a bűnös földre való hullását. Míg végre kifogyván minden erődből sz. fejedet lehajtád és lelkedet mennyei Atyádnak felajlád. Mit tegyek ezután egyebet, mint hogy Rousseauval felkiáltok: „Ha Socrates halála az igaznak, úgy Krisztusé Istennek halála volt.“ A keresztről ugyan nem szálltál le sem a zsidók, sem Renan kedvéért; de sötétségbe burkoltad a napot, megintgattad alapjában a földet, szétrepesztetted a sziklahegyeket és megelevenítetted a sírok porait, hogy megmutasd még halálodban is, miszerént te ura vagy a természetnek; mert felfüggesztet annak rendjét, mikor akarod. Hiszem tehát, hogy Te Isten vagy az Istentől, világosság a világosságtól, igaz Isten igaz Istentől, ki született és nem alkottatott, ki az Atyával egylényegű. Amen.

¹⁾ Jézus élete. 25. fejezet vége.

MONDATOTT PÉCSETT A FŐTEMLÓMBAN

MÁRC. 25-én 1863.

Forrás részben Liguori: Die Herrlichk. Mariens. Für das Fest Mariä-Verkündigung. 1.

„A ki magát megalázza, felmagasztaltatik.“ sz. Máté. 23, 12.

Négyezer év, mily hosszú idő! Ha mindjárt homály nélküli világosság, boru nélküli derű, szomor nélküli örömben kellene is ennyit eltölteni, mégis sok volna. Hát folytonos sötétség, sulyós átok, nehéz büntether és kínzó tudatlanság közt! Pedig ennyi idő folyt le már és az emberinem lelkiileg még is sűrű sötétségben vakoskodik, a paradicsomban elhangzott átok súlya alatt nyög, vonszolja az eredetibűn terhét megszorítva számtalan cselekedetivel és a bizonytalanság: miért teremtetett, mi legyen végecélja, van-e élet a síron túl, vagy talán itt mindennek vége szakad, halálig gyötri. Szerencsétlen emberinem, ha már eddig békével türtél, ne csüggedj még egy ideig, nézd, mintha a sötétség tűne-deznék, úgy tetszik, mintha a hajnal-csillag kelne; igen már szürkül. Mily fenséges látvány! Mintha az ég hasadna meg, mint mikor cikázó villám kigyózik azon keresztül. Egy főangyal szállt ki a mennyből, bizonyosan isteni követségben jár kövessük, talán megtudhatjuk titkát. Áthen, Roma, Jeruzsalem — az első a tudományok hazája, a második a világ urnője, a harmadik az egyetlen sz. város! Lehetetlen, hogy e három közül ne legyen egy követségének célja, kivált ha Izaiás ama nevezetes jövendő-lése: „Ime egy szűz méhében fogan, és fiat szül“, beteljesedését, melynek éppen most volna az ideje, hirdetni megy a világnak. Csa-lódtunk reményünkben. Nem Áthen, nem Roma főrangú hölgyei voltak a szerencsések, de még magok a sz. város büszke leányai sem, kiket az angyal üdvözölt. Názáret, Galilea igénytelen város-kája rejt magában egy szerény liliomot, ezt kereste fel Gabriel és tiszteletteljesen menván hozzá, őt így üdvözli: „Üdvözlégymalaszttal teljes, az Ur te veled, áldott vagy te az asszonyok között“ ¹⁾. A reszkető és hallgatag szűzet így bátorítja az angyal:

¹⁾ sz. Luk. 1, 28.

„Ne félj, Mária! mert kedvet találtál az Istennél. Ime méhedben fogansz és fiat szülsz, és az ő nevét Jézusnak hívod“ ¹⁾. De „mikenként leszen ez, — kérdi Mária — holott férfiat nem ismerlek?“ „A Szentlélek száll terád, — feleli Gabriel — és a Magasságbelinek ereje megárnýékoz téged“ ²⁾. Mit hallván Mária, így szólt: „Ime az Ur szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint“ ³⁾. Elhangozván Mária remegő ajkairól e szavak véghezment a csodák legnagyobbika. Az Ige, Jézus Krisztus testté lett, vagy hogy Nagy sz. Leoval szóljak: „Két természetben és egy személyben az isteni fölség emberi alacsony-ságot, az isteni hatalom emberi erőtlenséget, az isteni örökkévalóság emberi halandóságot öltött magára“ ⁴⁾. És ime K. e nagy csoda a mai nap ment végbe; üli tehát ma a k. k. egyház a második isteni személy megtestesülésének titkát, vagy hogy a szokásos kifejezéssel éljek: „Gyümölcsható Boldogasszony ünnepét.“ Hogy e napon a legillőbben a bold. Szűz lehet beszédem tárgya, hirdeti a dolog természete. Minek következtében, de főkép, mivel Mária egykor e napon legmélyebben alázyán meg magát, leginkább felmagasztaltatott, szólандok az alázatos és felmagasztalt bold. Szűzről fejtegetvén először, hogy az isteni Ige megtestesülése alkalmával Mária magát jobban meg nem alázhatta, mint amennyire megalázta, de másodszor az Isten sem magasztalhatta őt jobban fel, mint amennyire felmagasztalta.

Oh Mária! míg mély alázatosságodról és dicső felmagasztaltásodról itt egybegyűlt tisztelőid előtt szólok, imádkozzál mindnyánkért.

* * *

(Mária alázatos: ága bebizonyítatik a sz. írásból.) Nerei sz. Fülöp szerint ahoz, hogy valaki alázatos legyen, négy dolog szükséges: „Megvetni a világot, senkit meg nem vetni, megvetni önmagát és a megvetést megvetni.“ Szeréntünk az alázatosság öngyarlóságaink elismerése és minden jó tulajdonainknak, ha ilyekkel birunk, Istenhez való visszavitele. Már hogy az így meghatározott alázatosság Máriára nem alkalmazható, az bizonyos; mert benne gyarlóság nem létezett. Ennél fogva Máriában az alázatosság azon fenséges erény, melynél fogva ő, noha Isten legdicsőbb teremtménye volt, magát mégis minden teremtmények közt a legesekélyebbnek tartotta. Mária nagy alázatosságát hirdetik az ó- és újszövetségi sz. iratok. „És vessző sarjad Jessze levágott törzsökéből (vagyis elszegényült ivadékaiból), és virág növekedik az ő gyökeréből.“ Mondja Izaiás látnok ⁵⁾. A

¹⁾ u. o. 30. 31.
²⁾ u. o. 34. 35.
³⁾ u. o. 38.

⁴⁾ Epist. 28. ad Flavian. episc.

⁵⁾ 11, 1.

látnoknak az egyház által Jézus Krisztusra és a bold. Szűzre alkalmazott szavait egy tudós (Albert der Grosse) így magyarázza: Azzal, hogy az isteni virág, a mennyei Atya egyszülött Fia, nem a Jeszszéből felnövekedő fa sudár derekából, vagy ágaiból, hanem gyökereiből fog előjönni, jelentetik az isteni Anya alázatossága. Az írás eme szavait pedig: „Fordítsd el rólam szemeidet, mert azok elragadnak engem,“¹⁾ sz. Agoston így magyarázza: Hová ragadnának téged Uram azok, ha csak nem mennyei Atyádtól a bold. Szűz kebelébe? Mire Fernandez ezt mondja: „Mária azon alázatos pillantása, melylyel Istene nagyságát mindig nézé és erről szemeit soha el nem fordítá, hogy mindig tulajdon semmiségét tartsa szemei előtt, magára Istenre annyira hatott, miszerént ezen pillantat őt Mária szívébe levonzá“²⁾. „Mikor a király nyughelyén vagyok, — mondatik az Énekek Énekében — illatát adja nárdusom“³⁾. A természettudósok szerint a nárdusgyökér kicsiny, de magában igen jóillatú nedvet tartalmazó növény, azért sz. Aztonin az írás idézett szavait illetőleg így okoskodik: „A nárdusz, mivel igen kicsiny és jóillatú növény, jelenti Mária alázatosságát, melyből oly kedves illatár emelkedék az égre, hogy ez az isteni Igét az örök Atya szívéből szűzi ölébe levarázsolá“⁴⁾. Ezért, midőn az Ur megváltandó a világot, emberré akart lenni, azon illatártól indítatva, melyet ezen alázatos Szűz terjesztett maga körül, őt választá édes anyjává. De hogy Mária érdemeit annál inkább sokasítsa, dicsőségét pedig fokozza, Üdvöztünk nem a bold. Szűz beleegyezése nélkül akart emberré lenni; miért tehát midőn egy alkalommal a Megváltó minél előbbi elküldetéseért végezné e sz. Szűz imáját, anélkül, hogy imája oly gyors meghallgattatását sejtene, egyszerre meglepetve egy égi lénytől így üdvözlöttek: Üdvözlégy oh malasztal teljes Szűz; mert te mindig gazdagabb valál isteni kegyelemre nézve a föld összes szűzeimél. Az Ur veled van; mert te alázatos vagy. Te vagy egyedül áldott minden nő között; mert mindnyát elérte az átok, melyet a Mindenható az édenben Éva anyánkra kimondott, csak egyedül téged nem; mert te a legboldogabb Isten anyjává választván, kell, hogy magad is bolog légy és amint ment vagy minden szeplőtől, úgy légy szabad nemed minden átkától. Nézzük, mint viseli magát e magasztos üdvözlötteknél a názáreti alázatos Szűz és hogyan viszonyozza azt? Megijed az angyal beszédjén „és gondolkodik vala: minemű köszöntés ez?“⁵⁾. És ugyan miért ijedt meg Mária. Talán a szokatlan hangok miatt? Talán mint némelyek vélik szerénységből? Ugyanis a magányhoz szokott gyengéd Szűz — mondják — egészen véletlenül az égiszépségü

¹⁾ Ének. 6, 4.

²⁾ In c. 14. Gen. sect. 1.

³⁾ 1, 11.

⁴⁾ P. 4. tit. 15. c. 21. §. 2.

⁵⁾ sz. Luk. 1, 29.

ifjút, kinek alakjában Gábrriel volt, észrevevén csendes cellájában, megrettent. Oh nem K. ijedségének egészen más oka van, az írás e tekintetben igen világosan beszél, mondván: „Ki, t. i. Mária mikor ezt hallotta, megháborodék az ő beszédjén, és gondolkodik vala: minemű köszöntés ez?“ Tehát Mária az angyal magasztaló beszédjén ijedt meg. A fenséges hangok: „malasztal teljes,“ „az Ur te veled,“ „áldott vagy az asszonyok közt,“ nem egyeztek meg azon alázatos véleménynyel, melyet a sz. Szűz magáról táplált. Megrettent. „Itt tévedés lehet“ gondolá magában, vagy ha csakugyan engem illetnek e szavak, mennyire félek, hogy érdem nélkül halmoztatnak reám azok. „Ha az angyal Máriának azt mondja, — sz. Bernát szavai — hogy ő a legnagyobb bűnös a földön, bizonyára nem csodálkozott volna rajt annyira; de hallván magát ily rendkívülieg dicsértetni, nagyon megijedt“¹⁾. Hanem Mária tudhatta és tudta is a sz. iratokból, hogy az idő, melyben a látnokok jövődölései szerint a Szabadítónak meg kellett születni, elérkezett. Dániel utolsó évhete megjött. Juda királyi jogara már az idegen Harodes kezében volt. Hasonlókép tudhatta Mária, hogy a Messiás Izaiás szerint szüztől fog születni: hallván tehát az angyalt oly szavakkal szólni, melyek jogosan csak egy Istenanyát illetnek meg, könnyen jöhetett volna a gondolatra: „Istenem! talán én vagyok a szerencsés.“ Oh az ő nagy alázatossága ily gondolatnak nem csak hogy helyt nem adott, hanem a szokatlan dicséretre annyira megijedt, hogy az angyalnak őt bátorítani kellett: „Ne félj, Mária! mert kedvet találtál az Istennél.“ Azaz: Ne ijedj meg téged magasztaló szavaimon; mert ha kicsinynek látszol is magad előtt, nagy vagy Isten szemeiben; azért megmentett az eredetibüntől, elhalmozott kegyelmével, sőt anyjává választott; mert „Ime méhedbe fogansz, és fiat szülsz, és az ő nevét Jézusnak hívod.“ Oh mit késel Mária, — mondja sz. Bernát — nézd az angyal feleletre vár; mi is, — várjuk az irgalom-szavat, kik az örök kárhozat félelmétől gyötörtetünk. Nézd üdvösségünk ára, az isteni Ige, kinek benned kell emberré lenni, már felajátatik neked, ha te Őt mint fiadat elfogadod, akkor mi mindnyájan azonnal meg vagyunk mentve a haláltól“²⁾. „Felelj oh Sz. Szűz — kiált fel sz. Ágoston — miért akarod a világ üdvét, amely még egyedül beleegyezésedtől függ, tovább halasztani“³⁾. A Szűz felelel: „Ime az Ur szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint.“ Mily dicső felelet, ilyet nem mondom az emberek, de magok az angyalok sem lettek volna képesek kigondolni.“ E felelet az eget megörvendeztette, a kegyelmek végtelen tengerét a földre hozta, Jézust a menyből Mária tiszta kebelébe varázsolt; mert alig hangzottak el a remegő szavak: „Ime az Ur szolgálója, legyen nekem igéd szerint,“ az Ige azonnal testté lett, vagyis az Istenfia Mária fiává, Mária pedig Isten anyjává. „Oh hatalmas:

¹⁾ Serm. 35. de Am. Inc. p. 3,

²⁾ Hom. 4. sup. Miss. est.

³⁾ Serm. 21. de Temp.

„legyen“ kiált fel Villanovai sz. Tamás — Az első „legyen“ által teremte Isten a világosságot, az eget és a földet; de ez által „legyen nekem...“ egy Isten lett szeretetből érttünk emberré“ ¹⁾. Azonban nézzük Mária alázatosságát közelebből. Ő bizonyára tudta, mily nagy méltóság Isten anyjának lenni. Gábiel szavai semmi kétséget sem hagytak az iránt, hogy ő a szerencsés e méltóságra kiválasztatni: és ő még sem tartja magát nagyobbra, mint azelőtt; ő most sem tetszik meg önmagának, valamint azelőtt nem tetszett meg. Mert tekintve egyrészt Isten dicsőségét, másrészt saját alacsonyágát, nem tudta e kettőt összeegyeztetni; de mindemellett Isten akaratjának sem akart ellene szegülni; azért kérdezte az istenanyai méltóságba való beegyezése iránt, magát egészen Teremtője akaratjára bizza: „Ime az Ur szolgálója, kinek kötelessége ura kívánatát teljesíteni, legyen nekem a te igéd szerént.“ „Oh királyném — szól erre sz. Bernát — hogyan volt lehetséges, hogy te oly csekély véleménynyel voltál magad fölöl, holott te ugyanazon időben oly nagy tisztaságot, oly nagy ártatlanságot és a kegyelmek ily teljét birtad“ ²⁾. Lucifer meglátván saját szépségét, felkiáltott: „Fölmegyek az égbe, az Isten csillagai fölé magasztalom fel királyi széket... hasonló leszek a Fölségeshez“ ³⁾. Mit szolt volna e kevély lélek, ha Mária előnyeivel dicsekedhetett volna! Nem így a bold. Szűz, ő mennél jobban felmagasztaltatott, annál inkább megalázta magát és pedig oly annyira, hogy azt jobban már nem is tehette volna; mert noha ő az ég királynéja, mégis csak szolgáló leánynak vallja magát.

Hogy Mária alázatosabb nem lehetett, mint volt, mutatja ez is: Jól tudja ő, hogy maga a mindenható Isten, ki nem csak teremte, de egyszersmind fentartja e világegyetemet, ki parancsol a viharoknak és irányozza a csattogó mennyköveket, szendreg nála egy kis magzat alakjában; jól tudja, miszerént ő most már Isten anyja és az angyalok királynéja: mégis magát megalázva megy rokona, Erzsébet látogatására és már messziről üdvözlí őt. Erzsébet magasztaló szavaira: „Áldott vagy te az asszonyok között“, „Boldog vagy, a ki hittél“, csak ezt feleli: „Magasztalja az én lelkem az Urat, és örvendez lelkem az én üdvöztető Isteneben. Mert megtekintette szolgálójának alázatosságát“ ⁴⁾. Ki az közületek Keresztények, aki ezek után be nem látja, hogy Mária magát jobban meg nem alázhatta, mint amennyire megalázta; de az Isten sem magasztalhatta őt jobban fel, mint amennyire felmagasztalta. Mielőtt ezt is fejtegetnők, nézzük meg röviden, mennyire követjük Máriát alázatosságában? Azt tartom, keveset mondok, ha állítom, hogy a bold. Szűz és köztünk, tekintve az alázatosságot, semmi hasonlatosság sincs. Hogy a vi-

¹⁾ Conc. 1 de Ann.

²⁾ Serm. 4. de Ass.

³⁾ Iz. 14, 13, 14.

⁴⁾ Sz. Lnk. 1, 46—48.

lág kevélységgel van tele, azt már rég megmondta sz. János apostol, szerénte ugyanis a világból származnak a test kívánsága, a szemek irigysége és az élet kevélysége. Nem tudnám megmondani, melyik tartja jobban fogva az embereket e három zsarnok közül. Hogy az élet kevélysége mitsem enged az előbbi kettőnek, azonnal belátjuk, nézzünk csak egy kissé körül az életben. Ez testi szépségében, az erejében, ez drága ruhájában, az pénzében, ez messzeterjedő birtokában, az fényes állásában bizza el magát. Az egyik lángelméjére, a másik nagy olvasottságára, a harmadik széles tapasztaltságára büszke. Legyenek meg ezek azután bennök valósággal, avagy csak képzelődésben, jaj neked, habár nem akarva egyikben vagy másikban megütközöl. Honnét az életben ama roppant fényűzés és a magát fitogtatási vágy, mely nem egy szülőnek facsar keserű könyeket szemeiből, mely nem egy híres családot juttatott már kolkusbotra, mely egész nemzeteket törölt le az élet szinpadáról, igen, honnét, ha nem a mindenben és miudenütt kitünni vágyó kevélységből? Honnét az emberek közt az évekig tartó gyűlölet, honnét a véres boszuállások, ha nem a megsértett büszkeségből? Oh Keresztények, tekintétek Mária alázatosságát. Ő a legékeőbb, legokosabb és leg-hatalmasabb Szűz nem akart annak látszani, ami volt, miért akarnátok ti másnak látszani, mint ami vagytok.

(Mária eredetibűn nélkül fogantatott.)

Hogy a bold. Szűzet Isten jobban fel nem magasztalhatta, mint amennyire felmagasztalta, mutatják e következők: Már fogantatása különbözött Izrael leányai fogantatásától. Edes anyja, sz. Anna csak hosszas és buzgó ima után nyerte Isten különös kegyelméből e gyermeket. Edes atyjának, Joakimnak angyal adta tudtára Mária fogantatását. Mit szóljak arról, hogy lelke testével egyesülvén, ment maradt az eredetibűn szeplőjétől. Az ajtatos hit Kereszt. sz. Jánost is mentnek tartja ugyan az eredetibűntől; de Mária eredeti tisztasága hitágazat, melyről csak egy pillanatig is kétkedni nagy bűn volna. Ker. sz. János anyja méhében szenteltetett meg, Mária szeplőtelenül fogantatott. Mily fenséges kiváltság ez! Hány millió és millió ember élt már Ádám óta és hány millió és millió fog még ezután élni! Az elsők be voltak szennyezve, az utolsók be fognak szennyeztetni az eredetibűn mocskától, de Mária ment maradt. A patriárkák, próféták, az apostolok, annyi sz. vértanúk, hitvallók és szűzek, mindazon boldog lelkek, kik jelenleg már az Isten színről színre való látását élvezik, egykor az eredetibűnben voltak, de Mária soha. A leghatalmasabb király úgy fogantatik, mint az utolsó koldus, Mária fenségebben fogantatott. Ha többet nem is szólnék, már ez maga mutatja, hogy Mária följebb helyeztetett minden embernél.

(Mária Isten anyja.)

Hogy a bold. Szűz Isten anyjává választatván ez által mindennél felebb magasztaltatott, ami nem Isten, tehát az angyaloknál is, arról minden jó keresztény meg van győződve.

De hogy Isten anyjának lenni tulajdonkép mily dicsőség, azt felfogni senki sem tudja. Ennek megfoghatására szükséges volna előbb felfognunk, mi az Isten. Igaz a tudósok az Istent önmagától öröktől fogva létező legtökélyesebb valóságnak mondják lenni, de ki az köztünk, ki az örökkévalóságot megfoghatná; hol van az ember, ki Isten mindenütt jelenvalóságát, mindentudóságát, mindenhatóságát, végetlen bölcsességét, isteni szépségét tisztán tudná lelkünk világa elé állítani: pedig minderről világos fogalmunknak kellene lenni, hogy tudhassuk, mennyire magasztaltatott fel Mária, mint Isten anyja. Tudjuk, mily nagy méltóság egy romai pápa, vagy egy hatalmas király szülőjének lenni, de mi ez Máriához képest, aki Jézus Krisztust, a legszentebb főpapot és a leghatalmasabb királyt hozta e világra. Nemde keresztény nők, szép királynénak lenni itt e földön? Mily hasonlíthatatlanul szebb Mária az egekben, mint a menny királynéja!

Hogy Máriát Isten jobban fel nem magasztalhatta, mint a (Mária fenséges erényei.)
mennyire felmagasztalta, mutatják fenséges erényei. Amint rendkívüli volt fogantatása, úgy rendkívüli volt mindjárt kezdetben életmódja. Már zsengekorában szüzeséget fogadott Istennek, ami annál csodálandóbb, minthogy a zsidóknál ezen erény ismeretlen volt. E fogadalmát megőrizni legfőbb gondja volt; mert amint Gábel angvallal való párbeszédjéből kitünik, az istenanyai méltóságot is csak e fogadalma megtarthatása mellett akarta elfogadni. „Mikép leszen ez, holott férfiat nem ismerek?“ „A Magasságbelinek ereje megárnýékoz téged“ — feleli az angyal — és csak most mondja Mária: Ime az ur szolgálója. Ide járul szerénysége, gondossága, felebaráti szeszete, az Isten akarátján való megnyugvása és a szenvedések egész tengerében a legnagyobb béketürése. Szóval benne minden erény központosulva volt, mint a naphan a sugarak és „ez teszi megfoghatóvá — mondja Villanovai sz. Tamás — miért szól a négy evangelista, kik oly messzekiterjedők, midőn egy Keresztelő sz. János, vagy egy sz. Magdolna dicséretét írják meg, Maria erényeiről oly keveset.“ „Elég volt — folytatja ő — hogy ők Máriát annak nevezték, akitől Jézus született. Mit beszéljenek ők oly sokat e Szűz dicsőségéről, elég, ha mondják, miszerént ő anyja volt Istenének“¹⁾. Ennélfogva az angyal is egyszerűen malasztal teljesnek hirdette Máriát, mi új okfő arra, hogy ő a legmagasztosabb minden teremtmények közt, ki az, aki valaha égi lénytől malasztal teljesnek mondatott, legyen az bár a legnagyobb szent, avagy az angyalok elseje? Egész alázattal ismeri ezt meg maga ezen isteni anya is: „Ime mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék — mondja Erzsébet előtt — mert nagy dolgokat cselekedett nekem a Hatalmas, kinek szent az ő neve“²⁾.

¹⁾ Conc. 2. de Nat. V.

²⁾ Sz. Luk. 1, 48, 49.

(Az egyházi írók.)

Hogy Máriát Isten jobban fel nem magasztalhatta, mint a mennyire felmagasztalta, bizonyítják az egyházi írók is. „Az Isten ezen Szűzet, ennek fiává levén, oly magasságra emelte, mely őt minden angyalok és szentek fölé helyezte¹⁾”. „És így Mária, mondja sz. Ephrem — csak Istent véve ki, hasonlíthatatlanul tökéleyesebb, mint minden más mennyei lelkek²⁾”. „Oh királyném — kiált erre sz. Ánselm — hozzád senki sem hasonló; mert minden egyebek vagy magasabban, vagy alantabb állnak, mint te. Csak Isten egyedül áll magasabban, minden egyebek pedig alantabb állnak mint te³⁾”.

(Mária mennybevitetett.)

Ide járul, hogy Mária teste kevésse lelke mennybemenetele után szintén az örök dicsőség részese lett. „Nem, nem engedhetem meg, — írja sz. Ágoston — hogy . . . e sz. test, melyből Jézus vette testét, a sir borzasztó torkában elenyészett és a férgek eledelévé vált.” „Ő testtel, lélekkel az égbe vitetett,” — állítja sz. Bernárd. — „Ne keressétek azt a koporsóban — folytatja Damascen sz. János — ki ünnepélyes diadallal bevezettetett az Isten örökös hajlékába.” Mily dicsőség ez K. Egy sz. Péter, egy sz. Pál, az apostoli fejedelmek, csak az ítélet nagy napján fognak ebben részesülni. Gondoljuk most hozzá, hogy Mária diszöltönyben, megdicsőült testtel, fején királynői koronával minden angyalok fölött isteni Fia trónjához legközelebb ülve osztja az Istentől kormányára bizott irgalom-ország kincseit; és meg lehetünk győződve, hogy aki magát legjobban megalázta, leginkább felmagasztaltatott. Ezért az egyház, tiszteletére legszebb ünnepeket rendelt, nagyszerű templomokat épített, fényes oltárokat emelt. Ezért huzatja meg naponként háromszor harangjait melyeknek hallatára minden jó keresztény áhitattal emeli le fővegét, hogy elrebegje az „urangyalát.” Ezért részesíti XXII-ik János, XIII-ik Benedek és XII-ik Kelemen mindazokat sz. bucsuban, kik az angyali üdvözlést szorgalmasan imádkozzák. Hogy mennyire van Mária felmagasztalva, jól tudják ezt a keresztény hívek, kik vetélkedve iratják fel magokat a tiszteletére alakult társulatokba, tömegesen sereglenek csodatevő képeihez és oly rendületlen bizalommal tárják fel előtte szívfájdalmaikat. Nem egy példa van rá, hogy boldog házasságok drága mennyegzős ruháikat, hősök kardjaikat, királyok koronáikat rakták e sz. Szűz lábaihoz és miért? Mert meg vannak győződve, miszerént ő fel-emeltetett minden látható és láthatatlan teremtmények fölé.

És most kérдем: Midőn oly sokan, mintegy vetekedve tisztelik Máriát, csak mi maradjunk hátra? Nem, ez nem lehet K. De mi.

¹⁾ Arnold v. Chartres. Tract. de l. V.

²⁾ Or. de laud. Deip.

³⁾ Ap. Pelb. stell. 2, p. 3, a. 2.

ként tiszteljük tehát őt? Ezer a mód, én csak egyet mondok, kövessük alázatosságát gondolattal, szóval és tettel. Soha se képzeljünk magunkról többet, mint amennyi vagyunk, soha se dicsekedjünk jó tulajdonainkkal, ha ilyeket birunk is, soha se vágyódjunk mások felett tiltott uton kitünni. Mondjuk el még ott is, ahol a büszke világ kinevett bennünket, tiszteletére az „urangyalát“, többször a sz. olvasót és ha mindent megtettünk, mit egy jó keresztény megtenni szokott, mondjuk alázattal: „Ime az ur szolgája, legyen nekem Isten akaratja szerént“ és ha ezt is megtettük, csak is ekkor remélhetünk megdicsőíttetni, mert minden, aki magát megalázza, felmagasztaltatik. Ámen.

12111

U 1126

